

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

KONTRASTIVNÍ ANALÝZA ČESKÉ A ŠPANĚLSKÉ PŘÁVNÍ
TERMINOLOGIE Z OBLASTI RODINNÉHO PRÁVA

Vedoucí práce: PhDr. Jana Pešková, PhD.

Autor práce: Bc. Eliška Říhová

Studijní obor: Španělský jazyk

Ročník: 3.

2015

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 4. 12. 2015

.....
Bc. Eliška Říhová

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Janě Peškové, PhD. za odborné vedení a cenné rady, ale především za její ochotu a trpělivost, se kterou se mi během zpracování této diplomové práce věnovala.

ANOTACE

Cílem této diplomové práce je vyexcerpovat ze španělského Občanského zákoníku terminologii typickou pro rodinné právo a následně porovnat, do jaké míry je ekvivalentní s českou terminologií ze stejné právní oblasti.

Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V první kapitole teoretické části je charakterizován právní jazyk se zaměřením na porovnání právní španělštiny a češtiny, druhá kapitola se věnuje právním překladům a jejich metodám a poslední kapitola teoretické části stručně představuje rodinné právo a předmět jeho studia. Praktická část pak obsahuje analýzy vybraných slovních spojení a termínů, které jsou rozděleny podle sémantických polí a je zakončena komentovaným glosářem. Práce je v závěru shrnuta ve španělském resumé.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rodinné právo, právní jazyk, terminologická analýza, Španělsko

ABSTRACT

The aim of this Master's thesis is to excerpt from the Spanish Civil code legal terms typical for family law and to compare their level of equivalence with Czech family law terms.

The thesis is divided in theoretical and practical part. The first chapter of the theoretical part describes legal language and compares legal Spanish with legal Czech. The second chapter is about translation of legal texts and its methods. The last chapter of the theoretical part briefly introduces family law and the object of its studies. The practical part contains analysis of family law Spanish terms which are ordered according to its semantic fields. At the end of the practical part there is a commented glossary. The thesis is finally summarized in Spanish *résumé*.

KEY WORDS

Family law, legal language, terminological analysis, Spain

Obsah

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Odborný právní jazyk	9
1.1. Odborný styl	9
1.2. Právní jazyk	10
1.3. Právní španělština ve srovnání s právní češtinou	16
2. Právní překlad	26
2.1. Vnitrojazykový překlad	29
2.2. Mezijazykový překlad	33
2.3. Problémy při překladu	38
2.4. Překladaelé a tlumočníci	42
3. Rodinné právo	46
Závěr teoretické části	48
PRAKTICKÁ ČÁST	49
Úvod praktické části	49
4. Sémantické pole „manželství a jeho vznik“	51
5. Sémantické pole „osoby uzavírající manželství a manželé“	73
6. Sémantické pole „oddávající u občanského sňatku“	79
7. Sémantické pole „podmínky / překážky uzavření manželství“	90
8. Sémantické pole „manželství a jeho zánik“	95
9. Sémantické pole „vztahy mezi rodiči a dětmi“	104
10. Sémantické pole „vztahy mezi účastníky náhradní rodinné péče“	110
11. Komentovaný glosář	116
Závěr	120
Résumé	123
Seznam použitých zdrojů	125

Úvod

Ve své diplomové práci bych chtěla navázat na svou bakalářskou práci¹, kde jsem porovnávala českou a španělskou právní úpravu manželství. V poslední kapitole bakalářské práce jsem velmi stručně charakterizovala právní jazyk a analyzovala několik málo pojmů týkajících se vzniku a zániku manželství. Právě tuto kapitolu bych chtěla použít jako základ pro diplomovou práci, jejíž hlavním tématem bude kontrastivní analýza české právní terminologie a španělské právní terminologie z oblasti rodinného práva. Toto téma mě zaujalo, protože, odborný jazyk a právní jazyk jsou předmětem mého navazujícího studia a rodinné právo patří do oblasti práva, které se týká každého člověka již od narození, a mám k němu tedy blízko.

Hlavním cílem této práce bude vyexcerpovat ze španělského Občanského zákoníku typickou terminologii týkající se rodinného práva a následně zjistit do jaké míry je ekvivalentní s českou terminologií ze stejné právní oblasti. Dalšími cíli bude analyzovat strukturu právních termínů a jejich kolokací a zjistit z jakých zdrojů právní španělštiny pochází. Hlavními metodami pro dosažení těchto cílů budou dedukce, deskripce, analýza a komparace.

Domnívám se, že ekvivalence jednotlivých španělských a českých právních termínů bude vysoká, jelikož rodina byla od pradávna základem lidské společnosti a právní systémy různých zemí na ni pravděpodobně pohlížejí velmi podobně. Česká republika a Španělsko navíc vycházejí ze společné evropské kulturní tradice.

Práce bude rozdělena na dvě hlavní části: teoretickou a praktickou. V první kapitole teoretické části se budu věnovat charakteristice odborného právního jazyka. Zaměřím se obecně na jeho funkci, stylistiku a lexikum. Dále budu porovnávat právní španělštinu s právní češtinou na rovině morfosyntaktické, lexikální a stylistické.

Druhá kapitola bude zaměřena na právní překlad. Konkrétně na vnitrojazykový a mezijazykový překlad a také na problémy, které během překládání mohou nastat. V závěru této kapitoly zmíním právní překladatele a tlumočníky, jejich funkci a nároky na jejich vzdělání na našem území a ve Španělsku.

¹ Říhová, E. 2013. *Komparativní analýza české a španělské úpravy manželství a rozbor příslušné právní terminologie*. Bakalářská práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta. Dostupný z <http://www.theses.cz/id/ri86x5/>

V poslední kapitole teoretické části stručně uvedu rodinné právo. Představím jeho definici, hlavní právní zdroje v České republice a ve Španělsku a druhy vztahů, které jsou jeho předmětem.

Praktická část této práce obsahuje osm kapitol (4. -11.). Právní termíny, které jsem vyexcerpovala ze španělského Občanského zákoníku, jsou v prvních sedmi kapitolách rozděleny podle sémantických polí. U každého termínu je pak provedena lexikografická analýza, analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem a jazyková analýza, díky kterým zjišťuji nejen míru ekvivalence mezi termíny ale i další informace jako je jejich struktura, původ nebo kolokace, které vytvářejí. Poslední kapitolou praktické části je komentovaný glosář.

Hlavními zdroji pro tvorbu teoretické části jsou *Překlad v právní praxi* (M. Tomášek) a *El español jurídico* (E. Alcaraz Varó, B. Hughes). Primárními zdroji pro praktickou část jsou český a španělský Občanský zákoník, sekundárními pak jsou *Nový občanský zákoník: rodinné právo* (P. Novotný) a *Sistema de derecho civil. Vol. IV. Derecho de familia, derecho de sucesiones* (L. Díez- Picazo).

TEORETICKÁ ČÁST

1. Odborný právní jazyk

1.1. Odborný styl

Dnešní pojetí stylové diferenciaci češtiny vychází ze základního vymezení funkce jazyka, odpovídajícího výběru a uspořádání jazykových jednotek v textu a z názorů funkční lingvistiky.² Protože se styly neustále vyvíjí, hranice mezi nimi není jednoznačně ustálená. Z tohoto důvodu existuje množství jejich třídění. V české jazykovědě se obecně rozšířilo dělení funkčních stylů na prostě sdělovací, publicistický, umělecký a odborný.³ A právě charakteristice odborného stylu se budu v této části své práce věnovat.

Základní funkce odborného stylu je *odborně sdělná*⁴. Odborné texty se od textů ostatních funkčních stylů liší hlavně pojmovostí. Vyskytuje se v nich velké množství termínů, které mohou být jak domácího původu, tak přejaté z jiných jazyků.

Odborné vyjadřování má velmi promyšlenou kompozici a dané informace podává přesně, jasně, zřetelně, celistvě a uspořádaně. Texty jsou uspořádané jak horizontálně- propracovanou strukturou, která obsahuje výstižný název, úvod, stať a závěr, tak vertikálně- doplněním poznámkového aparátu nebo odkazů na odbornou literaturu. Díky složkám vertikálního uspořádání mají texty rysy intertextovosti. Základními slohotvornými postupy je postup výkladový, úvahový a popisný. U odborného stylu často dochází ke spojení jazykového sdělení s prostředky jiných kódů (např. ilustrace, schémata, grafy, tabulky, zvukový materiál, etc.).⁵

V odborném stylu naprosto převládá spisovný jazyk. Výrazové prostředky v rámci spisovného jazyka směřují v odborných textech ke knižnosti popřípadě

² Čechová, M., Krčmová, M. & Minářová, E. 2008. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. str. 96.

³ Krobotová, M. 2004. *Úvod do české stylistiky*. Dotisk 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. str. 18.

⁴ Krobotová, M. op. cit. str. 19.

⁵ Krobotová, M. op. cit. str. 21.

archaičnosti⁶. Také se zde nevyskytují emocionální či expresivní prvky a potlačují se i subjektivní slohotvorní činitele.

V textech odborného stylu je vyšší frekvence syntakticky složitých souvětí než vět jednoduchých. Tato souvětí většinou obsahují čtyři a více vět⁷, které jsou odrazem složitosti hierarchie myšlenek a vztahů, které texty vyjadřují⁸. V souvětích najdeme i široký repertoár spojovacích a předložkových výrazů.

1.2. Právní jazyk

Právní jazyk patří do odborného funkčního stylu a sdílí mnoho jeho charakteristických znaků. Nejprve je ale důležité správně rozlišit právní jazyk od jazyka právnického. Právní jazyk je jazykem práva, ke kterému se váže jako k označované skutečnosti⁹ a je metajazykem právnického jazyka, který je jazykem právníků, právní vědy, aplikační praxe a patří do něj i právní slang¹⁰.

1.2.1. Funkce a vymezení právního jazyka

*Bez jazyka by právo neexistovalo.*¹¹ Hlavní funkcí právního jazyka je jazykovými prostředky vyjádřit právně-normativní regulaci. A je tedy jazykem, v němž jsou vyjádřeny prameny práva, jakož i akty aplikace práva. Další funkcí právního jazyka je funkce informační. Prostřednictvím právního jazyka totiž zákonodárce sděluje adresátům právních norem druhy dovoleného chování.¹²

Právní jazyk jakožto odborný spisovný jazyk by měl být přesný a jednoznačný, aby mohl plnit své funkce. Zvyšováním přesnosti a jednoznačnosti, však dochází k tomu, že je jazyk špatně srozumitelný. Tuto problematiku Höllander (2006:217) nazývá *paradox právního jazyka*, kdy zvyšování stupně exaktnosti vede k nesrozumitelnosti a naopak zvyšování srozumitelnosti vede ke snižování přesnosti.

⁶ Čechová, M., Krčmová, M. & Minářová, E. 2008. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. str. 215.

⁷ Krobotová, M. 2004. *Úvod do české stylistiky*. Dotisk 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. str. 21.

⁸ Čechová, M., Krčmová, M. & Minářová, E. op. cit. str. 215.

⁹ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde. str. 25.

¹⁰ Hölländer, P. 2006. *Filosofie práva*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. str. 215.

¹¹ Borja Albi, A. 2000. *El texto jurídico inglés y su traducción al español*. 1. ed. Barcelona: Editorial Ariel. str. 11.

¹² Hölländer, P. op. cit. str. 215.

Řešením tohoto problému je podle Höllandera snaha o vyváženost obou funkcí právního jazyka.

Právní jazyk se z odborných funkčních stylů nejvíce svou specifičností podobá jazyku vědy a techniky a medicíny. Pro tyto styly je ale charakteristická dynamičnost. Věda, technika i medicína se neustále vyvíjejí a na tento vývoj musí reagovat i jazyk, aby byl schopen nové vědění pojmenovat. Ukázkou velmi rychlého vývoje je na příklad informatika. Naopak právní jazyk se vyznačuje svou konstantností. Je ukotven archaickými ustálenými výrazy, které se nezměnily po celá století. Samozřejmě jako se svět práva vyvíjí, vyvíjí se i jeho jazyk, ale rozhodně ne tak rychle jako v jiných oborech.¹³

1.2.2. Stylistika právního jazyka¹⁴

Výběr jazykových prostředků je ovlivněn jak subjektivními tak objektivními faktory. Již výše jsem zmiňovala, že v odborném jazyce bývají subjektivní slohotvorní činitelé spíše potlačováni, ale přesto je nelze z vlivu na právní jazykové projevy úplně vyloučit. Patří mezi ně na příklad volba jazykových prostředků, která je závislá na úrovni vzdělání mluvčího a na hloubce jeho jazykového, případně uměleckého cítění. Díky objektivním faktorům je vyjadřování v odborných právních kontextech ustálené. Na tuto ustálenost se dá pohlížet v protikladu s volností vyjadřování v uměleckém stylu. Právní jazyk tedy podle Tomáška není jazykem vytříbeným, ale je jazykem účelovým a nesměřuje tedy ke kráse vyjadřování.

*Právní styl je stejně jako kterýkoli jiný odborný styl založen na výběru jazykových prostředků a na jejich uspořádání.*¹⁵ Právní jazyk tvoří jednotný útvar, který má ustálenou slovní zásobu a mluvnickou stavbu. Jeho prostředky lexikální a gramatické jsou celistvé v takové míře, že právnímu jazyku umožní vystihnout všechny právní situace a činnosti.

¹³ Borja Albi, A. 2000. *El texto jurídico inglés y su traducción al español*. 1. ed. Barcelona: Editorial Ariel. str. 11-12.

¹⁴ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde. str. 26-28.

¹⁵ Tomášek, M. op. cit. str. 27.

Z pojmenování *odborný* potažmo *právní funkční styl* vyplývá, že styl právního projevu, tedy jeho výstavbu či konečnou podobu, nejvíce ovlivňuje právě jeho funkce. Funkční styl právní má stejně jako ostatní funkční styly dvě hlavní složky:

- složku všeobecného gramatického základu (spisovná slovní zásoba a gramatický systém),
- odborné názvosloví (termíny, jazykové šablony).

Jelikož je právní jazyk funkčně vázaný na označování právních skutečností, jsou na něj kladeny v právních projevech základní požadavky, kterými jsou:

- významová přesnost,
- jednoznačnost,
- stručnost,
- srozumitelnost,
- ustálenost,
- ústrojnost,
- úkonnost,
- neexpresivnost.

K poslednímu bodu je pouze třeba podotknout, že právě požadavek neexpresivnosti nebývá v právních projevech vždy dodržován. Dochází k tomu na příklad v případě právní rétoriky nebo v preambulích ústav a zákonů.

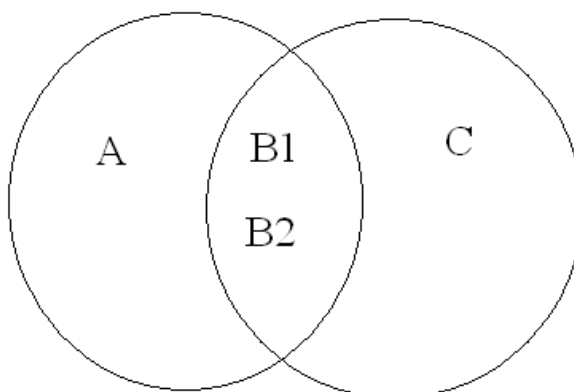
1.2.3. Lexikum právního jazyka ¹⁶

Ve slovní zásobě právního jazyka se vyskytují všechny slovní druhy, snad až na citoslovce. Frekvence jejich používání se však od obecného jazyka liší. Tomášek si klade otázku, *co všechno tvoří slovní zásobu právního jazyka*, protože v právních textech nalezneme jak výrazy, které jsou specifické pouze pro právo, tak výrazy z obecného základu, nebo výrazy patřící do jiných odborných spisovných jazyků.

¹⁶ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. doplň. vyd. Praha: Linde. str. 47-48.

Na jednu stranu můžeme tvrdit, že lexikum právního jazyka tvoří pouze ta část spisovného jazyka, kterou můžeme označit jako právní termíny. Na druhou stranu lze na tuto problematiku pohlížet tak, že lexikum právního jazyka tvoří všechny výrazy vyskytující se v právních textech, což znamená množinu právních výrazů prolínající se s množinou výrazů obecného základu nebo jiných odborných spisovných jazyků. Tomášek dochází k závěru, že slovní zásoba právního jazyka má velmi neostré hranice, tvoří ji tedy právní termíny, ale pronikají do ní i výrazy z jiných směrů.

Pro jasnější pochopení lze použít Eulerovy kruhy:

Tyto kruhy znázorňují dvě množiny významových slov. Množina A+B1 označuje výrazy používané v obecném základu a množina B2+C označuje výrazy používané v právním jazyce. Kruhy společně zobrazují tři podmnožiny:

- A: Tato podmnožina obsahuje výrazy, které se používají pouze v obecném základu a nejsou známy právnímu jazyku. Patří sem výrazy jako například „krása“ nebo „radost“.
- C: Druhá podmnožina zahrnuje výrazy používané pouze v právním jazyce, které se zároveň nevyskytují v obecném základu a pro laiky jsou neznámé. Jsou to výrazy například „výprosa“, „neopomenutelný dědic“ nebo „povinný díl“.
- B: Třetí podmnožina je průnikem množin A+B1 a B2+C. Tvoří ji výrazy používané jak v právu, tak v obecném základu. Tento průnik se dělí ještě na další dvě podmnožiny:
 - B1: Tato podmnožina zahrnuje výrazy, které nemají žádný specifický právní význam, ale v právních textech se přesto

používají. Jsou to na příklad výrazy „den“, „žena“ nebo „voda“.

- B2: V této podmnožině najdeme výrazy, které mají právní zabarvení, ale používáme je i v obecném jazyce, jako na příklad „trest“ nebo „smlouva“.

Rozdělení obecných a právních výrazů do Eulerových kruhů lze samozřejmě aplikovat jak na češtinu, tak na španělštinu a další jazyky.

Hlavními složkami slovní zásoby právního jazyka podle Tomáška jsou právní termíny, slovní spojení a jazykové šablony. V následující části se budu jednotlivým složkám věnovat podrobněji.

1.2.3.1. Právní termíny¹⁷

Tomášek popisuje právní termín jako *pojmenování právní skutečnosti, jehož význam je možné přesně definovat*. A právě definovatelnost je hlavním rozdílem mezi právním termínem a *netermínem*, kdy význam právního termínu je mnohem ostřeji vymezen. Právní terminologie zachycuje právní pohled na společenské jevy a má zároveň deskriptivní funkci, popisuje tedy právní skutečnosti, a funkci preskriptivní, kdy vytváří normy.

Právo je velice těsně spojeno s každodenním životem, a proto dochází k přejímání slov z běžné nebo obecné slovní zásoby. Sotva se ale takové slovo stane právním termínem, je k němu vytvořeno zpřesnění a výstižná definice.

Původ a stáří právních termínů je různý. Některé termíny jsou vlastní národnímu jazyku, jiné jsou přejaté z jazyků cizích. V právní terminologii najdeme termíny, které jsou staré „jako právo samo“ a stále se používají (např. *žaloba*), další termíny se postupně používat přestaly a z právní slovní zásoby vymizely (např. *výprosa*¹⁸, *hyperocha*). Některé z termínů zná i neprávnická veřejnost (např. *trest*, *soudce*) a jiné zůstávají pouze v povědomí právních znalců (např. *koluze*).

¹⁷ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde. str. 49.

¹⁸ *Výprosa* jako Tomáškův příklad termínu vymizelého z právní slovní zásoby v současnosti nelze použít, jelikož byl znovu použit v Novém občanském zákoníku z roku 2012.

Právní termíny netvoří pouze výrazy jednoslovné (např. *rozvod*), ale existuje i mnoho termínů víceslovných (např. *rodinné právo*).

1.2.3.2. Slovní spojení¹⁹

Slovní spojení definuje Tomášek jako *víceslovné výrazy neterminologické povahy, kterými se nepojmenovává právní skutečnost, nýbrž tato právní skutečnost se jimi pouze popisuje*. Znamená to tedy, že slovní spojení na rozdíl od termínu není možné popsat definičními znaky. Slovní spojení používané k popisu právních skutečností má pevnou stavbu. Tvoří je nejčastěji pevná vazba slovesa k určitému podstatnému jménu (např. *podat žalobu*). Takovouto vazbu není možné nijak měnit, protože i zde platí požadavky stejné jako pro právní jazyk.

Podle Tomáška je slovní spojení *spojením slovesa a termínu vznikající v důsledku implikace*. Dochází tedy k tomu, že odborný termín implikuje použití určitého slovesa z obecné slovní zásoby a tím mu umožňuje stát se součástí právního jazyka.

1.2.3.3. Jazykové šablony²⁰

Jazykové šablony Tomášek popisuje jako *víceslovné, často polovětné až větné konstrukce, které se vyskytují jako obvyklá náležitost právních projevů*. Jejich hlavní funkcí není sdělná hodnota, ale spíše dokreslení právních projevů po stylové stránce. Tyto ustálené, standardní právní obraty mohou být tvořeny jak spojením slov, tak celými větami a do právního projevu vstupují ústrojně a konstrukčně hotové celky. Jazykové šablony mohou být v některých jazycích až expresivní, což může následně působit problém u překladu. V různých právních kontextech se opakují a stávají se konvenčními. Do textů bývají začleňovány jako celek. Jazykové šablony se dají dělit ze dvou hledisek a to z hlediska strukturálního a z hlediska funkčního.

¹⁹ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde. str. 51.

²⁰ Tomášek, M. op. cit. str. 52-54.

Ze strukturálního hlediska dělíme jazykové šablony na:

- Lexikální šablony, které zahrnují standardní spojení slov, která jsou součástí věty. Na příklad „... *pod trestem peněžité pokuty*...“.
- Větné šablony, které mají podobu věty dokončené nebo nedokončené. Mají stálou a neměnnou lexikální náplň a sloveso může být ve tvaru aktivním nebo pasivním. Na příklad „*Odnětím svobody bude potrestán*...“.
- Konstrukční šablony, které obsahují neměnné jádro, zatímco ostatní prvky jsou proměnné. Tyto šablony vytvářejí rámcovou konstrukci textu. Na příklad „*Podle článku... zákoníku*...“.

Z funkčního hlediska dělíme jazykové šablony na:

- Uvozovací šablony, které vždy stojí na začátku právního projevu nebo jeho části. Na příklad „*Parlament České republiky se usnesl na tomto zákoně*...“.
- Závěrečné šablony, které zakončují právní projevy nebo jejich části. Na příklad „...*čímž byla rozprava skončena*...“.
- Vnitřní šablony, které mají za úkol pokračování nebo navazování na předchozí právní projev. Na příklad „... *v souladu s ustanovením*...“.

1.3. Právní španělština ve srovnání s právní češtinou

Právní jazyk úzce souvisí vývojem legislativy daného státu. Právní španělština je charakterizována jako velmi konvenční a konzervativní jazyk a je výrazně ovlivněna svými kořeny v římském právu. Právní čeština spíše čerpá z kultury a práva z dob Rakouska- Uherska.

Právní španělština i čeština mají svá další dělení podle oblastí, ve které se jazyk dále používá. Shodují se v dělení na jazyk právních předpisů a jazyk soudního rozhodování. Právní čeština rozlišuje jazyk těch, kteří používají právo v pracovní činnosti za účelem komunikace (advokáti, koncipienti, etc.) a jazyk právní vědy. Právní španělština pak rozlišuje administrativní jazyk a jazyk notářů.²¹

²¹ Alcaraz Varó, E. & Hughes, B. 2002. *El español jurídico*. 1. ed. Barcelona: Ariel. str. 17.

²¹ Tymofeyeva, A. 2012. *Právníká mluva v kontextu českého, ruského, ukrajinského a anglického jazyka*. Praha. Výstup projektu vnitřních grantů 2012 FF UK. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. str. 18. Dostupný z <http://ubs.ff.cuni.cz/system/files/pdf/PM%20211212.pdf> 3. 3. 2015

Ačkoli by měl právní jazyk být jasný, stručný a srozumitelný, k charakteristice právní španělštiny patří i neprůhlednost, absence přirozenosti, nadměrný formalismus a složitá syntax. Ve snaze po dosažení objektivitu, přesnosti a jednoznačnosti často dochází k nadměrnému opakování.²²

V této kapitole budu charakterizovat právní španělštinu z pohledu morfosyntaktického, lexikálního a stylistického a jednotlivé znaky porovnáám s právní češtinou.

1.3.1. Rovina morfosyntaktická

Pro právní španělštinu i češtinu jsou typická dlouhá souvětí. V odborné češtině má jedno souvětí průměrnou délku přibližně dvacet slov²³, takto složitě větné konstrukce pak bývají častým důvodem pro špatné porozumění právu. Příjemce tedy musí být neustále „ve střehu“, aby si správně spojil jednotlivé části souvětí a pochopil tak význam právního sdělení.

V právní španělštině se často používají neosobní vazby s gerundiem. Občas se také stává, že se gerundia akumulují a vytvoří i celý odstavec.²⁴

*Que entrando a resolver sobre el fondo del asunto, contemplándose un despido disciplinario impuesto por vía de sanción, yo no habiéndose probado que los actores hayan cometido los hechos denunciados...*²⁵

Specifickým typem gerundia je takzvané *gerundio del BOE*, které se velmi často vyskytuje v dokumentech španělského Boletín Oficial del Estado.

*Decreto regulando el aumento de los impuestos.*²⁶

²² Alcaraz Varó, E. & Hughes, B. 2002. *El español jurídico*. 1. ed. Barcelona: Ariel. str. 17.

²³ Čechová, M., Chloupek, J., Krčmová, M. & Minářová, E. 1997. *Stylistika současné češtiny*. 1. vyd. Praha: ISV nakladatelství. str. 155.

²⁴ Álvarez, M. 1995. *Tipos de escrito*. Madrid: Arco Libros. str. 53.

²⁵ Álvarez, M. op. cit. str. 53.

²⁶ Carfer, B. 2012. *¡Precaución con el gerundio!* Ecoescritura. Dostupný z <http://www.ecoescritura.com/usos-incorrectos-del-gerundio/> 4. 3. 2015

Vedle gerundií se také ve španělských právních textech hojně vyskytují participia a infinitivy²⁷.

Me veo precisado a interponer el presente recurso, trancurrido el plazo.

Ačkoli se v běžné španělštině subjuntiv budoucího času (*futuro de subjuntivo*) v současné době nepoužívá, v právních textech ho jako archaizující prvek stále můžeme najít. *El que por imprudencia grave causare la muerte de otro, ...*²⁸

Archaicky působí v právní španělštině také postponované nepřízvučné zájmeno. *Librese testimonio de esta sentencia e incorpórese a los autos de su razón.* Nebo také neobvyklé použití přivlastňovacího zájmena. *Se señala el día 30 de octubre, a las once horas de su mañana.*²⁹

Adjektiva v právním jazyce označují nezbytné vlastnosti právních skutečností. Ve španělštině stojí adjektivum ve většině případů za substantivem, v právním jazyce je ale zcela běžné, že stojí před ním, např. *el pretendido fraude*. Anteponovaná jsou také adjektiva označující již předem zmiňovanou skutečnost, která se nyní v textu opakuje, např. *mencionada ley, dicha carta, citado párrafo...*³⁰ V češtině je to přesně naopak. Běžné je adjektivum stojící před substantivem, ale ve výjimečných případech najdeme v právním jazyce i verzi s postponovaným adjektivem, na příklad *předmět doličný*.

Právní jazyk má funkci regulativní, a proto se ve španělských právních textech často vyskytuje imperativ. *Notifíquese la presente resolución a las partes de todos los procedimientos.*³¹ V právní češtině působí imperativ archaicky, např. *bud' uložen trest*. Dnes se spíše opisuje modálními slovesy a modálními výrazy, např. *musí, má být, je třeba, je povinen*, nahrazuje se oznamovacím způsobem dokonavých sloves, např. *soud zruší rozhodnutí*, nebo budoucím časem trpného rodu dokonavých sloves, např. *bude prokázáno*.³²

²⁷ Álvarez, M. 1995. *Tipos de escrito*. Madrid: Arco Libros. str. 53.

²⁸ Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal. Artículo 142/1. Dostupný z http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/lo10-1995.l2t1.html 4. 3. 2015

²⁹ Álvarez, M. op. cit. str. 54.

³⁰ Álvarez, M. op. cit. str. 54.

³¹ Administración de justicia. Edicto Célula de notificación. Dostupný z

http://www.bocm.es/boletin/CM_Orden_BOCM/2015/02/20/BOCM-20150220-133.PDF 4. 3. 2015

³² Tkachuk, T. 2006. *Jazyk a styl právní češtiny*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. str. 25. Dostupný z http://is.muni.cz/th/23289/ff_m_b1/ 4.3.2015

Ve španělských i českých právních textech se vyskytují pasivní konstrukce. V administrativní češtině je každé čtvrté až páté sloveso v pasivu a podobnou frekvenci lze očekávat i u právního stylu.³³ Pasivní konstrukce by měly podtrhnout objektivitu právních textů, deagentizace však může způsobit nižší srozumitelnost vět.

1.3.2. Rovina lexikální

Jak už jsem zmínila v kapitole *Lexikum právního jazyka*, slovní zásoba právní španělštiny i právní češtiny je tvořena výrazy z obecného základu, výrazy výhradně právními a výrazy z průniku obou těchto množin (viz Eulerovy kruhy). Důležitou složkou právního jazyka jsou právní termíny, které jsou charakteristické svou přesnou definicí. Právní termíny mohou být danému jazyku vlastní, nebo přejaté z jazyka cizího, jsou tvořeny jedním i více slovy a některé jsou známy pouze právním odborníkům a jiné zná i laická veřejnost. Právní jazyk používá také ustálená slovní spojení a jazykové šablony, které bývají lexikální, větné nebo konstrukční a vyskytují se na začátku, uprostřed nebo na konci textu. Právě ustálená slovní spojení a jazykové šablony mohou způsobit problémy při překladu. Této problematice se však budu věnovat až v kapitole týkající se právního překladu.

Lexikální složka právního jazyka by si měla udržet vlastnosti, jakými jsou preciznost vyjadřování, jednoznačnost ukotvená v právních definicích, standardizace pojmosloví a jeho konstantní používání, srozumitelnost a neexpresivnost.

Ve španělštině i v češtině vychází právní jazyk ze spisovného jazyka dané země. Stejně jako byly obecná španělština a čeština ve svém vývoji kulturně a historicky ovlivněny dalšími jazyky, najdeme i v právní španělštině a češtině výrazy pocházející z latiny, řečtiny a dalších jazyků.

1.3.2.1. Klasické zdroje právní španělštiny³⁴ a češtiny

Právní španělština je plná *latinismů*; tedy slov, obrátů a výrazů pocházejících z latiny. Důvod je zcela zřejmý, jelikož španělština je románským jazykem a pochází

³³ Tkachuk, T. 2006. *Jazyk a styl právní češtiny*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. str. 25. Dostupný z http://is.muni.cz/th/23289/ff_m_b1/4.3.2015

³⁴ Alcaraz Varó, E. & Hughes, B. 2002. *El español jurídico*. 1. ed. Barcelona: Ariel. str. 32 - 37.

z latiny, i španělské právo je ovlivněno právem římským. V právní španělštině můžeme najít dvě skupiny latinismů: *latinismos crudos* (latinské výrazy přejaté do španělštiny v originální podobě) a výrazy z latiny pouze odvozené. Do první skupiny patří na příklad výrazy *alibi* (důkaz obviněného, že v době spáchání trestního činu byl na jiném místě, než byl čin spáchán³⁵), *infraganti* (přistižený při činu), *persona non grata* (nežádoucí osoba), *in dubio pro reo* (v pochybnostech má být rozhodnuto ve prospěch obžalovaného³⁶). Do druhé skupiny pak patří na příklad *abogado* z *advocatus* (advokát, obhájce), *cuero del delito* z *corpus delicti* (předmět doličný), *heredar* z *hereditare* (zdědit), *usufructo* z *usufructus* (uživací právo). Do této druhé skupiny se dají zařadit i výrazy, které byly z latiny odvozené do jiných jazyků (převážně do angličtiny) a z nich je teprve přejala španělština. Jsou to na příklad výrazy *absentismo* z *angl. absenteeism*, z *lat. absens/absentis* (absentérství), *beneficio de inventario* z *angl. benefit of inventory*, z *lat. beneficium inventarii* (dědění s výhradou inventáře= pouze aktiva).

Dalším klasickým zdrojem právní španělštiny je řečtina. Řecké výrazy-*helenismy*- byly přejaty do španělštiny buď přímo, nebo až sekundárně z jazyků jako je latina, angličtina nebo francouzština. Helenismy se vyskytují převážně v historickém právu, ale najdou se i výrazy dodnes používané v právní praxi. Příkladem jsou výrazy *amnistía* (amnestie), *democracia* (demokracie), *hipoteca* (hypotéka), *parafernales* (*bienes parafernales*- osobní vlastnictví manželky, mimo věno, které přinese do manželství³⁷).

Obecná španělština je velmi ovlivněna arabštinou, protože Pyrenejský poloostrov byl bezmála osm set let ovládán Araby. *Arabismy* však právní španělštinu zasáhly jen zlehka. Není ale složité je identifikovat, protože velká část z nich začíná prefixem *al-*, který je pozůstatkem arabského členu. Mezi právní lexikum arabského původu patří na příklad *alcaide* (ředitel věznice), *alquiler* (nájem), *alevocía* (zrada), *alguacil* (soudní vykonavatel).

³⁵ ABZ Slovník cizích slov. Dostupný z <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/alibi> 6. 3. 2015

³⁶ ABZ Slovník cizích slov. Dostupný z http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=in+dubio+pro+reo 6. 3. 2015

³⁷ Nash, M. 1983. *Mujer, familia y trabajo en España (1875-1936)*. Anthropos. str. 185. Dostupný z https://books.google.cz/books?id=AJwhjozdAIQC&pg=PA185&lpg=PA185&dq=bienes+parafernales&source=bl&ots=Y_m49ha2BJ&sig=F222cyEd3S0oGinJl2G4k_pSP4c&hl=cs&sa=X&ei=JHv5VNePBYPVPMWegcgO&ved=0CGgQ6AEwCQ#v=onepage&q=bienes%20parafernales&f=false 6. 3. 2015

Co se týče klasických zdrojů právní češtiny, je možné tvrdit, že jsou částečně shodné se španělštinou. *Český právní systém patří k právnímu systému kontinentálnímu, vychází z římského práva a přejal z latiny kromě principů i termíny*³⁸. V právní češtině též najdeme *latinismy* v nezměněné podobě, ale i ty češtině přizpůsobené, kterých je podstatně více (*sankce, obligace, penále*). Zvláštním jevem je pak kombinace latinských výrazů s českými, např. *quasi zjišťovací prostředky*³⁹.

Arabismy se sice v malém počtu do češtiny dostaly (*alkohol, cukr, šafrán*), ale právní jazyk nijak neovlivnily. V právní češtině také najdeme stejně jako ve španělštině několik výrazů řeckého původu.

1.3.2.2. Moderní zdroje právní španělštiny⁴⁰ a češtiny

Moderní zdroje španělštiny se španělsky nazývají *barbarismos* nebo *extranjerismos* a jsou jimi převážně angličtina (*anglicismos*) a francouzština (*galicismos*), které se do španělštiny dostávají nejvíce v podobě výpůjček a kalků. U výpůjčky se slovo cizího původu (*football*) morfofonologicky přizpůsobí přijímajícímu jazyku (*fútbol*), zatímco u kalku je slovo cizího původu přeloženo při zachování jeho struktury do přijímacího jazyka (*balompié*). Výpůjčky se oprávněně používají v případě, že v cílovém jazyce neexistuje odpovídající ekvivalent, v současné době ale bývají často využívány pouze pro *napodobení cizího způsobu života*⁴¹, na příklad z anglického *firm* španělština přejala slovo *firma* na místo původního *razón social* (podnik).

Anglicismy jsou ve 20. a 21. století významným zdrojem pro obohacování lexika právní španělštiny. Nejvíce se jich objevuje v oblasti obchodního práva, na příklad *cashflow* (hotovostní tok), *márketing* (marketing), *trust* (fond), *boicoteo* (bojkot).

Galicismy se v právní španělštině vyskytují velmi často a na první pohled lze některé z nich odhalit podle sufixu *-aje*, nebo *-ión*. Z francouzštiny si právní

³⁸ Čížová, H. 2013. *Právní jazyk*. Diplomová práce. Brno: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. str. 46. Dostupný z <http://theses.cz/id/hn6yah/?lang=en;furl=%2Fid%2Fhn6yah%2F;so=nx> 3.3.2015

³⁹ Čížová, H. op. cit.

⁴⁰ Alcaraz Varó, E. & Hughes, B. 2002. *El español jurídico*. 1. ed. Barcelona: Ariel. str. 37.

⁴¹ Dubský, J. 1989. *Základy španělské lexikologie pro překladatele a tlumočníky*. 2. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. str. 88.

španělština vypůjčila slova jako *aval* (záruka), *cupón* (kupón), *sabotaje* (sabotáž), *promoción* (propagace). Francouzský původ mají také lexikální struktury s předložkou *a*, které jsou v právní španělštině velmi frekventované, na příklad *a mano armada* z francouzského *a main armée* (*robo a mano armada* – ozbrojená loupež), *vehículos a motor* (motorová vozidla).

Mezi moderní zdroje právní češtiny patří bezesporu němčina, protože tak jako španělštinu po staletí ovlivňovala přítomnost Arabů na Pyrenejském poloostrově, Češi ještě mnohem déle žijí vedle germánských národů, a čeština je tedy němčinou silně ovlivněna. Toto samozřejmě platí i pro právní jazyk, kde se *germanismy* také vyskytují, např. *clo* z něm. *Zoll*, *kriminální policie* z něm. *Kriminalpolizei*.

Stejně jako u španělštiny i právní češtinu v současné době velmi ovlivňuje angličtina, která je světově nejrozšířenějším jazykem.

1.3.2.3. Další způsoby obohacování právní španělštiny a češtiny ⁴²

Kromě výpůjček a kalků z cizích jazyků existuje i řada dalších způsobů, jak slovní zásobu právního jazyka rozšířit a obohatit. Tyto slovotvorné postupy vždy vycházejí z tvaru slova, jehož změnou je vytvořena nová jednotka, která má k původnímu slovu významový vztah. Mezi slovotvorné postupy patří odvozování, skládání, zkracování slov a přechod slova k jinému slovnímu druhu. Všechny tyto postupy se používají jak v češtině, tak ve španělštině, ale každý v jiné míře. A právě jejich produktivita (míra, ve které se používají) je zajímavým ukazatelem rozdílnosti mezi oběma jazyky.

Odvozování slov (*derivate*) je v češtině i ve španělštině velmi produktivním způsobem tvorby nových slov. Spočívá v připojování předpon (*prefixů*) nebo přípon (*suffixů*) k slovnímu základu. Španělskými předponami vyskytujícími se v právním jazyce jsou např. *des-*: *desregulación*, *desequilibrio*; *con-*: *consentimiento*, *convivencia*. Pro právní španělštinu je typické použití přípony *-al*, která je ovlivněna angličtinou, např. *judicial*, *constitucional*. Mezi další španělské přípony patří např. *-dad*: *nulidad*, *fidelidad*, *responsabilidad*; *-ario*: *funcionario*, *hereditario*; *-ivo*: *acreditativo*, *relativo*. Velmi produktivní je také použití přípon v podobě přičestí přítomného, pro aktivního

⁴² Dubský, J. 1989. *Základy španělské lexikologie pro překladatele a tlumočníky*. 2. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. str. 15- 79.

účastníka práva (*demandante, querellante, recurrente*) a přičestí minulého pro pasivního účastníka práva (*demandado, querellado, parte recurrida*). Tento způsob však nelze použít ve všech případech, např. *deudor vs. acreedor*. Zvláštním případem derivace je tzv. parasyntéza, kdy musí být ke slovnímu základu přidána jak předpona, tak přípona, protože pouze z jednou z nich se nevyskytuje, např.: *excarcelar* (*excarcel, carcelar-* neexistují). V právní češtině se hojně využívá prefixové a suffixové derivace za účelem *zúžení původního sémantického pole*, např. *půjčka – výpůjčka – zápůjčka* nebo *žaloba – obžaloba*⁴³.

Kompozice je způsob tvorby slov, který spočívá ve skládání dvou nebo více významových slovních jednotek k označení jednoho předmětu. Ve španělštině mohou být složeniny psány dohromady (vztah juxtapozice) např.: *derechohabiente*, spojeny pomlčkou (vztah kontrapozice) např. *socio-económico*, nebo mohou stát odděleně (vztah disjunkce) např. *efecto suspensivo, expropiación forzosa*. Dále také mohou být složeniny napojeny předložkou (vztah synapse) např. *libertad bajo fianza, estado de derecho*.⁴⁴

Poměrně produktivním způsobem tvorby slov je zkracování slov. V obecném jazyce je zkracování typické pro familiární a hovorové výrazy. Slova se zkracují na základě *apokop*, kdy se z víceslabičných slov ponechávají pouze první dvě slabiky např. *uni* z *universidad*, *profe* z *profesor*. Dalším způsobem je *afereze*, kdy se ponechávají dvě koncové slabiky např. *fresco* z *referesco*, nebo výjimečně jen jedna slabika např. *bus* z *autobús*. Dochází i k případům, kdy je vynechána středová část slova, čemuž se říká *synkopa*, např. *estadiense* z *estadouniense*. Pro odborný jazyk je ale spíše typické vytváření jazykových zkratk. Zkratky jsou buď tvořeny zkrácením jednoho slova, např. *cap.* z *capítulo*, nebo z počátečních písmen či slabik víceslovného označení. Tyto zkratky pak mohou nebo nemusí být odděleny tečkami např. *s.r.o.* ze *společnost s ručením omezeným*, *BOE* z *Boletín Oficial del Estado*. Mezi zvláštní případ patří ve španělštině zkratky tvořené z názvů v plurálu. Pokud je zkratka tvořena zkrácením jednoho slova, stačí na konec zkratky přidat *-s*, např. *págs.* z *páginas*. V případě že zkratku tvoří pouze jedno písmeno, dojde pro vyjádření plurálu k jeho zdvojení, např. *EE.UU.* z *Estados Unidos*.

⁴³ Čížová, H. 2013. *Právní jazyk*. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická Fakulta. str. 47. Dostupný z

<http://theses.cz/id/hn6yah/?lang=en;furl=%2Fid%2Fhn6yah%2F;so=nx> 3.3. 2015

⁴⁴ Calvi, M. 2010. *Las lenguas de especialidad en español*. 2a ed. Roma: Carocci.

Další způsob jak obohatit slovní zásobu právního jazyka nevytváří slova nová, nýbrž rozšíří význam již existujícího slova, čímž dojde k *polysémii* (vícevýznamovosti). Na příklad sloveso *conocer* znamená v obecné španělštině *znát/vědět*, ale v právním jazyce může mít i význam *rozhodnout*. Existuje i tzv. *polisemia contradictoria*, kdy jsou různé významy jednoho slova pro sebe antonymy. Na příklad sloveso *sancionar* může v jednom kontextu znamenat *potvrdit/schválit* (*el pleno sancionó las medidas adoptadas*) a v jiném znamená *potrestat/penalizovat* (*el tribunal sancionará a los estados...*).

1.3.3. Rovina stylistická ⁴⁵

Jak jsem již uvedla výše, právní jazyk patří do odborného funkčního stylu a nyní se budu věnovat charakteristickým rysům stylu právní španělštiny a češtiny.

Právní jazyk je založen na spisovném jazyce. *K přísné spisovnosti směřuje text psaný, zatímco v mluvených projevech, zvláště připravených jen částečně, je hovorové zabarvení častější.*⁴⁶ Psané právní texty jsou vždy připravené. Mluvené právní texty jsou převážně připravené nebo jsou minimálně natolik automatizovány, že působí jako připravené, například poučení soudce obžalovanému je plně automatizovaným projevem. V uvedeném případě mluvčí užívá naučené formy, které jen aktuálně mění podle konkrétního situačního kontextu.⁴⁷

Právní španělština často místo neutrálních výrazových prostředků volí archaické, které laickému příjemci mohou znít až vyumělkovaně. Patří sem na příklad výrazy jako *óbice* (překážka), *so pena de ...* (pod trestem ...), *por diez días* (po dobu deseti dnů). Archaicky také působí použití subjuntivu budoucího času (*el que matare...*), použití některých zájmen (*cualesquiera*) nebo stereotypních ustálených výrazů (*que estimando como estimo, debo acordar y acuerdo*). Právní čeština také používá archaické výrazy. V Novém občanském zákoníku se vyskytuje na příklad *výprosa* nebo *služebnost*.

Ve španělských právních textech se často vyskytují synonymické řetězce, kdy vedle jednoho výrazu stojí druhý výraz jemu velmi podobný za účelem jeho upřesnění.

⁴⁵ Alcaraz Varó, E. & Hughes, B. 2002. *El español jurídico*. 1. ed. Barcelona: Ariel. Str. 23-31.

⁴⁶ Čechová, M., Chloupek, J., Krčmová, M. & Minářová, E. 1997. *Stylistika současné češtiny*. 1. vyd. Praha: ISV nakladatelství. str. 154.

⁴⁷ Čížová, H. 2013. *Právní jazyk*. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. str. 32. Dostupný z <http://theses.cz/id/hn6yah/?lang=en;furl=%2Fid%2Fhn6yah%2F;so=nx> 3.3. 2015

Tyto řetězce jsou pouze výjimečně nutné a užitečné, avšak ve většině případů působí nadbytečně a při překladu do češtiny zaniknou. Příkladem synonymických řetězců jsou např.: *daños y perjuicios* (škody), *órganos y entidades* (společnosti), *dispersas, oscuras y problemáticas* (složitě).

V právní španělštině i češtině je vyšší podíl podstatných jmen než v obecném jazyce. Ve španělštině často dochází k přeměně jiných slovních druhů na substantiva pomocí přípon *-ción* (*ejecución, determinación*), *-idad* (*prolijidad, veracidad*), *-miento* (*establecimiento, aprovisionamiento*). Nadměrné užití nominalizace, však většinou vede ke kakofonii textu, který se pak stává pro příjemce hůře pochopitelným. Příkladem kakofonie jsou čtyři za sebou jdoucí substantiva zakončená příponou *-ión*: *Con otras reglas: no suspensión de la ejecución, condena en costas de caso de desestimación de aquélla e imposición de multa cuando se considere temeraria. (LEC)*

Nominalizaci přispívá multiverbizační tendence odborného vyjadřování.⁴⁸ Pokud je třeba vyšší dynamika slovesa, užívá substantivum, ke kterému je přidáno další sloveso, které však k němu nepřidá žádný význam. Místo *reclamar* se tedy napíše *presentar una reclamación*. V češtině se pak místo *změřit* napíše *provést měření*.

⁴⁸ Čechová, M., Chloupek, J., Krčmová, M. & Minářová, E. 1997. *Stylistika současné češtiny*. 1. vyd. Praha: ISV nakladatelství. str. 160.

2. Právní překlad

Překlad je pro právní praxi velmi důležitou disciplínou. V současné době evropské integrace kdy jsou právní předpisy a další oficiální dokumenty překládány do všech dvaceti čtyřech⁴⁹ úředních jazyků Evropské unie, je potřeba právního překladu nedílnou součástí života právníků, soudců i veřejnosti. Překlad, a obzvláště ten právní, by měl být adekvátní výchozímu textu. Podle B. Grygové by *dobrý překlad neměl být vnímán jako překlad, nýbrž jako původní dílo vytvořené v daném jazyce*.⁵⁰

Aby byl překlad opravdu kvalitní, musí splňovat nejméně tři kritéria:

- Jazykový projev působí v cílovém jazyce zcela přirozeně,
- Výsledný komunikát má v cílovém jazyce stejný význam jako jeho předloha v jazyce výchozím a působí na adresáta překladu stejně, jako působil na adresáta výchozího textu,
- V cílovém jazyce je zachována dynamika původního projevu, překlad by tedy měl u adresáta vyvolat stejnou reakci, jakou vyvolal (nebo měl vyvolat) projev v jazyce výchozím.⁵¹

Z těchto kritérií vyplývá, že by cílový jazyk neměl být deformován podle obrazu výchozího jazyka. Naprosto nutná je také významová ekvivalence a dále pak ekvivalence na rovině stylové a hypersyntaktické (úspěšné převedení ilokučního aktu).

Každý překlad má svou formu a význam, z čehož jsou odvozeny dva hlavní typy překladu, překlady orientované na formu a překlady orientované na význam.

- Překlady orientované na formu dodržují tzv. formální ekvivalenci. Snaží se tedy zachovat jak formu, tak obsah výchozího textu. Někdy je takový překlad nazýván také jako sémantický (Newmark). Uplatňuje se

⁴⁹ Správa EU- zaměstnanci, jazyky a sídla. Dostupný z http://europa.eu/about-eu/facts-figures/administration/index_cs.htm 13. 3. 2015

⁵⁰ Knittlová, D., Grygová, B. & Zehnalová, J. 2010. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. str. 14.

⁵¹ Knittlová, D., Grygová, B. & Zehnalová, J. op. cit. str. 14-15.

při překladu úředních dokumentů nebo na příklad při překladu webových stránek jako je EUR-lex.

- Překlady, které dodržují tzv. dynamickou ekvivalenci, se snaží hlavně o zachování účinku na adresáta cílového textu za cenu pozměnění výrazové složky. Říká se jim také komunikativní. Tento typ překladu se využívá stále častěji a je běžný při překladu obchodní korespondence nebo rozsudků.⁵²

Podle tohoto rozdělení Grygová rozlišuje čtyři typy překladu, které souvisí s překladem do cizího jazyka. Ne všechny však lze použít při překladu právních textů.

První dva jsou orientované na formální stránku textu a druhé dva převážně na význam:

- *Interlineární překlad* je extrémním použitím doslovného překladu. Tento typ překladu nerespektuje gramatický systém cílového jazyka. Je v něm zachována pouze specificky lingvistická informace. Používá se pro metajazykové účely, na příklad pro pochopení systému některého jazyka. Příkladem může být překlad věty *I did not want to hurt you.* na *Já nechtěl ublížit ty.*
- *Doslovný překlad* sice respektuje gramatický systém cílového jazyka, ale nebere ohled na jeho ustálené kolokace a idiomatiku. V tomto případě pak může dojít k překladu věty *I ordered him to brush his teeth.* na *Poručil jsem mu, aby si vykartáčoval zuby.*
- *Volný překlad* respektuje výchozí text jen velmi málo. Informace bývají z hlediska pojmového obsahu přeloženy pouze volně a chybí i zachování estetické kvality. S takovýmto překladem se můžeme setkat na příklad u jídelního lístku, který je do cizích jazyků přeložen jen velmi stručně, nebo při neprofesionálním tlumočení.
- *Komunikativní překlad* se hojně využívá při překladu konvenčních formulí, tedy pozdravů a přání, nebo také při překladu idiomů, pořekadel, či nápisů na cedulích. Jde u něj hlavně o zachování významu při použití prostředků

⁵² Knittlová, D., Grygová, B. & Zehnalová, J. 2010. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. str. 16.

vlastním cílovému jazyku. Tento typ překladu je použit při překladu věty *El que no llora, no mama.* na *Líná huba - holé neštěstí.* ⁵³

Pod pojmem *právní překlad* si však nutně nemusíme představit překlad mezi různými jazyky Evropské unie nebo jiných zemí, ale i překlad v rámci jednoho jazyka. Druhy překladu se zabýval ruský lingvista a člen Pražského lingvistického kroužku Roman Jakobson ve své eseji *On linguistic aspects of translation*⁵⁴, kde rozlišuje tři typy překladu:

- Intralingvální neboli vnitrojazykový překlad,
- Interlingvální neboli mezijazykový překlad,
- Intersémiotický neboli meziznakový překlad.

Mezijazykový překlad je nejznámější formou překladu. O něco méně známý ale pro právní praxi velmi důležitý je vnitrojazykový překlad. Oběma těmito typům překladu se budu věnovat v následujících kapitolách. Posledním typem je pak meziznakový překlad, při kterém dochází k převodu mezi různými znakovými systémy, např. filmová adaptace knižního románu, převod textu z azbuky do latinky nebo překlad textu do abecedy pro nevidomé.

Právní překlad se zabývá překladem právních textů a dalších textů souvisejících s právem. Je ale poněkud obtížné narazit na text s čistě právní slovní zásobou, protože do právních textů často proniká slovní zásoba z jiných oborů. Na příklad v kupní smlouvě o prodeji automobilu bude značné množství technického lexika týkajícího se motoru, výbavy a dalších částí vozu. Stane se také, že primárně neprávní dokument nabyde závažného právního významu. Příkladem může být lékařská zpráva, která může sloužit jako důkaz v soudním řízení, nebo osobní dopis, který je součástí spisu v soudním procesu. ⁵⁵

⁵³ Knittlová, D., Grygová, B. & Zehnalová, J. 2010. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. str. 16-17.

⁵⁴ Jakobson, R. 1959. *On linguistic aspects of translation*. Dostupný z

http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic84298.files/Supplementary_readings/JAKOBSON.PDF 13. 3. 2015

⁵⁵ Borja Albi, A. 2000. *El texto jurídico inglés y su traducción al español*. 1. ed. Barcelona: Editorial Ariel. str. 137.

2.1. Vnitrojazykový překlad⁵⁶

Nejprve bych ráda uvedla rozdíly v odborném názvosloví ohledně vnitrojazykového překladu. Zatímco Jakobson nazývá vnitrojazykový překlad *intra-lingual translation*, tj. *vnitrojazykový překlad*, Tomášek stejný proces nazývá *intrasémiotický překlad*, což je termín, který Jakobson vůbec nepoužívá. Pro účely této práce budu tedy překlad práva v rámci jednoho jazyka nazývat česky *vnitrojazykový překlad*.

Podle Tomáška je důležité rozlišovat mezi interpretací (výkladem) práva a vnitrojazykovým překladem. Společné mají to, že jsou *spojnicí mezi právní normou tak, jak byla právotvůrcem vytvořena, a jejím skutečným působením ve společnosti*, tedy spojují právní projevy s jejich skutečným významem. Liší se ale účelem, za kterým vysvětlují, popřípadě doplňují význam právní normy. Interpretace práva je běžný proces, při kterém se přikládá význam právní normě za účelem aplikace práva. Aby lidé mohli jednat podle práva, využívají tak výkladu práva pro jeho snazší pochopení. Na druhou stranu vnitrojazykový překlad neslouží k aplikaci práva, ale hledá význam právních norem za účelem využití při mezijazykovém překladu, tj. překladu z jednoho jazyka do druhého. Překladatel tedy používá vnitrojazykový překlad, aby mohl daný termín do cílového jazyka správně přeložit co do významu. Další způsob jak popsat rozdílnost těchto pojmů je, že výklad práva mluví o právních skutečnostech jako o věcech *–de re–* a jde mu o vztah právního projevu a právní skutečnosti, zatímco vnitrojazykový překlad hovoří o právních skutečnostech jako o názvech *–de dicto–* a jde mu o vztah právního projevu a jazykového znaku, protože je procesem metajazykovým. Pro vytvoření lepší představy o pojetí *de re* a *de dicto* uvádí Tomášek následující příklad. Při porovnání názvů „*Parlament*“, „*Parliament*“, „*Congress*“, „*Parlement*“ a názvu „*nejvyšší zákonodárny sbor*“ není mezi nimi z pohledu *de re* žádný rozdíl, zatímco z pohledu *de dicto* mají tyto termíny sice stejný předmět, ale různý význam.

⁵⁶ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde. str. 55-56.

2.1.1. Metody vnitrojazykového překladu ⁵⁷

Vnitrojazykový překlad má své metody, které vedou k poznání projevů právního jazyka, ale i k následnému použití tohoto poznání pro co nejkvalitnější mezijazykový překlad. V následujících kapitolách se budu věnovat jednotlivým metodám poznání projevů právního jazyka pro účely vnitrojazykového překladu. Jejich vývoj zatím není dokončen a systém metod se neustále obohacuje o další, a proto zmíním jen ty, o kterých hovoří Tomášek. Podle něj existuje pět metod, kterými jsou:

- Metoda sémantická,
- Metoda logická,
- Metoda systémová,
- Metoda historická,
- Metoda geografická.

Všechny tyto metody mají schopnost být nástrojem k obsažení určitých aspektů projevů právního jazyka, i když některé z nich nejsou vázané na právní poznání ale i na jiné obory lidské činnosti (sémantika, formální logika).

2.1.1.1. Metoda sémantická

Sémantická metoda (někdy označovaná jako metoda gramatická) je prvním překladatelským postupem, který by měl překladatel použít při překladu právních projevů v rámci jednoho právního jazyka. Na základě této metody se v první řadě poznává, jak jazykové znaky vyjadřují obsah a rozsah určitého pojmu. Předmětem sémantické metody jsou všechny prvky právního subsystému, tj. termíny, slovní spojení a jazykové šablony. Tato metoda existuje ve dvou variantách, psychologické a lexikální. Její podstatou je zkoumání vztahu mezi označovanou skutečností (*designát*) a právním pojmem, který ji označuje (*designátor*).

⁵⁷ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde. str. 57-94.

2.1.1.2. Metoda logická

Logická metoda je na rozdíl od té sémantické zaměřena spíše na jazykové vyjádření logické struktury právních norem. Překladatel tedy musí mít znalost jak ze slovní zásoby a gramatiky, tak i z právní logiky. Pokud by logickou strukturu právního projevu špatně pochopil, mohlo by dojít ke zkreslení informace, což je v právním překladu nežádoucí. Metoda logická slouží k tomu, aby si jazyková interpretace překladu zachovala logický smysl originálu. Tato metoda se zaměřuje hlavně na právní výroky, slovní spojení a jazykové šablony, které mají logickou strukturu.

2.1.1.3. Metoda systémová

Systémová metoda zkoumá jednotlivé aspekty systému právního jazyka, bez kterých by jeho existence nebyla možná. Jedná se o strukturálně funkcionální aspekt, komunikativní aspekt a integrační aspekt. Hlavní funkcí systémové metody je tyto aspekty popsat, aby mohly sloužit překladatelskému postupu.

Strukturálně funkční aspekt se zaměřuje na zařazení právního projevu do struktury, kterou následně využije další překladatelský postup. Podle něj se projevy právního jazyka dělí horizontálně na příklad na ústavněprávní, občansko právní, trestně právní, etc. a vertikálně například na aplikační, popularizační, právní projevy právní normy a rétoriky. Tato metoda se zaměřuje převážně na právní termíny.

Cílem komunikativního aspektu je odhalení vazeb právního jazyka s jinými systémy. Vazby pak mohou být s jinými subsystemy téhož jazyka nebo s právními jazyky jiných národních jazyků. Tento aspekt se tedy zabývá hlavně termíny, které jsou výpůjčkami z jiných jazyků nebo vztahy obecného s právním jazykem v rámci jednoho národního jazyka.

Integrační aspekt je pro systémovou metodu vnitrojazykového překladu velmi důležitý, protože zkoumá faktory, které drží systém pohromadě a je jakousi jeho kostrou.

2.1.1.4. Metoda historická

Historická metoda zkoumá historickou podmíněnost právních výrazů. Dále také metoda pojednává o používání či nepoužívání archaismů nebo historicky motivovaných termínů, které už se v současnosti nepoužívají, a jejich význam již není ve známosti obyvatel. Historická podmíněnost právních výrazů se projevuje dvěma způsoby, přechodně a trvale.

Přechodný dopad historické podmíněnosti je charakterizován termíny, které vznikly, jejich užívání trvalo jen určitou dobu a pak se staly archaizmy.

Historická podmíněnost může mít i trvalý dopad a to v případech, kdy se určitý termín natolik rozšíří, že je jeho význam znám i v jiných jazycích a už ani nikdo neví, jak vlastně vznikl.

2.1.1.5. Metoda geografická

Geografická metoda vychází z toho, že každý právní projev je činěn ve státním nebo národním jazyce. Státní a národní jazyk ale vždy nemusí být totožný, a z tohoto důvodu mohou z geografického hlediska nastat tři varianty:

V první variantě je právo jednoho státu vyjádřeno jedním jazykem. Do této varianty spadá na příklad Česká republika, Polsko nebo Maďarsko. Vnitrojazykový překlad se tedy uskutečňuje v rámci tohoto jednoho jazyka a překlad do jiného jazyka, jímž se označuje právo jiného státu, se pak týká mezijazykového překladu. K problému může dojít, pokud v daném státě existuje navíc různé „regionální právo“.

V druhé variantě je právo jednoho státu vyjádřeno více různými jazyky. K této variantě dochází, pokud má jeden stát více oficiálních jazyků, jsou to na příklad Švýcarsko, Kanada nebo Belgie. Vnitrojazykový překlad je prováděn obdobně jako u první varianty. U mezijazykového překladu je však zásadní, aby pojmy vyjadřovaly tutéž právní skutečnost, jelikož se jedná o právní systém jednoho státu.

Ve třetí variantě je naopak právo různých států vyjádřeno jedním jazykem. Na příklad německy je vyjádřeno právo Německa a Rakouska, francouzsky je vyjádřeno právo Francie, Belgie, Lucemburska a Kanady, španělsky je pak vyjádřeno právo nejenom ve Španělsku ale i ve většině zemí Latinské Ameriky. V tomto případě nelze hovořit o mezijazykovém překladu, ale vše se nese v rovině uvnitř jednoho jazyka, tedy

v rámci překladu vnitrojazykového. Hlavním problémem mohou být různé varianty jednoho jazyka v různých státech.

2.2. Mezijazykový překlad ⁵⁸

I u mezijazykového překladu je nejprve nutné upozornit na rozdíly v odborném názvosloví. Jakobson nazývá mezijazykový překlad *interlengual translation*. Tomášek stejný proces nazývá *itersémiotický překlad*, pro který má Jakobson, jak už jsem výše zmiňovala, zcela jiný význam. Pro účely této práce budu tedy překlad práva z jednoho jazyka do jiného jazyka nazývat *vnitrojazykový překlad*.

Jelikož se právní systémy jednotlivých států od sebe liší, je jakékoli jejich srovnání obtížné z důvodu neexistence stejných právních systémů. Tímto se překlad právního jazyka odlišuje od odborných překladů jiných oborů lidské činnosti. Ve vědách jako je medicína nebo biologie totiž nedochází k tak častému vývoji pojmů jako u právního jazyka. U právního překladu si také překladatel nevystačí s pouhou znalostí cizího jazyka, ale musí rozumět i právnímu systému a právnímu řádu státu výchozího i cílového jazyka.

Hlavním cílem mezijazykového překladu tedy je *převést text z výchozího jazyka do cílového jazyka tak, aby obsah zůstal neporušen a přeložený text odpovídal jazykovému úzu i normě cílového právního jazyka.*⁵⁹

U překladu právních textů z jednoho jazyka do druhého je zásadní ekvivalence dané právní terminologie. Existuje řada termínů, které se vyskytují ve většině právních řádů, není proto nutné takové termíny překládat, ale stačí pouze použít odpovídající termín v cílovém jazyce. Takováto absolutní ekvivalence je ale velmi vzácná, a proto se často stává, že v cílovém jazyce existuje pouze částečný ekvivalent, nebo daný termín v cílovém jazyce nemá ekvivalent žádný. V těchto situacích řeší překladatel otázku, jak se s překladem termínu vypořádat a k tomu by mu měly posloužit překladatelské postupy, kterým se budu věnovat v následujících kapitolách.

⁵⁸ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde. str. 95.

⁵⁹ Tomášek, M. 2003. op. cit. str. 96.

2.2.1. Překladatelské postupy

Překládání a jeho metodám, postupům a způsobům se v průběhu historie lingvistiky věnovalo mnoho autorů. Každý tyto překladatelské operace nazýval trochu jinak. Někdo jich definoval více, někdo naopak méně. Všem šlo ale o stejný cíl, tedy o řešení nedostatku přímého ekvivalentu v cílovém jazyce. Základních překladatelských postupů je podle kanadských lingvistů Vinaye a Darbelneta sedm⁶⁰ a v právním překladu jsou pak podle Tomáška nejvíce využívány postupy *transpozice*, *modulace*, *kalkování* a *výpůjčka*.

2.2.1.1. Překladatelský postup transpozice ⁶¹

Transpozice je překladatelský postup, který spočívá v *co největším zachování významové stránky (právního) projevu za cenu změn jeho stránky výrazové* ⁶². Na základě změn výrazové stránky se rozlišují dva typy transpozice, a to *transpozice slovnědruhová* a *transpozice větněčlenská*. Tento překladatelský postup se tedy používá v případě, že pravidla o tvorbě slov nebo o větné skladbě cílového jazyka nedovolují použít stejný slovní druh nebo větný člen jako ve výchozím jazyce. U právního překladu se transpozice používá pro dosažení věrnějšího vystižení právního projevu nebo jeho větší ústrojnosti.

Slovnědruhová transpozice je založena na změně slovnědruhových kategorií mezi výchozím a cílovým jazykem. Využívá se jak při překladu víceslovných termínů, tak při překladu neterminologických součástí právního jazyka. Na příklad český termín *rodinné právo* tvoří adjektivum a substantivum, pokud ho ale přeložíme do španělštiny, vznikne termín *derecho de familia*, který je tvořen dvěma substantivy a předložkou. Adjektivum výchozího jazyka se tedy při překladu do cílového jazyka změní na substantivum. Přidáním předložky ve španělštině se dostáváme k dalšímu typu transpozice, kterým je transpozice zřetňující. Takto se nazývá jev, při kterém dochází ke zvýšení počtu slov v cílovém jazyce. Opakem je pak transpozice zhušťující, kdy se při transponování počet slov v cílovém jazyce sníží.

⁶⁰ Knittlová, D., Grygová, B. & Zehnalová, J. 2010. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. str. 19.

⁶¹ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. doplň. vyd. Praha: Linde. str. 109-111.

⁶² Tomášek, M. op. cit. str. 109-110.

Větně členská transpozice může být také zhušťující a zředňující. Využívá se spíše při překladu neterminologické složky právního jazyka. Tento typ transpozice se používá, pokud má cílový jazyk jinou větnou strukturu než jazyk výchozí. Věta *El término de prescripción está suspendido.* se dá přeložit jako *Promlčecí doba neběží.* a dochází tak k větněčlenské transpozici v oblasti přísudkové části.

2.2.1.2. Překladatelský postup modulace ⁶³

Modulací nazýváme takový překladatelský postup, u kterého dochází ve výchozím jazyce k převodu významové (sémantické) stránky do odpovídající významové stránky jazyka cílového. K tomuto převodu je použito přiměřených výrazových prostředků. Jedná se vlastně o vzájemné působení sémantických metod vnitrojazykového překladu mezi dvěma jazyky. Stejně jako u sémantické metody vnitrojazykového překladu existuje i u modulace vztah psychologický a lexikální.

Překladatelský postup modulace se využívá v případě, že by přímý nebo transponovaný ekvivalent byl sice gramaticky správný, ale odporoval by duchu cílového jazyka. Jeho využití se nevztahuje pouze na právní termíny ale i na rozsáhlejší projevy právního jazyka, tedy na slovní spojení, jazykové šablony nebo dokonce na celé věty a části textů.

Modulace má i několik druhů, podle toho jakým způsobem je předmět překladu modulován. Modulace může být antonymická, tedy překládaný výraz je ve výchozím jazyce antonymní k jeho ekvivalentu v cílovém jazyce a naopak. Na příklad větu *Není to snadné.* můžeme pomocí antonymické modulace přeložit na *Es difícil.* U dalšího druhu modulace je vztah mezi ekvivalentem ve výchozím a cílovém jazyce na základě abstraktnosti a konkrétnosti. Větu *Cítily jeho dotyky.* pak přeložíme na příklad jako *Sintieron sus manos.* Modulace se také může vyskytnout na základě synekdochy, kdy část přeložíme jako celek nebo na opak. Příkladem je věta *Ha manchado mi camisa.,* kterou přeložíme jako *Ušpinil mi rukáv.*

⁶³ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde. str. 116-119.

2.2.1.3. Překladačský postup kalkování⁶⁴

Při kalkování se překladač zajímá hlavně o vnitřní strukturu právního projevu, kterou přesně převede z výchozího jazyka do jazyka cílového. Překladačský postup kalkování je vlastně slovotvorným prostředkem a nejvíce se využívá při překladu právních termínů (jednoslovných i viceslovných), které v cílovém jazyce neexistují. Tvorba kalků je ale omezena pravidly a možnostmi cílového jazyka, a proto se často místo kalku použije původní termín, který se takto stane internacionalismem. Nejvhodnější podmínky pro kalkování jsou, pokud překládáme mezi jazyky, které jsou si formálně a gramaticky podobné, na příklad mezi románskými jazyky španělštinou a francouzštinou. Montes Giraldo⁶⁵ ve své práci o kalcích z angličtiny do španělštiny rozlišuje čtyři typy kalků; syntakticko-morfologický kalk, kalk formy a významu, sémantický kalk a idiomatický kalk.

Syntakticko-morfologický kalk kopíruje syntaktickou nebo morfologickou strukturu výchozího jazyka do cílového jazyka. Anglické *wait for* je tedy do španělštiny kalkováno jako *esperar por*.

Kalk formy a významu přejímá z výchozího jazyka jak podobu, tak sémantický obsah překládaného výrazu. Anglické slovo *underdevelopment* (*zaostalost*) je pak do španělštiny pomocí překladačského postupu kalkování převeden jako *subdesarrollo*.

Sémantický kalk, na rozdíl od předchozího typu, převádí do cílového jazyka pouze význam slova. Forma zůstává nezměněna. Zatímco ve španělštině slovo *casual* znamená v první řadě *náhodný/nahodilý*, přejímá i význam z angličtiny *neformální/pro volný čas*.

Posledním typem kalku je kalk idiomatický, který převádí jak formu, tak význam idiomu z výchozího jazyka do cílového. Španělský výraz *olvidalo* se tedy v určitém kontextu nepřeloží jako *zapomeň to*, ale podle anglického idiomu *forget it – nech to plavat*.

Kalkování by se také dalo pojmenovat jako překlad slovo od slova, nebo doslovný překlad, je ale velmi důležité tento překladačský postup používat pouze tam,

⁶⁴ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde. str. 121-122.

⁶⁵ Montés Giraldo, J.J. 1985. *Calcos recientes del inglés al español*. THESAURUS. Tomo XL. Núm. 1. Dostupný z http://cvc.cervantes.es/lengua/thesaurus/pdf/40/TH_40_001_017_0.pdf 24. 3. 2015

kde je to nezbytně nutné, protože nadměrné kalkování nebo také „otrocký překlad“ je známkou překladatele-záčátečníka.

2.2.1.4. Překladatelský postup výpůjčka ⁶⁶

Hlavní charakteristikou překladatelského postupu výpůjčka je přenesení právních projevů výchozího jazyka do cílového jazyka, aniž by došlo ke změně jejich významové a výrazové stránky. Tento překladatelský postup je též někdy nazýván jako *transkripce* ⁶⁷ a připouští i drobné změny týkající se formy výrazu, která se přizpůsobí úzu cílového jazyka. Pokud se liší překládané jazyky používanou abecedou, dochází k tzv. *transliteraci* ⁶⁸, kdy je přepis právního výrazu proveden v abecedě cílového jazyka, při čemž může dojít ke zvukovému zkreslení původního výrazu.

Tento překladatelský postup se nejčastěji používá u právních termínů, ale lze ho použít na příklad i u latinských jazykových šablon nebo větších částí textu. Dalo by se namítnout, že výpůjčka vlastně není překladatelský postup, ale jelikož se díky ní dají vyřešit některé situace při překládání, můžeme tvrdit, že mezi překladatelské postupy patří. Takovými situacemi je na příklad pojmenování nové právní skutečnosti v cílovém jazyce nebo atraktivnější pojmenování již existující právní skutečnosti.

Pokud se pojmenovává nová právní skutečnost, není podle Iris Holl bezpodmínečně nutné vytvářet pro ni neologismus, ale mnohdy stačí použít výpůjčku z výchozího jazyka, která může být doplněna poznámkou pod čarou nebo závorkou se stručným dovysvětlením, aby byl význam termínu zcela jasný. *No existe necesidad alguna de recurrir a la creación de un neologismo, ya que, si la búsqueda de un equivalente funcional o formal resulta infructuosa, cualquier término de la cultura de partida puede ser traducido utilizando una transcripción + glosa.* ⁶⁹

⁶⁶ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde. str. 127-130.

⁶⁷ Knittlová, D., Grygová, B. & Zehnalová, J. 2010. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. str. 19.

⁶⁸ Knittlová, D., Grygová, B. & Zehnalová, J. op. cit. str. 19.

⁶⁹ Holl, I. 2012. *Técnicas para la traducción jurídica: Revisión de diferentes propuestas, últimas tendencias*. Hermēneus. Revista de Traducción e Interpretación. Núm. 14. – Año 2012. str. 5. Dostupný z <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fdialog.unirioja.es%2Fdescarga%2Farticulo%2F4089480.pdf&ei=fW8SVdqTA9SraZaXgsAL&usq=AFQjCNGmJAoUzFUjvwtHBDNBEpk0QnrHXQ&bvm=bv.89184060,d.d2s> 25. 3. 2015

Výsledek výpůjčky termínu Tomášek nazývá *xenotermín*, ten pak v cílovém jazyce nejprve vyplní místo doposud neexistujícího označení nové právní skutečnosti a následně často v daném jazyce zdomácní a dojde ke změně jeho grafické a fonetické podoby. Výpůjčky mezi jazyky fungují již od nepaměti a může se tedy stát, že v původním jazyce se daný termín už dávno nepoužívá, zatímco jako výpůjčka přežívá i nadále v jiných jazycích.

2.2.1.5. Překladatelský postup substituce

Substituce (nebo také ekvivalence) je překladatelským postupem, který se využívá, pokud ve výchozím i cílovém jazyce již existuje pojmenování pro určitou (právní) skutečnost. Překladatel pak bez jakékoli kreativity pouze nahradí část sdělení ve výchozím jazyce odpovídající částí sdělení v jazyce cílovém. Takováto náhrada prvku z výchozího jazyka za prvek z cílového jazyka se často používá při překladu jazykových šablon, přísloví a ustálených spojení nebo i vlastních jmen a názvů. Pokud se v nějakém textu vyskytne na příklad šablona *salvo disposiciones en contrario* překladatel ji česky nahradí šablonou *nebude-li uvedeno jinak*.⁷⁰

Se substitucí má velmi společné překladatelský postup *adaptace*, který v překladu právních textů pravděpodobně nevyužijeme, protože se používá převážně při překladu slovních hříček a vtipů.⁷¹ Cílem adaptace je, aby cílový text působil na jeho příjemce stejně jako na příjemce výchozího textu, tedy aby na příklad došlo k zachování vtipu, i když stejný vtip v cílovém jazyce neexistuje a jeho doslovný překlad by vtipnosti pozbyl.

2.3. Problémy při překladu

Na světě existuje mnoho kultur a civilizací, které tvoří vlastní odlišné světy. Tyto světy jsou v určité míře vzájemně neproniknutelné. Mezery mezi dvěma kulturami pak vytvářejí obtíže při překladu mezi jejich jazyky.⁷²

⁷⁰ Brůčková, L. 2010. *Komentovaný překlad povídek Ellen Gilchristové*. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. str. 67-68. Dostupný z <http://www.theses.cz/id/uponsz/57007-895634176.pdf> 15.9. 2015

⁷¹ Knittlová, D., Grygová, B. & Zehnalová, J. 2010. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. str. 19.

⁷² Mounin, G. 1999. *Teoretické problémy překladu*, Přeložila Milada Hanáková. Vyd. 1. Praha: Karolinum. str. 71.

Překladatel může při překladu samozřejmě narazit na problémy týkající se syntaxe, neterminologické slovní zásoby apod. Je ale velmi důležité si uvědomit, že při překladu právních textů mohou nastat i problémy vztahující se k rozdílnosti jednotlivých právních systémů. A proto, jak už jsem několikrát výše zmiňovala, musí překladatel právních textů ovládat jak dané jazyky, tak právní systémy a právní řády obou zemí. Právě ekvivalence respektive neekvivalence mezi jazyky a právními systémy způsobuje nejvíce problémů při právním překladu převážně v terminologické oblasti.

Situacím, které mohou v rámci hledání ekvivalence nastat, a dalším problémům při právním překladu se budu věnovat v následujících kapitolách.

2.3.1. Existence příslušného ekvivalentu ⁷³

Pokud cílový jazyk překládaný termín zná, ekvivalent termínu tedy existuje. Mohou se ale vyskytnout tři různé druhy ekvivalentu: úplný, částečný nebo dvojitý.

Existence úplného ekvivalentu je pro právního překladatele velkou výhodou, protože v obou jazycích existují termíny, které odkazují na stejnou nebo hodně podobnou jazykovou skutečnost. Řešením je pak překladatelský postup substituce. Příkladem může být samotný termín *právo = derecho*, nebo *rozsudek = sentencia*.

Může se stát, že právní skutečnost existuje v obou zemích, ale je chápána v odlišném rozsahu. Tento částečný ekvivalent můžeme přeložit substitucí za cenu drobné nepřesnosti překladu nebo modulovat. Příkladem je termín *soud ≠ juzgado, tribunal*, který označuje státní orgán vykonávající soudní moc. Česká republika a Španělsko ale mají rozdílný soudní systém, kdy se některé typy soudů svou působností částečně kryjí a některé jsou zcela odlišné, a proto se v tomto případě jedná o částečný ekvivalent.

Dvojitý ekvivalence se v právním jazyce pravděpodobně nevyskytuje. Jedná se o případ, kdy výraz ve výchozím jazyce má v cílovém jazyce více ekvivalentů. Příkladem je anglické slovo *go*, které lze do češtiny přeložit více způsoby jako *jít, jet, letět, plout*.⁷⁴

⁷³ Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopln. vyd. Praha: Linde. str. 120-121.

⁷⁴ Knittlová, D., Grygová, B. & Zehnalová, J. 2010. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. str. 25.

2.3.2. Neexistence příslušného ekvivalentu

V právním překladu dochází často k situacím, že daná právní skutečnost a tedy i termín pro její označení v cílovém právním jazyce neexistují. I přesto je nutné tyto projevy překládat. Nejlepší způsob je nepřekládat termíny do slova, ale proniknout do jejich smyslu a snažit se najít slovo alespoň minimálně významově podobné. Dalšími postupy jak takovéto termíny překládat jsou opis, vysvětlení významu, kalk nebo výpůjčka⁷⁵. Ve španělštině na příklad existuje termín *derecho foral*, který v češtině nemá svůj ekvivalent. Jedná se o regionální právo, které vzniklo z výsad jednotlivých španělských historických oblastí.

2.3.3. Další problémy překladu⁷⁶

Jak jsem již uvedla v kapitole o obohacování slovní zásoby právní španělštiny a češtiny, jedním takovým způsobem je *polysémie*, tedy případ kdy jedno slovo má více významů. U překládání takových slov je ale důležité umět si vybrat ten správný význam, který zapadá do kontextu překládaného textu. Na příklad pouze z kontextu můžeme vyvodit, zda termín *derecho* přeložit jako *právo* nebo jako *poplatek*.

Podobným případem je *homonymie*. Zatímco u *polysémie* šlo o slova s více významy stejného etymologického původu, u *homonymie* se jedná o slova s více významy, která stejně vypadají, ale jsou různého etymologického původu. Opět je důležité podle kontextu zjistit, který význam je pro náš překlad platný. Příkladem je sloveso *casar*, které buď pochází z *casa* a znamená *vdát se/oženit se* nebo je odvozené od latinského *cassare* a znamená *zrušit*.

Další možnou příčinou problémů při překladu je *paronymie*. *Paronyma* jsou slova, která pocházejí ze stejného základu, mají stejný význam, ale jsou tvarově odlišná. V právní španělštině, francouzštině a angličtině se skupiny takovýchto slov vyskytují velmi často. Na příklad *difamación* (šj) – *defamation* (aj) – *diffamation* (fj) znamená *pomluva* a je velmi důležité napsat tento termín ve tvaru odpovídajícím cílovému jazyku.

⁷⁵ Knittlová, D., Grygová, B. & Zehnalová, J. 2010. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. str. 25.

⁷⁶ Alcaraz Varó, E. & Hughes, B. 2002. *El español jurídico*. 1. ed. Barcelona: Ariel. str. 81-97.

S *paronymií* souvisí tzv. *falsos amigos/ zrádná slova* (Tomášek:2003). Jsou to slova, která se rozšířila do různých jazyků, jsou tvarově stejná nebo podobná, pocházejí ze stejného základu, ale v každém z jazyků mají odlišný význam. Mnoho jich existuje mezi španělštinou a francouzštinou, např.: *demandado* (obžalovaný) vs. *demandé* (ten, komu volám), vyskytují se s angličtinou, např.: *actor* (šj: herec, žalobce) vs. *actor* (aj: pouze herec) a najdou se i mezi španělštinou a češtinou, např.: *procurador* (právní zástupce, právník) vs. *prokurátor* (státní zástupce).

Metafory a *personifikace* jsou typické pro jazyk básníků a dalších literárních tvůrců, nevědomě se vyskytují i v běžné mluvě a dalo by se říct, že se do právního jazyku nehodí, protože by působily nepatřičným až rušivým dojmem. Přesto se ale některá obrazná pojmenování mezi španělskými a českými právními termíny najdou. Asi nejznámějším právní *metaforou* je *Spravedlnost je slepá*, tedy že ke všem přistupuje rovně a nezaujatě. U obrazných pojmenování je dobré je předem v textu rozpoznat a následně je nepřekládat doslova. Jinak by mohl překladatel přeložit termín *cadena perpetua* jako *nekonečný řetěz* místo správného *doživotní trest* nebo termín *nuda propiedad* jako *nahé vlastnictví* místo správného *vylučné vlastnictví*.

Právní jazyk se snaží, aby každá právní skutečnost měla pouze jedno pojmenování a dosáhlo se tak maximální přesnosti a srozumitelnosti. Proto se tedy *synonymie* v právních textech objevuje zcela výjimečně. Příkladem *úplné synonymie* jsou substantiva *causa = pleito = litigio* (spor, soudní pře). Zrádná ale u překladu může být *částečná synonymie*, která může platit pouze v obecném jazyce, zatímco v jazyce právním mají výrazy odlišný význam nebo použití. Příkladem může být vztah mezi slovy *obviněný, obžalovaný a žalovaný*. Pro laickou veřejnost často fungují jako *synonyma*, ale v právním jazyce má každé z nich svůj vlastní odlišný význam.

Pokud překladatel musí výraz přeložit tzv. z listu, bez slovníku a není si úplně jistý přesným významem daného výrazu, může si v určitých případech pomoci vztahem *hyperonymie* a *hyponymie*. Na příklad pokud si nemůže vzpomenout na přesný překlad termínů jako je *sentencia* (rozsudek) nebo *auto* (rozhodnutí) může ho nahradit *hyperonymem usnesení soudu*.

Problémy také při překladu mohou způsobit jazykové šablony. Nejsnadnější situací je, pokud má svůj ekvivalent i v cílovém jazyce a lze ji jednoduše přeložit pomocí substituce. V případě, že takový ekvivalent neexistuje, rozhodně není dobré jazykovou šablonu přeložit doslovně, ale je třeba proniknout do jejího významu

a vytvořit podobnou šablonu v cílovém jazyce. Některé španělské jazykové šablony jsou velmi expresivní a při doslovném překladu do češtiny by působily až komicky. Příkladem je závěrečná šablona *Así por esta mi sentecia, lo pronuncio, mando y firmo.*, která by se dala přeložit jako *Svým podpisem stvrzuji rozsudek a nařizuji jeho vykonání.* Naprosto nepřijatelný by byl tzv. otročský překlad *A takto tímto svým rozsudkem vyhlášuji, nařizuji a podepisuji.*

2.4. Překladaelé a tlumočníci

U nejrůznějších textů a dalších jazykových projevů je vždy nejdůležitější postavou jejich autor. V současné době se jednotlivé státy a jejich kultury čím dál tím více propojují a vzájemně spolupracují, a proto je kromě autora více a více důležitá, často však opomíjená, postava překladatele. Díky překladatelům může jeden text oslovit obyvatele z celého světa, informovat je, vzdělat je, přikázat jim něco nebo je pouze pobavit. Překladaelé mají svou činností prostředníků mezi jazyky velký vliv na jazyk samotný a ovlivňují celkově i kulturu.

Hlavní funkcí překladatelů a tlumočnicků je tedy převod informací z jazykového projevu výchozího jazyka do cílového jazyka. Při tomto převodu je pak více či méně zachována původní forma a styl sdělení.

2.4.1. Vzdělání právních překladatelů a tlumočnicků ⁷⁷

Překladaelé fungují ve všech odvětvích lidské činnosti, v rámci této práce se však zaměřím na ty, kteří se věnují překladům právních textů. Úloha překladatele právních textů je obtížná v tom, že překladatel musí převést text z výchozího právního jazyka do cílového právního jazyka, tak aby si přeložený i původní text odpovídaly jak z pohledu jazykového, tak z pohledu právního a vyplývaly z nich stejné právní účinky. Závaznost těchto účinků je hlavním důvodem, proč je překládání právních textů tak komplikované a tvoří specifickou disciplínu v rámci překladatelské činnosti.

Důležité je proto položit si otázku, kdo je vlastně kompetentní překládat právní texty. Obecně na tuto problematiku existují dva názory. První tvrdí, že existující

⁷⁷ Borja Albi, A. 2000. *El texto jurídico inglés y su traducción al español*. 1. ed. Barcelona: Editorial Ariel. str. 143-144.

metodologie odborného překladu lze použít při překladu textu z jakékoli odborné oblasti včetně té právní, tudíž by měl být jakýkoli překladatel schopný podle této metodologie bez problému právní text přeložit. Druhý názor naopak říká, že se právnímu překladu mohou věnovat pouze osoby s právním vzděláním, protože pouze ty dokáží zajistit požadovanou kvalitu překladu. Většina zemí světa však nemá ve svém vzdělávacím systému takový obor, jehož absolventi by byli připraveni na pracovní pozice právních překladatelů a tlumočnicků. Výjimky by se ale našly na příklad v Argentině nebo v Kanadě. Argentinský vzdělávací systém nabízí studijní obor, který vzdělává překladatele specializující se na právní překlad. Překlady těchto tzv. *Traductores públicos* mají úřední povahu. Jelikož v Kanadě vedle sebe fungují dva oficiální jazyky, je i zde možnost vystudovat obor, který vzdělává překladatele se specializací na právní překlad.

2.4.2. Vzdělání právních překladatelů a tlumočnicků ve Španělsku ⁷⁸

Ve Španělsku existují čtyři skupiny osob, které se mohou věnovat právnímu překladu. Jsou to absolventi magisterského oboru překladatelství, dále tzv. *traductores jurados* neboli překladatelé, kteří jsou po splnění určitých podmínek jmenováni španělským Ministerstvem zahraničních věcí (*Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación*)⁷⁹ a jejich překlady mají úřední povahu, dále jsou to právníci věnující se překladu a v poslední řadě překladatelé bez příslušného vzdělání nebo oficiálních zkoušek.

Právníci, kteří ovládají nějaký cizí jazyk, se většinou věnují překladu zákonů, norem a směrnic. *Traductores jurados* pak překládají dokumenty z oblasti soukromého práva, jako jsou smlouvy, plné moci nebo závěti.

Až do nedávna byli španělští právní překladatelé spíše samouci. V poslední době ale překladatelské studijní programy nabízejí kurzy týkající se odborného překladu ať už v oblasti právní, ekonomické, nebo administrativní. Absolvování některého

⁷⁸ Borja Albi, A. 2000. *El texto jurídico inglés y su traducción al español*. 1. ed. Barcelona: Editorial Ariel. str. 145-149.

⁷⁹ Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación. Dostupný z: <http://www.exteriores.gob.es/Portal/es/ServiciosAlCiudadano/Paginas/Traductoresas---Int%C3%A9rpretes-Juradosas.aspx> 7. 4. 2015

takového kurzu na vybraných španělských univerzitách může dokonce nahradit i zkoušky španělského Ministerstva zahraničních věcí.

Nároky na vzdělání soudních tlumočnicků se od těch pro překladatele liší, jelikož tlumočníci nepracují s texty ale s mluveným projevem. Tlumočníci musí mít kromě znalosti daného jazyka a práva také výborné vyjadřovací ale i poslechové schopnosti. Stejně jako *Traductores jurados* existují i *Intérpretes jurados*, tedy tlumočníci, kteří splnili podmínky a byli jmenováni španělským Ministerstvem zahraničních věcí.

2.4.3. Vzdělání právních překladatelů a tlumočnicků v České republice

V České republice se může právnímu překladu věnovat překladatel, který má znalost daného jazyka a má právní povědomí. Tlumočit nebo překládat může na základě živnostenského listu (v ČR se jedná o živnost volnou), autorské smlouvy, smlouvy o dílo, nebo pokud je v trvalém pracovním poměru u překladatelské firmy nebo agentury. U takovýchto případů překladu nebo tlumočení není nutné dokazovat svou kvalifikaci, může ji ale požadovat zaměstnavatel nebo zadavatel zakázky.⁸⁰ Pokud klient potřebuje přeložit daný dokument pouze pro svou potřebu, takovýto překlad mu postačí. Ve většině případů je ale překlad právních dokumentů nutný pro další právní nebo úřední kroky a k tomuto účelu je nutné mít soudní překlad nebo alespoň soudně ověřený právní překlad.

Profese, která se zabývá soudním překládáním a soudním tlumočením je souhrnně nazvána jako *soudní tlumočnick*. Soudní tlumočnický jmenuje krajský soud nebo ve zvláštních případech ministr spravedlnosti. Pro své jmenování musí ale daný adept na toto povolání splnit podmínky dané *zákonem č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnickách, ve znění pozdějších předpisů*. Mezi tyto podmínky patří vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu překladatelství a tlumočnickví, učitelství jazyka nebo filologie, absolvování dvousemestrálního studia pro tlumočnický a překladatelský v oblasti práva na právnické fakultě VŠ a alespoň pět let překladatelské a tlumočnické praxe (převážně v době po ukončení studia). Soudními tlumočnický se mohou stát i rodilí mluvčí, či absolventi jiných magisterských nebo inženýrských studijních programů. Tito však musí kromě dvousemestrálního studia pro tlumočnický

⁸⁰ Jednota tlumočnicků a překladatelů. Dostupný z http://www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=1082 7. 4. 2015

a překladatele v oblasti práva na právnické fakultě VŠ a pětileté praxe v oboru překladatelství a tlumočnictví absolvovat ještě státní jazykovou zkoušku speciální pro obor překladatelský nebo tlumočnický.⁸¹

⁸¹ Komora soudních tlumočnicků České republiky. Dostupný z <http://www.kstcr.cz/cz/jak-se-stat-soudnim-tlumocnikem> 1. 4. 2015

3. Rodinné právo

V praktické části této práce se budu zabývat analýzou slovní zásoby z oblasti rodinného práva, a proto bych jen stručně ráda shrnula, co znamená pojem *rodinné právo* a co je předmětem jeho studia.

Co se týče samotného pojmu *rodina*, v právních normách se většinou nevyskytuje žádná legální definice, protože *rodina* jako taková není subjektem právních vztahů (subjekty jsou pouze její jednotliví členové). Ve společenských vědách však existuje velké množství odlišných definic pohlížejících na tento pojem z různých hledisek. Z hlediska postavení ve společnosti můžeme tvrdit, že *rodina je produktem společnosti, adaptuje se na společenské změny, ale současně spoluvytváří, stimuluje, komplikuje, či brzdí její vývoj*⁸². Rodinu je možné charakterizovat i prostřednictvím jejích funkcí, mezi které patří funkce biologicko-reprodukční, pečovatelská, ekonomicko- zabezpečovací, emocionální a socializačně- výchovná⁸³. Podle M. Hrušákové lze *velmi obecně rodinu charakterizovat jako malou skupinu osob, které jsou navzájem spojeny manželskými nebo příbuzenskými vztahy a společným způsobem života. Součástí rodinných vztahů je podle ní také péče o děti a přestárlé příbuzné.*⁸⁴ Podoba rodiny a společenský postoj k ní se v průběhu času vyvíjejí. Dnešní podoba rodiny je v tomto případě *výsledkem její reakce na širší společenské podmínky, které byla nucena akceptovat a postupně se na ně adaptovat*⁸⁵.

M. Hrušáková rodinné právo vymezuje jako *souhrn právních norem, které regulují manželské a rodinné vztahy*⁸⁶. Záměrně zde uvádí zvláště vztahy manželské a vztahy rodinné, protože manželství a rodina nemají stejný význam. *Manželství je základem, z něhož rodina vzniká*⁸⁷. Neznamená to však, že rodina vzniká pouze z manželství. Rodinu mohou tvořit i nesezdaní rodiče dítěte, kteří spolu žijí, nebo také pouze jeden rodič žijící s dítětem.

V České republice je hlavním právním zdrojem rodinného práva *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník*. Jeho části věnující se rodinnému právu pak převážně

⁸² Hrušáková, M. & Králíčková, Z. 2006, 1998. *České rodinné právo*. přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita. str. 8.

⁸³ ABZ Slovník cizích slov. Dostupný z <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/funkce-rodiny> 21.9.2015

⁸⁴ Hrušáková, M. & Králíčková, Z. op. cit. str. 9.

⁸⁵ Hrušáková, M. & Králíčková, Z. op. cit. str. 9.

⁸⁶ Hrušáková, M. & Králíčková, Z. op. cit. str. 12.

⁸⁷ Hrušáková, M. & Králíčková, Z. op. cit. str. 13.

vycházejí ze *Zákonu o rodině č. 94/1963 Sb.* Ve Španělsku je hlavním zdrojem rodinného práva taktéž *Občanský zákoník (Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil)*. Z těchto právních pramenů lze následně odvodit tradiční vymezení předmětu rodinného práva.

Předmětem rodinného práva v České republice a ve Španělsku jsou tři jednotlivé druhy právních vztahů, které mohou mezi členy rodiny vznikat. Jsou to:

- 1) vztahy mezi manžely,
- 2) vztahy mezi rodiči a dětmi,
- 3) vztahy mezi účastníky náhradní rodinné péče.⁸⁸

Vztahy mezi manžely vznikají uzavřením manželství. Zákon pak upravuje podmínky a předpoklady za kterých smí manželství vzniknout. Dále pouze obecně formuluje základní práva a povinnosti manželů, které jsou převážně osobní povahy. Naopak velmi přesně upravuje majetkové vztahy mezi manžely. V neposlední řadě také zákon určuje způsoby zániku manželství.

Vztahy mezi rodiči a dětmi řeší zákon již od jejich vzniku, tedy určením rodičovství, respektive otcovství k dítěti. Právně upraveny jsou i některé další příbuzenské vztahy; na příklad mezi sourozenci nebo mezi prarodiči a dětmi.

Posledním druhem rodinně-právních vztahů jsou vztahy mezi účastníky náhradní rodinné péče. Jedná se tedy o případy, kdy je dítě vychováváno jinou fyzickou osobou než svým vlastním biologickým rodičem. Zákon pak upravuje podmínky svěření dítěte do náhradní rodinné péče a vzájemná práva a povinnosti dítěte a jeho „náhradních rodičů“.

Právě tyto tři oblasti rodinně-právních vztahů budou hlavním tématem pro praktickou část této práce.

⁸⁸ Hrušáková, M. & Králíčková, Z. 2006, 1998. *České rodinné právo*. přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita. str. 13.

Závěr teoretické části

Jelikož v praktické části této práce budu provádět kontrastivní analýzu vybraných termínů z oblasti rodinného práva, v teoretické části jsem představila základní charakteristiky odborného stylu, do kterého právní jazyk patří. Následně jsem se věnovala jednotlivým typickým znakům právního jazyka, jeho funkci, stylistice a slovní zásobě. Právní španělštinu jsem se pak snažila porovnat s právní češtinou na rovině morfosyntaktické, lexikální a stylistické.

Cílem praktické části bude analyzovat vybranou slovní zásobu z oblasti rodinného práva z lingvistického pohledu a zjistit, jakou míru ekvivalence mají vybrané právní termíny z hlediska mezijazykového překladu. Z tohoto důvodu jsem se v teoretické části věnovala právnímu překladu, jak vnitrojazykovému tak mezijazykovému a postupům užívaných v jejich tvorbě. Také jsem zmínila, které osoby jsou v České republice a ve Španělsku oprávněny provádět právní překlady, jakého vzdělání musí dosáhnout a jaké další podmínky musí pro vykonávání této činnosti splňovat. V závěru jsem stručně představila rodinné právo a předměty jeho studia.

PRAKTICKÁ ČÁST

Úvod praktické části

Pro praktickou část této práce jsem nejprve ze španělského Občanského zákoníku (*Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil*) vybrala typickou slovní zásobu týkající se rodinného práva. Při výběru této slovní zásoby jsem se zaměřila na složku terminologickou, konkrétně na jednoslovné termíny a ustálená víceslovná pojmenování, která Fr. Čermák⁸⁹ nazývá systémové kolokace.

Hlavním cílem této práce je porovnat španělskou právní terminologii z oblasti rodinného práva s českou právní terminologií ze stejné oblasti. A zjistit do jaké míry jsou si dané termíny ekvivalentní. K naplnění tohoto cíle nejprve rozdělím vybranou slovní zásobu podle sémantických polí a následně budu jednotlivé termíny analyzovat pomocí lexikografické analýzy, analýzy vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem a jazykové analýzy.

V lexikografické analýze vyhledám překlady a definice vybraných termínů ze čtyř různých zdrojů a následně porovnáím, do jaké míry se shodují v překladu, či popisu daného termínu. Prvním slovníkem bude *Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník*⁹⁰, druhým zdrojem bude terminologická databáze Evropské unie *Inter-Active Terminology for Europe (IATE)*⁹¹, další definice budou z online slovníku *Diccionario de la lengua española (DRAE)*⁹² a poslední použitý slovník bude *Diccionario Jurídico*⁹³.

V analýze mezi španělským a českým ekvivalentem budu podle výsledků z lexikografické analýzy hledat daný termín v českém právním zdroji, kterým bude *Nový občanský zákoník (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník)*. A budu zjišťovat, do jaké míry jsou si dané termíny ekvivalentní.

⁸⁹ Čermák, F. 2011. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum. str. 216.

⁹⁰ Brynda, J. 2007. *Španělsko-český právnícký a ekonomický slovník*. Praha: Linde.

⁹¹ Inter-Active Terminology for Europe. Dostupný z <http://iate.europa.eu/SearchByQueryLoad.do?method=load>

⁹² Diccionario de la lengua española. Dostupný z <http://lema.rae.es/drae/>

⁹³ Fernández Martínez, J. 2006. *Diccionario jurídico*. 4a ed. Cizur Menor: Aranzadi.

Poslední bude jazyková analýza, ve které se zaměřím na morfologii a etymologii⁹⁴ zkoumaných termínů. Budu zkoumat, jakou strukturu mají víceslovná pojmenování a jaký vztah⁹⁵ je mezi jejich jednotlivými členy. Dále vyhledám nejen ve španělském Občanském zákoníku ale i v korpusu CREA jaké další kolokace dané jednoslovné i víceslovné termíny vytvářejí.

Všechny analyzované termíny v závěru uspořádám do komentovaného glosáře.

⁹⁴ Diccionario de la lengua española. Dostupný z <http://lema.rae.es/drae/>

⁹⁵ Calvi, M. 2010. *Las lenguas de especialidad en español*. 2a ed. Roma: Carocci.

4. Sémantické pole „manželství a jeho vznik“

První sémantické pole, které budu zkoumat je „manželství a jeho vznik“. Nejprve budu analyzovat stěžejní termín tohoto sémantického pole: *matrimonio*. Jelikož se tento termín, v základním nebo odvozeném tvaru, vyskytuje ve španělském Občanském zákoníku přibližně dvě stěkrát, lze předpokládat, že bude vytvářet velký počet kolokací. Po analýze samotného termínu *matrimonio* tedy bude následovat analýza kolokací, které tento termín nebo jeho odvozené tvary vytváří. Kolokace budou pocházet převážně ze španělského Občanského zákoníku, ale i z korpusu CREA, kde se zaměřím hlavně na texty s právní tematikou pocházející ze Španělska.

4.1. Matrimonio

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	manželství, sňatek
Databáze IATE	manželství, sňatek
DRAE	Unión de hombre y mujer concertada mediante determinados ritos o formalidades legales.
Diccionario Jurídico	Definición tradicional: Unión estable de un hombre y una mujer dirigida y ordenada al establecimiento de una plena comunidad de vida. Definición actual: <i>El matrimonio tendrá los mismos requisitos y efectos cuando ambos contrayentes sean del mismo o del distinto sexo (Ley 13/2005 de 1 de julio por la que se modifica el Código Civil).</i>

Dle tabulky zjišťujeme, že španělský lexém *matrimonio* má v češtině dva možné překlady: *manželství* a *sňatek*, vidíme zde tedy nesymetrii mezi španělštinou a češtinou. Tyto překlady ale nelze používat ve spojení s dalšími lexémy libovolně. V češtině totiž existují kolokace, v nichž se vyskytují nejčastěji. *Manželství* se používá nejčastěji se

slovesem *uzavřít*, zatímco druhý význam *sňatek* se pojí většinou s pojmenováním forem uzavření manželství, tedy *občanský sňatek*, *církevní sňatek*.

Diccionario Jurídico uvádí hned dvě definice tohoto termínu, tradiční a současnou. Velmi důležitá je právě ta současná (definición actual), která přímo cituje španělský Občanský zákoník (art. 44), který říká, že *uzavření manželství má stejné podmínky a následky at' jsou snoubenci stejného nebo různého pohlaví*. Čímž se zásadně liší od definic ostatních slovníků.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Český Občanský zákoník (§ 655) říká, že *Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon*. Pokud tento právní význam srovnáme se článkem 44 španělského Občanského zákoníku (viz lexikografická analýza), dojdeme k jasnému závěru, že v případě lexikálních jednotek *matrimonio* a *manželství* nelze hovořit o překladu s úplným ekvivalentem. *Manželství* je tedy jen částečným ekvivalentem španělského *matrimonio*, protože španělský lexém má větší rozsah významu.

V České republice sice osoby stejného pohlaví mají možnost uzavřít tzv. *registrované partnerství*, toto ale nemá stejné podmínky a následky jako uzavření *manželství*. Pro uzavření *registrovaného partnerství* na příklad není nutná přítomnost dvou svědků a v takovémto partnerství nedochází ke vzniku společného jmění⁹⁶. Ani termíny *registrované partnerství* a *matrimonio* tedy nejsou ekvivalenty. Pokud bychom chtěli hovořit o *registrovaném partnerství* ve španělštině, lze použít překlad *unión registrada* nebo také *unión civil*⁹⁷.

- Jazyková analýza

Lexém *matrimonio* je jednoslovný právní termín tvořen substantivem. Ve španělštině je v plurálu na konec slova přidána koncovka *-s*, tvar zkoumaného termínu tedy je *matrimonios*. V tomto případě dojde k rozšíření významu termínu, který v plurálu znamená buď *více manželství*, nebo také *manželé*, *manželský pár*. Z etymologického hlediska je lexikální jednotka *matrimonio* původu latinského.

⁹⁶ Novotný, P. 2014. *Nový občanský zákoník: rodinné právo*. 1. vyd. Praha: Grada. str. 41.

⁹⁷ Unión registrada. Tu Europa. Oficiální stránky Evropské unie. Dostupný z http://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/registered-partners/index_es.htm 22.10.2015

4.2. Kolokace substantivum + adjektivum

4.2.1. Matrimonio civil

- Lexikografická analýza

Právnický a ekonom. slovník	civilní/ občanský sňatek manželství uzavřené na radnici
Databáze IATE	občanský sňatek
DRAE	El que se contrae según la ley civil, sin intervención del párroco.
Diccionario Jurídico	Es el que se celebra de conformidad con la ley civil y tiene reconocida validez por Estado, pero no por el Derecho Eclesiástico.

Všechny definice se shodují, že kolokace *matrimonio civil* je forma uzavření manželství, do které nikterak nezasahuje církev. V češtině se opět vyskytují dva možné překlady: *občanský sňatek* a *civilní sňatek*. Rozdíl mezi nimi je pouze ten, že termín *civilní sňatek* se v českém Občanském zákoníku nikde nevyskytuje a je používán pouze na laické úrovni, zatímco *občanský sňatek* je jediným možným právním označením této formy sňatku. Druhá definice Právnického a ekonom. slovníku je poněkud zastaralá, protože v současné době se *občanské sňatky* neuzavírají pouze na radnicích, ale i na nejrůznějších jiných místech.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Pokud nebudeme brát v potaz, že manželství je ve Španělsku i pro osoby stejného pohlaví, jedná se v případě obsahu termínu *matrimonio civil* a *občanský sňatek* o překlad s úplným ekvivalentem. V detailu pak ale můžeme najít drobný rozdíl na příklad u osob, které mají pravomoc tento sňatečný obřad vykonat. V České republice je stejně jako ve Španělsku tímto pověřen orgán veřejné moci. Ve Španělsku pak ještě smí oddávat soudce. Jednotlivým oddávajícím se budu věnovat později.

- Jazyková analýza

Kolokace *matrimonio civil* je dvouslovný právní termín, který je tvořen substantivem *matrimonio* a adjektivem *civil*. Jednotlivé části tohoto termínu vedle sebe stojí na základě vztahu disjunkce. Ustálené slovní spojení *matrimonio civil* je latinského původu. Podle korpusu CREA se nejčastěji pojí se slovesem *contraer*.

4.2.2. Matrimonio religioso

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	církevní manželství/ sňatek manželství uzavřené v kostele
Databáze IATE	církevní sňatek
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	Es el que constituye un sacramento, cuya celebración se ajusta a las normas de la Iglesia y de otras confesiones, con las que el Estado español ha suscrito Acuerdos de cooperación.

Spojení *matrimonio religioso* je další formou uzavření manželství, jejíž českou verzí je *církevní sňatek*. Právnícký a ekonom. slovník uvádí ještě další synonymická označení pro toto spojení jako na příklad: *matrimonio canónico/ católico/ eclesiástico/ religioso/ por la Iglesia*. Pro právní jazyk není typické používání synonym, protože v právu jde o maximální přesnost a srozumitelnost, přesto ale španělský Občanský zákoník používá dvě pojmenování pro *církevní sňatek*: kromě *matrimonio religioso* můžeme najít i spojení *matrimonio canónico* (art. 80). Toto druhé označení vychází z termínu *derecho canónico*, což je *kanonické právo*, tedy náboženské právo katolických církví⁹⁸.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Obsah termínu *matrimonio religioso* a *církevní sňatek* je stejný, můžeme ho tedy zařadit do skupiny překladů s úplným ekvivalentem. Podobně jako u *občanského sňatku* budou i zde odlišnosti v tom, kdo je oprávněn *církevní sňatek* vykonat. V obou

⁹⁸ Latorre, Á. 2002. *Introducción al Derecho*. 1. ed. Barcelona: Ariel. str. 186.

případech jsou to pověření příslušníci státem registrovaných církví, ty ale nejsou v obou státech zcela stejné. Tyto církve eviduje v České republice Ministerstvo kultury⁹⁹ a ve Španělsku Ministerstvo spravedlnosti (Ministerio de la Justicia)¹⁰⁰. *Církevní sňatek* má v obou zmiňovaných zemích stejné právní účinky jako *sňatek občanský* a není tedy nutné uzavřít nejprve ten před orgánem veřejné moci¹⁰¹.

- Jazyková analýza

Právní termín *matrimonio religioso* je tvořen dvěma slovy: substantivem *matrimonio* a adjektivem *religioso*. Toto adjektivum je vytvořeno derivací od substantiva *religión* pomocí sufixu – *oso*. Jednotlivé části kolokace vedle sebe stojí na základě vztahu disjunkce. Termín *matrimonio religioso* pochází z klasického zdroje španělštiny, tedy z latiny. Podle korpusu CREA se opět nejčastěji pojí se slovesem *contraer*. Korpus také uvádí další kolokaci, kterou tento termín vytváří a tou je *matrimonio religioso con efectos civiles*.

4.2.3. Matrimonio secreto

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	tajně uzavřené manželství tajně manželství bez kněze a svědků
Databáze IATE	utajený sňatek
DRAE	El que se celebraba sin la presencia del propio párroco y sin testigos.
Diccionario Jurídico	Cuando concurre causa grave suficiente probada, el Ministro de Justicia podrá autorizar el matrimonio secreto. En este caso el expediente se tramitará reservadamente, sin la publicación de edictos o proclamas.

⁹⁹ Novotný, P. 2014. *Nový občanský zákoník: rodinné právo*. 1. vyd. Praha: Grada. str. 15.

¹⁰⁰ Ministerio de Justicia. Dostupný z <http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/areas-tematicas/registros/entidades-religiosas> 12.10.2015

¹⁰¹ Novotný, P. op. cit. str. 15.

Díez- Picazo, L. 2006. *Sistema de derecho civil. Vol. IV. Derecho de familia, derecho de sucesiones*. Madrid: Tecnos. str. 87.

Ve významu kolokace *matrimonio secreto* se všechny čtyři zdroje shodují. Jedná se tedy o sňatek uzavřený za zvláštních podmínek, za přítomnosti minima osob, o jehož uzavření se veřejně neinformuje. Právnický a ekonom. slovník spolu s DRAE přidávají ještě dvě synonyma: *matrimonio a yuras*, *matrimonio clandestino*. Ve španělském právu se ale používá pouze termín *matrimonio secreto*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Termín ze španělského rodinného práva *matrimonio secreto* sice můžeme do češtiny přeložit kalkem jako *utajený sňatek*, v právním řádu České republiky se ale tato právní skutečnost nevyskytuje a tento termín tedy nemá v českém právu odpovídající ekvivalent. *Matrimonio secreto* není další formou uzavření manželství, ale je to způsob jak za zvláštních okolností lze manželství uzavřít. Hlavním rozdílem mezi běžným sňatkem a *utajeným sňatkem* je, že ten *utajený* není zapsán do běžné matriční knihy, ale do knihy *Libro Especial del Registro Civil Central*, je uzavíraný před ministrem spravedlnosti a není při něm nutná přítomnost svědků¹⁰².

- Jazyková analýza

Španělské ustálení slovní spojení *matrimonio secreto* je dvouslovným právním termínem, který tvoří substantivum *matrimonio* a adjektivum *secreto*, které jsou ve vztahu disjunkce. Co se týče etymologie, je španělský termín latinského původu. Podle španělského Občanského zákoníku se tento termín pojí nejčastěji se slovesem *autorizar* a vytváří kolokaci *reconocimiento del matrimonio secreto*.

4.2.4. Matrimonio nulo

- Lexikografická analýza

Právnický a ekonom. slovník	neplatné manželství
Databáze IATE	neplatné manželství
DRAE	nevyskytuje se

¹⁰² Díez- Picazo, L. 2006. *Sistema de derecho civil. Vol. IV. Derecho de familia, derecho de sucesiones*. Madrid: Tecnos. str. 92.

Diccionario Jurídico	Es el matrimonio nulo, cuya nulidad desconocían los dos cónyuges o uno de ellos; es decir el que siendo nulo, ha sido reputado válido en el momento de su celebración por uno de los cónyuges o por ambos, por ignorar la existencia de una causa de nulidad.
----------------------	---

Českému překladu *neplatné manželství* odpovídá i definice z Diccionario Jurídico. Právnícký a ekonom. slovník ještě přidává variantu *matrimonio inválido*, což jen potvrzuje český překlad.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

V tomto případě dochází k situaci, kdy nacházíme asymetrii mezi španělštinou a češtinou, protože proti jednomu právnímu španělskému termínu stojí hned dva termíny české.

Za *matrimonio nulo* se totiž podle art. 73 – 80 španělského Občanského zákoníku považuje, takové manželství, u jehož uzavření chyběl souhlas snoubenců, nebo bylo uzavřeno mezi nezletilými, příbuznými, či ženatými/vdanými osobami nebo bez účasti orgánu oprávněného k oddávání a svědků. Manželství se považuje za *neplatné* také v případě, pokud došlo k omylu o totožnosti snoubence, nebo byl snoubenec ke sňatku donucen. Požádat o zrušení takového manželství smí oba manželé, státní zástupce (*Ministerio Fiscal*) a jakákoli další osoba, která má pro zrušení manželství zákonný důvod.

Český právní řád podle nového Občanského zákoníku rozlišuje dvě odlišné právní skutečnosti, které korespondují s termínem *matrimonio nulo*; jsou to *zdanlivé manželství* a *neplatné manželství*.

Manželství podle §§ 677- 679 nevznikne, a je tedy považováno za *zdanlivé*, pokud alespoň u jedné z osob, které hodlaly uzavřít manželství, nebyly v projevu vůle o vstupu do manželství nebo ve sňatečném obřadu nebo v souvislosti s ním splněny takové náležitosti, na jejichž splnění je k tomu, aby manželství vzniklo, nutno bezvýhradně trvat. *Zdanlivé manželství* nemá od počátku žádné účinky. Soud může i bez návrhu prohlásit *zdanlivost manželství*, jakmile ji zjistí. Příkladem takového manželství může být sňatek uzavřený před orgánem, který nemá pravomoc oddávat,

nebo pokud chybí souhlasné prohlášení snoubenců o vstupu do manželství.¹⁰³ Jak je vidět některé podmínky *zdánlivého manželství* se shodují se španělským *matrimonio nulo*. Právnický a ekonom. slovník pro tento případ má výraz *matrimonio putativo*, tento termín ale španělský Občanský zákoník nezná.

Neplatnosti manželství se věnují §§ 680- 686 českého Občanského zákoníku. Podle něj je *neplatné manželství* takové, které bylo uzavřeno z nezákonných důvodů. *Manželství se považuje za platné, dokud není prohlášeno za neplatné.* O neplatnosti manželství rozhoduje soud na návrh ale i bez návrhu. Návrh může podat na příklad manžel, který byl k uzavření manželství donucen násilím nebo jeho vyhrožováním, nebo pokud došlo k omylu o totožnosti. Manželství, které je prohlášeno za *neplatné* se považuje za neuzavřené. Majetkové vztahy, které vznikly v době mezi uzavřením manželství a prohlášením za *neplatné* se posuzují jako u rozvodu.¹⁰⁴

Je tedy vidět že právní termín *matrimonio nulo* si je obsahem více podobný s termínem *neplatné manželství*, některé prvky ale obsahuje i z termínu *zdánlivé manželství*. V tomto případě se tedy jedná o termín s částečným ekvivalentem.

- Jazyková analýza

Kolokace *matrimonio nulo* je tvořena ze dvou slov; substantiva *matrimonio* a adjektiva *nulo*, která jsou ve vztahu disjunkce. Celý termín je původem z latiny. Podle španělského Občanského zákoníku se termín *matrimonio nulo* pojí se slovesem *declarar*.

4.2.5. Consentimiento matrimonial

- Lexikografická analýza

Právnický a ekonom. slovník	<i>consentimiento</i> - souhlas/ přivolení/ svolení
Databáze IATE	prohlášení o uzavření manželství
DRAE	<i>consentimiento</i> - Der. Manifestación de voluntad, expresa o tácita, por la cual un sujeto se vincula jurídicamente.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

¹⁰³ Novotný, P. 2014. *Nový občanský zákoník: rodinné právo*. 1. vyd. Praha: Grada. str. 24.

¹⁰⁴ Novotný, P. op. cit. str. 24-25.

Ve dvou ze zkoumaných slovníků se vyskytuje pouze první část termínu, tedy *consentimiento*. Právnícký a ekonom. slovník nabízí pouze běžný překlad, zatímco slovník DRAE uvádí definici s právním zabarvením. Pouze v databázi IATE se nachází celý termín *consentimiento matrimonial*, který je zde přeložen jako *prohlášení o uzavření manželství*. Co do obsahu si oba termíny odpovídají. V českém Občanském zákoníku se však v tomto znění nikde nevyskytuje.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Ačkoli se termín *prohlášení o uzavření manželství* nebo také *prohlášení o vstupu do manželství* v českém Občanském zákoníku přímo nevyskytuje, je v něm tato skutečnost přesně popsána. V § 659 je uvedeno, že oddávající položí snoubencům otázku, *zda spolu chtějí vstoupit do manželství; kladnou odpovědí obou snoubenců vznikne manželství*. Stejně tak je toto *prohlášení* popsáno i v art. 58 španělského Občanského zákoníku. Bez tohoto souhlasu nemůže manželství vzniknout.

V zákonech obou zemí je přesto uvedeno, že manželství může vzniknout i jiným způsobem, pokud je zřejmé že snoubenci prokazují vůli uzavřít manželství. Můžeme tedy tvrdit, že *consentimiento matrimonial* a *prohlášení o vstupu do manželství* jsou úplnými ekvivalenty.

- Jazyková analýza

Španělská kolokace *consentimiento matrimonial* se skládá ze substantiva *consentimiento* a adjektiva *matrimonial*, které jsou ve vztahu disjunkce. Obě části termínu jsou tvořeny derivací pomocí sufixů *-miento* ke slovesu *consentir* a *-al* k substantivu *matrimonio*. Původ tohoto termínu je latinský. Podle korpusu CREA se termín *consentimiento matrimonial* pojí se slovesem *prestar*.

4.2.6. Vínculo matrimonial

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	manželský svazek
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Pouze Právnický a ekonom. slovník nabízí překlad termínu *vínculo matrimonial* a to *manželský svazek*. Nabízí také španělská synonyma tohoto termínu, která se však ve španělském Občanském zákoníku nevyskytují; jsou to *vínculo marital* a *vínculo conyugal*. Databáze IATE nabízí pouze variaci tohoto termínu: *vínculo matrimonial anterior*, kterou překládá jako *dřívější manželství, které ještě nezaniklo*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Právní termín *vínculo matrimonial* lze do češtiny přeložit jako *manželský svazek*. Oba tyto termíny jsou ve své podstatě synonymy k termínům *matrimonio* / *manželství*. Nemůže tedy jít o absolutní ekvivalenty, protože *manželství* je trvalý *svazek* muže a ženy, zatímco *matrimonio* je *svazkem/ vínculo* jak osob různého pohlaví, tak osob stejného. Ekvivalence termínů je tedy jen částečná.

- Jazyková analýza

Kolokace *vínculo matrimonial* je dvouslovná a tvoří ji substantivum *vínculo* a adjektivum *matrimonial*, které jsou ve vztahu disjunkce. Ve španělském termínu, který je latinského původu, je adjektivum vytvořeno derivací substantiva *matrimonio* pomocí sufixu *-al*. V korpusu CREA se nachází stejná kolokace jako v databázi IATE, tedy *vínculo matrimonial anterior*, která je synonymní s další kolokací podle stejného korpusu *vínculo matrimonial previo*. Termín *vínculo matrimonial* se podle korpusu může pojít se slovesy *disolver* a *romper*. A se zánikem *manželského svazku* souvisí i kolokace *extinción del vínculo matrimonial*.

4.2.7. Matrimonio prometido

Kolokace *matrimonio prometido* je tvořena substantivem *matrimonio* a adjektivem *prometido*, které je derivované od slovesa *prometer* pomocí sufixu *-ido*. Mezi jednotlivými částmi kolokace je vztah disjunkce.

Další analýzy jsou shodné s termínem *promesa de matrimonio*.

4.2.8. Matrimonio celebrado

Ustálené slovní spojení *matrimonio celebrado* se skládá ze dvou slov: substantiva *matrimonio* a adjektiva *celebrado*, které je tvořeno derivací od slovesa *celebrar* přidáním sufixu – *ado*. Jednotlivé složky tohoto spojení jsou ve vztahu disjunkce.

Další analýzy jsou shodné s termínem *celebración del matrimonio*.

4.2.9. Matrimonio homosexual

Kolokace *matrimonio homosexual* se ve španělském Občanském zákoníku nenachází, ale ve velkém počtu se objevuje v korpusu CREA. Nejedná se tedy o právní termín. Synonymem pro tuto kolokaci je politicky korektnější *matrimonio entre personas del mismo sexo*.

Spojení *matrimonio homosexual* je dvouslovné a skládá se ze substantiva *matrimonio* a adjektiva *homosexual*, které mají mezi sebou vztah disjunkce. Z etymologického hlediska se jedná o spojení smíšeného původu. *Matrimonio* a *sexual* jsou latinského původu, zatímco kompoziční prvek *homo* pochází z řečtiny.

4.2.10. Další kolokace substantivum + adjektivum

S termínem *matrimonio* se pojí i další kolokace, ty však nespadají do sémantického pole „vznik manželství“, a proto se jejich analýzou budu zabývat až u příslušného sémantického pole. Mezi tyto termíny patří:

- *filiación matrimonial*,
- *filiación no matrimonial*,
- *separación matrimonial*.

4.3. Kolokace substantivum + de + substantivum

4.3.1. Promesa de matrimonio

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	manželský slib/ zasnuby/ zasnoubení
Databáze IATE	příslib sňatku (zastar.)
DRAE	<i>promesa</i> - Expresión de la voluntad de dar a alguien o hacer por él algo.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Spojení *promesa de matrimonio* má hned několik možností překladu. A na první pohled není úplně jasné, která možnost je ta nejsprávnější. Ve slovníku DRAE se navíc vyskytuje pouze definice lexému *promesa*, což pro náš problém nepřináší žádné řešení. Situaci nejspíše vysvětlí až samotný zákon, se kterým budu pracovat v analýze vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

O právním termínu *promesa de matrimonio* španělský Občanský zákoník v art. 42 říká, že *no produce obligación de contraerlo*, tedy že nevytváří povinnost uzavřít manželství, z čehož vyplývá, že se nejedná o *manželský slib*, ale o *příslib sňatku* nebo *slib manželství*, tedy *zasnuby*. Tyto dva termíny ale český Občanský zákoník nezná, a proto se jedná o případ, kdy příslušný právní ekvivalent neexistuje. Překlad v podobě spojení *manželský slib* je typickým příkladem *zrádného slova*, neboli *falso amigo*.

Příslib manželství se nerovná předběžné smlouvě a povinnost manželství uzavřít není ani nijak právně vymahatelná. Uzavření manželství sebou nese i nemalé náklady a výdaje na přípravu svatby nebo společného bydlení a na tuto skutečnost španělský Občanský zákoník pamatuje v art. 43, který uvádí, že pokud byl sňatek přislíben zletilou nebo zplnoletnou osobou a nedošlo k němu, mají jednotlivé strany právo na finanční vyrovnání nákladů, které již byly použity na přislíbený sňatek.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Díez- Picazo, L. 2006. *Sistema de derecho civil. Vol. IV. Derecho de familia, derecho de sucesiones*. Madrid: Tecnos. str. 65-66.

- Jazyková analýza

Kolokace *promesa de matrimonio* je složena ze třech slov; substantiv *promesa* a *matrimonio* a předložky *de*. Mají-li mezi sebou jednotlivé členy kolokace předložku, jedná se o vztah synapse. Celý termín je původu latinského. Podle korpusu CREA se termín *promesa de matrimonio* může pojít se slovesy *hacer* a *aceptar*.

4.3.2. Celebración del matrimonio

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	uzavření manželství
Databáze IATE	uzavření sňatku/ manželství
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

První dva slovníky se jasně shodují v překladu do češtiny jako *uzavření manželství*. Slovník Diccionario Jurídico sice v definicích jiných termínů pojem *celebración del matrimonio* užívá, ale jako samotné lema ho neuvádí.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Termín *celebración del matrimonio* odpovídá českému *uzavření manželství*. Jelikož v obou případech tímto aktem manželství vzniká, můžeme tvrdit, že se jedná o úplné ekvivalenty.

- Jazyková analýza

Španělský termín *celebración del matrimonio* se skládá ze tří slov: dvou substantiv *celebración* a *matrimonio* a předložky *de*, která v sobě zahrnuje i člen mužského rodu *el*. Mezi jednotlivými členy této kolokace je vztah synapse. Substantivum *celebración* je vytvořené pomocí derivace přidáním sufixu *-ción* ke slovesnému základu *celebrar*. Celý termín je latinského původu. Korpus CREA uvádí pouze s pojení s formou uzavření manželství, tedy *celebración del matrimonio religioso*.

4.3.3. Nulidad de matrimonio

Kolokace *nulidad de matrimonio* je tvořena dvěma substantivy *nulidad* a *matrimonio* a jednou předložkou *de*, které mají mezi sebou vztah synapse. Substantivum *nulidad* je derivované od adjektiva *nulo* pomocí sufixu – *dad*.

Další analýzy jsou shodné s termínem *matrimonio nulo*.

4.3.4. Další kolokace substantivum + de + substantivum

Ve španělském Občanském zákoníku se nacházejí i další tříslovné kolokace substantiva *matrimonio* s předložkou *de*, ty ale nespádají do sémantického pole „vznik manželství“. Jejich analýze se tedy budu věnovat až u příslušného sémantického pole. Mezi tyto kolokace patří:

- *disolución del matrimonio*
- *requisitos de matrimonio*

4.4. Kolokace substantivum + por + substantivum

4.4.1. Matrimonio por apoderado

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	sňatek v zastoupení manželství v zastoupení manželství na dálku
Databáze IATE	uzavření sňatku prostřednictvím zástupce
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	Tratando se de un acto personalísimo, la eficacia de la representación sólo puede admitirse limitada a la transmisión de la voluntad ya formada por el poderante, por lo que la función del apoderado la de un simple „nuntius“.

Spojení *matrimonio por apoderado* odpovídá českému *sňatek v zastoupení*. Právníký a ekonom. slovník obsahuje další synonymní výrazy jako *matrimonio por poder/ a distancia/ entre ausentes*, tyto se ale ve španělském Občanské zákoníku nevyskytují.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Princip významu obou termínů je stejný, tedy že *snoubence* během uzavření manželství zastoupí jiná osoba. Jedná se tak v tomto případě o překlad s úplným ekvivalentem. K takovému způsobu uzavření manželství dochází jen ve výjimečných případech, kdy na příklad *snoubenec* žije dlouhodobě v cizině, nebo je vážně nemocen. V obou zemích je nutné sepsání plné moci, na základě které může *zmocněnce/ apoderado* zastupovat při uzavření manželství daného *snoubence/poderante*. V plné moci je důležitá identifikace jednotlivých stran. Ve Španělsku i v České republice smí být zastoupen pouze jeden ze snoubenců. Podle *Zákona o rodině* musel být *zmocněnec* stejného pohlaví jako *snoubenec*, kterého zastupuje. Podle nového Občanského zákoníku je nyní v České republice možné, aby byl *zmocněnec* i opačného pohlaví než *snoubenec*, kterého zastupuje. Může se tedy stát, že budou před oddávajícím stát dvě ženy nebo dva muži.¹⁰⁶

- Jazyková analýza

Matrimonio por apoderado je tříslavná kolokace, tvořena substantivem *matrimonio*, předložkou *por* a adjektivem *apoderado*, které v tomto případě má funkci substantiva. Mezi jednotlivými členy kolokace je vztah synapse. Důležité je také označení osob, které se takového sňatku účastní. Ve španělském Občanském zákoníku to je *poderante* a *apoderado*. V českém Občanském zákoníku se vyskytuje výraz *zmocněnec* a dalo by se očekávat, že osoba, která ho zmocnila, se bude nazývat *zmocnitel*, ale není tomu tak a tato osoba je nazvána jednoduše *snoubenec*. Označení jednotlivých stran ve španělštině je vytvořeno derivací základu *poder*, kdy aktivní strana *poderante* má připojeno přičestí přítomné a pasivní strana *apoderado* prefix a přičestí minulé. Všechny tyto španělské právní termíny mají latinský původ. Právní termín *matrimonio por apoderado* se podle španělského Občanského zákoníku pojí se slovesem *celebrar*.

¹⁰⁶ Novotný, P. 2014. *Nový občanský zákoník: rodinné právo*. 1. vyd. Praha: Grada. str. 17.

4.5. Kolokace sloveso + substantivum

4.5.1. Contraer matrimonio

- Lexikografická analýza

Právnický a ekonom. slovník	vstoupit do manželství/ uzavřít manželství
Databáze IATE	uzavřít sňatek
DRAE	Celebrar el contrato matrimonial.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Ve všech uvedených případech se obsah slovního spojení *contraer matrimonio* shoduje s významem *uzavřít manželství*. Rozdíl mezi slovesy *contraer matrimonio* a *celebrar matrimonio*, které obě znamenají *uzavřít*, je ten, že *contraer* se vztahuje na *snoubence*, zatímco *celebrar* na *oddávající*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

V tomto případě se nejedná o právní termín, ale o slovní spojení. Termín *matrimonio/ manželství* k sobě váže sloveso *contraer/ uzavřít* a tvoří tak společně slovní spojení. Španělské slovní spojení *contraer matrimonio* zcela odpovídá českému *uzavřít manželství*. Jde tedy o překlad s úplným ekvivalentem.

- Jazyková analýza

Jedná se o slovní spojení dvouslovné, které je tvořeno slovesem *contraer* a substantivem *matrimonio*, které jsou ve vztahu disjunkce. Celé spojení má latinský původ.

4.5.2. Celebrar matrimonio

Slovní spojení *celebrar matrimonio* je tvořeno dvěma slovy: slovesem *celebrar* a substantivem *matrimonio*. Členy tohoto spojení mají mezi sebou vztah disjunkce.

Další analýzy jsou shodné s termínem *celebración del matrimonio*.

4.6. Kolokace sloveso + adverbium

4.6.1. Vivir maritalmente

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Španělské slovní spojení z Občanského zákoníku *vivir maritalmente* se nevyskytuje ani v jednom z použitých slovníků. Lexikografická analýza v tomto případě není možná.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Slovní spojení *vivir maritalmente* se nachází ve španělském Občanském zákoníku v art. 101, který pojednává o ztrátě nároku na výživné rozvedeného nebo rozloučeného manžela. Nárok na výživné zaniká podle zmíněného článku, pokud zmizela příčina, kvůli které bylo nařízeno, pokud vyživovaný uzavře nové manželství, anebo pokud *vede manželský život* s jinou osobou. V českém Občanském zákoníku se o zániku výživného rozvedeného manžela hovoří v § 763, který uvádí, že toto právo zanikne v případě, *uzavře-li oprávněný rozvedený manžel nové manželství, nebo pokud vstoupí do registrovaného partnerství*. Třetí možnost se zde nenabízí, a proto slovní spojení *vivir maritalmente* je v českém právním řádu bez přímého ekvivalentu. Možnými překlady by byly následující: *vést manželský život (bez uzavření manželství), žít partnersky, spolubydlet*.

- Jazyková analýza

Původem latinské slovní spojení *vivir maritalmente* nebo také *convivir maritalmente* je složeno ze dvou slov: slovesa *vivir* a adverbium *maritalmente*, která jsou ve vztahu disjunkce. Adverbium je vytvořeno derivací od adjektiva *matrital* pomocí sufixu – *mente*.

4.7. Víceslovné kolokace

4.7.1. Matrimonio rato y no consumado

- Lexikografická analýza

Právnický a ekonom. slovník	platné a nedokonané manželství (dosud nenaplněné)
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	Matrimonio celebrado legítima y solemnemente que no ha llegado aún a consumarse.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Pokud porovnáme definice obou slovníků, které je uvádějí, zjistíme, že se shodují v tom, že se jedná o právní situaci, kdy bylo manželství platně uzavřeno, nebylo však dosud naplněno.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Španělský právní termín *matrimonio rato y no consumado* v českém Občanském zákoníku nemá žádný ekvivalent, dalo by se tedy tvrdit, že se jedná o termín bez příslušného ekvivalentu. Pokud se ale podíváme do českého kanonického práva, najdeme zde termín *manželství uznané a nedokonané* (Kánon 1141-1142)¹⁰⁷, které si se španělským termínem odpovídá absolutně a jde tedy o termín s úplným ekvivalentem.

V katolickém Španělsku je tato situace zakotvena v Občanském zákoníku v kapitole o neplatnosti manželství (*nulidad del matrimonio*) v art. 80, kde se *nedokonané manželství* (např. pohlavním stykem), které bylo uzavřeno církevní formou, počítá jako zákonný důvod pro prohlášení manželství za *neplatné*. Takovéto prohlášení má samozřejmě i občanskoprávní platnost.

Český právní řád žádnou takovou situaci jako zákonný důvod pro *neplatnost* manželství neuznává, ať byla forma jeho uzavření jakákoli. Kanonické právo o církevním sňatku říká, že *uznané a dokonané manželství nemůže rozloučit žádná lidská moc a z žádného důvodu kromě smrti* (Kánon 1141), pokud ale manželství *dokonané* není, může být rozloučeno z oprávněného důvodu Římským biskupem

¹⁰⁷ Kodex kanonického práva. Dostupný z <http://web.katolik.cz/feeling/library/Kodex.pdf> 13.10.2015

na žádost obou stran nebo tolika jedné, byť proti vůli druhého (Kánon 1142). Takováto rozluka manželství však nemá žádné občanskoprávní účinky.

- Jazyková analýza

Právní termín *matrimonio rato y no consumado* se skládá z pěti slov: substantiva *matrimonio*, adjektiv *rato* a *consumado*, spojky slučovací *y* a záporky *no*, která podle španělské klasifikace patří mezi adverbia a podle české mezi částice. Adjektivum *consumado* je derivované od slovesa *consumar* pomocí sufixu – *ado*. Z etymologického hlediska je celý termín latinského původu.

4.7.2. *Matrimonio en peligro de muerte*

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	Los requisitos legales quedan atenuados, tanto por razón de quienes pueden autorizarlo, como por no exigirse expediente, si bien antes de procederse a la inscripción en el Registro civil, habrá de comprobarse por el juez encargado, que concurren los requisitos legales para su celebración.

Tento víceslovný právní termín se vyskytuje pouze v jednom z použitých slovníků. A jeho definice jen opisuje to, co je uvedeno ve španělském Občanském zákoníku v art. 52.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Španělský právní termín *matrimonio en peligro de muerte*, existuje i v českém právním řádu a to v podobě *manželství v přímém ohrožení života*. Tato právní skutečnost je popsána v § 667 českého Občanského zákoníku. V obou případech je obsahem termínu situace, kdy je snoubenec ohrožen na životě a chce uzavřít manželství. V takovémto případě zákon nevyžaduje splnění všech podmínek pro uzavření

manželství a naopak rozšiřuje seznam osob oprávněných sňatečný obřad vykonat. Můžeme tedy hovořit o překladu s úplným ekvivalentem.

Zjišťujeme, že vztah mezi oběma termíny je založen na principu antonymické modulace. Španělský termín totiž doslova v češtině znamená *manželství v nebezpečí smrti*, ale používá se modulovaný na lépe znějící *manželství v ohrožení života*.

- Jazyková analýza

Kolokace *matrimonio en peligro de muerte* je složena z pěti slov, kdy tři jsou substantiva: *matrimonio*, *peligro*, *muerte* a dvě jsou předložky: *en*, *de*. Podle výskytu předložek poznáme, že termín je složen na základě vztahu synapse. Všechny části tohoto termínu jsou latinského původu. Český právní termín navíc obsahuje adjektivum *přímý*, čímž se od španělského liší.

4.7.3. Régimen económico del matrimonio

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	Conjunto de reglas que ordenan los intereses económicos que se derivan del matrimonio en las relaciones entre cónyuges y terceros. Los regímenes posibles son variantes de dos grandes grupos fundamentales: el de comunidad y el de separación.

Jelikož definici termínu *régimen económico del matrimonio* uvádí pouze Diccionario Jurídico, nelze ho dále porovnávat. Z této definice zjišťujeme, že se jedná o soubor pravidel, které upravují ekonomické poměry mezi manžely a třetími osobami vyplývající z uzavření manželství.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Ve španělském Občanském zákoníku se nachází definice tohoto termínu v art. 1315, který říká že, do *régimen económico del matrimonio* patří to, co si manželé

ujednají v *manželské dohodě (capitulaciones matrimoniales)*. Jelikož majetkových režimů existuje ve španělském právu několik¹⁰⁸ a termín *régimen económico del matrimonio* je pro ně vlastně hyperonymem, dal by se pro jeho překlad použít termín z českého Občanského zákoníku *manželské majetkové právo* (§708). Na této úrovni hyperonym by se dalo hovořit o úplném ekvivalentu.

Jednotlivé majetkové režimy pak budou fungovat jako částečné ekvivalenty, protože jejich právní úprava v obou zemích není identická. Mezi španělské majetkové režimy manželů patří *sociedad de gananciales* (arts. 1344-1410), *régimen de participación* (arts. 1411-1434) a *régimen de separación de bienes* (arts. 1435-1444). České právo pak uznává tzv. *zákonný režim* (§§ 709- 715), do kterého patří *společné jmění manželů*, dále tzv. *smluvený režim* (§§ 716- 723), který zahrnuje *režim oddělených jmění*, *režim vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství* a *režim rozšíření/ zúžení rozsahu společného jmění v zákonném rozsahu* a v poslední řadě *režim založený rozhodnutím soudu* (§§ 724- 728).

- Jazyková analýza

Čtyřslovná kolokace *régimen económico del matrimonio* je složena ze dvou substantiv: *régimen*, *matrimonio*, jednoho adjektiva: *económico* a přeložky *de*. První část má mezi sebou vztah disjunkce a společně s druhou částí pomocí předložky vztah synapse. Termín je smíšeného původu, protože lexém *económico* derivovaný z *economía* pochází z řečtiny, zbytek lexikálních jednotek je latinského původu. Podle korpusu CREA se tento termín může pojit se substantivem *liquidación*, nebo se slovesem *modificar*. Ve španělském Občanském zákoníku se v souvislosti s tímto termínem vyskytují ještě slovesa *sustituir* a *estipular*.

4.7.4. Forma de celebración del matrimonio

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

¹⁰⁸ Berendová, A. 2014. *Introducción al español jurídico*. Vyd. 1. Praha: Leges. str. 54.

Jelikož se ani v jednom z použitých slovníků toto spojení nevyskytuje, není lexikografická analýza možná.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Právní termín *forma de celebración del matrimonio* se v českém právu označuje jako *forma uzavření manželství*. Ve Španělsku i v České republice existují právě dvě *formy uzavření manželství* a to *občanský sňatek/ matrimonio civil* a *církevní sňatek/ matrimonio religioso*. Obě tyto formy jsou si v rámci práva rovny. Můžeme tedy říci, že se jedná o vzájemné ekvivalenty.

- Jazyková analýza

Tato kolokace je tvořena pěti slovy: třemi substantivy *forma*, *celebración*, *matrimonio*, a dvěma předložkami *de*, ze kterých jedna obsahuje člen rodu mužského *el*, v kolokaci tedy najdeme dvakrát vztah synapse. Substantivum *celebración* je tvořeno derivací slovesa *celebrar* přidáním sufixu – *ción*. Celý termín má latinský původ.

4.7.5. Presunción de paternidad matrimonial

Tato kolokace sice obsahuje lexém odvozený od termínu *matrimonio*, významově ale spadá do jiného sémantického pole, proto se její analýzou budu zabývat až u příslušného sémantického pole.

5. Sémantické pole „osoby uzavírající manželství a manželé“

V analýze sémantického pole „manželství a jeho vznik“ bylo zjištěno, že manželství může ve Španělsku uzavřít *muž (hombre)* a *žena (mujer)*, ale uzavření manželství bude mít stejné podmínky a následky, pokud budou obě „osoby“ stejného pohlaví. V České republice je Občanský zákoník konzervativnější a manželství dovoluje uzavřít pouze mezi *mužem* a *ženou*. Tyto osoby však nejsou nazývány pouze podle pohlaví, ale oba zákoníky pro ně mají různá označení, která budu v této kapitole analyzovat.

5.1. Contrayente

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	osoba uzavírající sňatek/ manželství
DRAE	adj. Que contrae. Aplicado a persona, uso más como sustantivo
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Podle dvou dostupných definic je *contrayente* osoba uzavírající manželství. Tuto osobu označuje český Občanský zákoník jako *snoubence*, což je asi nejvhodnější překlad. Diccionario Jurídico s tímto termínem ve svých definicích pracuje, ale jako samostatné lema jej neuvádí. V obecné španělštině se dále používá v tomto významu lexém *prometido* nebo *novio*, právní jazyk ale tyto výrazy nezná.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Přestože nejsou zásnuby v českém právním řádu považovány za právní akt, jsou osoby mající vůli vstoupit do manželství označovány jako *snoubenci*. Tomuto označení odpovídá španělský termín *contrayentes*. Pokud tyto dva termíny chápeme ve smyslu osob uzavírající manželství, jsou si vzájemnými ekvivalenty.

- Jazyková analýza

Jedná se o jednoslovný právní termín, který je tvořen substantivem. Španělský lexém je původu latinského a je derivovaný od slovesa *contraer* pomocí sufixu *-yente*.

Ve španělštině je pro singulár použit tvar *contrayente*, který označuje jak ženský rod, tak mužský rod, pro plurál je použit tvar *contrayentes*. V češtině sice existuje tvar v ženském rodu *snoubenka*, ten ale české právo nezná a používá tvar *snoubenec* v singuláru jak pro muže, tak pro ženu. V plurálu je použit tvar *snoubenci*. V korpusu CREA můžeme najít kolokaci s adjektivem *contrayente extranjero*. Ve španělském Občanském zákoníku se nachází kolokace *contrayente de mala fe* a *contrayente de buena fe*.

5.2. Cónyuge

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	manžel/ manželka, pl. manželé
Databáze IATE	manžel/ manželka
DRAE	consorte (marido y mujer respectivamente)
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Všechny slovníky uvádějící překlad, nebo výklad se shodují v tom, že termín *cónyuge* v češtině znamená *manžel* nebo *manželka*. Diccionario Jurídico opět tento termín v definicích používá, samostatně jako lema ho však neuvádí.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Český a španělský zákon nejprve hovoří o podmínkách, které musí *snoubenci/contrayentes* splnit pro uzavření manželství, jakmile je ale manželství uzavřeno a hovoří se o následcích, které z něj plynou, jsou již osoby, které manželství uzavřely nazývány jako *manželé / cónyuges*. Pokud tedy tento termín chápeme jako označení osoby, která uzavřela manželství, jsou si český a španělský překlad ekvivalentní.

- Jazyková analýza

Lexém *cónyuge* je jednoslovný a sestává se ze substantiva. Jeho původ je latinský. V singuláru označuje jak mužský tak ženský rod. V češtině sice v singuláru existuje tvar *manželka*, v Občanském zákoníku se ale tento tvar nikde nevyskytuje a vždy se hovoří pouze o *manželovi*, kterým může být jak muž, tak i žena. Korpus CREA nabízí kolokaci s adjektivem *cónyuge sobreviviente*. Kolokaci s podobným

významem nabízí i španělský Občanský zákoník, je jí spojení *cónyuge supérstite*. Dalšími kolokacemi ze španělského občanského zákoníku jsou *cónyuge viudo* a *cónyuges separados*.

5.3. Marido

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	manžel
Databáze IATE	muž/ manžel
DRAE	Hombre casado, con respecto a su mujer.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Jak je vidět z tabulky, španělský lexém *marido* v češtině znamená opět *manžel*. Zda se jedná o synonymum k termínu *cónyuge* zjistíme v následující analýze.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Právní termín *marido* je ve španělském Občanském zákoníku užíván výhradně v kontextu určování otcovství je tedy ekvivalentní s českým termínem *manžel*, který je ale v tomto případě chápán pouze v rodu mužském. Nemůžeme ho tedy volně zaměňovat s termínem *cónyuge*.

- Jazyková analýza

Jednoslovný termín *marido* je tvořen substantivem. Termín má svůj původ v latině. Antonymem termínu *marido/ manžel* je ve španělském právním řádu termín *mujer* a v českém *žena*.

5.4. Casado

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	Dicho de una persona: Que ha contraído matrimonio
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

V běžném jazyce se pro vstoupení do manželství používá sloveso *casar*, tedy *vdát se/ oženit se*. Přestože právní jazyk toto sloveso nepoužívá, zná jeho odvozeninu *casado/ casada*, kterou slovník DRAE překládá jako *osoba, která uzavřela manželství*, tedy *ženatý/ vdaná*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Jelikož se v českém Občanském zákoníku termín *ženatý* nevyskytuje, nemá tedy zde španělský termín *casado* svůj terminologický ekvivalent. Adjektivum *vdaná* ale Občanský zákoník zná, můžeme tedy říci, že termín *casada* svůj ekvivalent má. Tvar plurálu *casados* se ve španělském Občanském zákoníku vyskytuje také a v češtině by fungoval stejně jako termín *manželé*.

- Jazyková analýza

Termín je jednoslovný a je tvořen adjektivem. Španělský lexém *casado* je latinského původu a je derivovaný od slovesa *casar* pomocí sufixu v podobě příčestí minulého – *ado*. V korpusu CREA se vyskytuje kolokace tvořená plurálem lexému *casado* a adjektivem: *recién casados*.

5.5. Consorte

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	manžel/ choť manželka (přen. družka, partnerka) pl. manželé
Databáze IATE	choť, manžel / manželka
DRAE	Marido respecto de la mujer, y mujer respecto del marido.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Jednotlivé slovníky se shodují, že se opět jedná o označení *manžela* nebo *manželky*. V češtině navíc existuje speciální překlad v podobě lexému *choť*, který v sobě zahrnuje jak *manžela*, tak *manželku*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Jazyk španělského Občanského zákoníku je o něco bohatší, co se týče slovní zásoby, protože zde máme další odlišný termín, který podle českého Občanského zákoníku můžeme přeložit opět jako *manžel* a v plurálu *manželé*.

- Jazyková analýza

Španělský termín *consorte*, v plurálu *consortes* je jednoslovný a tvoří ho substantivum. Také jako mnoho ostatních termínů je původem z latiny. V korpusu CREA se nachází kolokace *Reina consorte*, která nepochází z rodinného práva, ale označuje manželku španělského krále. V korpusu najdeme i další tituly jako jsou *Rey consorte*, *marqués consorte* a *príncipe consorte*.

5.6. Esposo

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	manžel <i>esposa</i> - manželka/ choť
Databáze IATE	choť, manžel / manželka
DRAE	Persona casada.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Podle tabulky je vidět, že se jedná již o třetí případ, kdy má španělština další odlišný výraz pro jeden český. *Esposo* nebo *esposa* tedy odpovídá českému *manžel*, *manželka*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Ve španělském občanském zákoníku se ale vyskytuje pouze plurál tohoto termínu; tedy *esposos*. A je použit jako ekvivalent českému termínu *manželé*.

- Jazyková analýza

Lexém *esposos* je jednoslovný a je tvořen substantivem. Toto substantivum latinského původu může mít v plurálu více významů. Pokud je tvar v plurálu mužského

rodu *los esposos* má význam, se kterým již pracujeme; tedy *manželé*. V případě, že je v plurálu rodu ženského *las esposas*, má v češtině význam *pouta*. Ve španělském Občanském zákoníku najdeme spojení *futuros esposos*.

6. Sémantické pole „oddávající u občanského sňatku“

Jak jsem již zmínila u analýzy uzavření manželství církevní formou, může takový typ sňatku oddat pověřený příslušník státem registrované církve. Jelikož je ale v České republice i ve Španělsku seznam registrovaných církví poměrně dlouhý, budu se v této práci věnovat analýze pouze osob oprávněných k oddávání občanské formy sňatku. V obou zemích je při občanských sňatcích povinná i přítomnost osoby pověřené matričním úřadem, která má na starosti kontrolu splnění podmínek k uzavření občanského sňatku.

6.1. Juez de Paz

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	smírčí soudce
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	Juez que hasta la institución de los municipales, en 1870, oía a las partes antes de consentir que litigasen, procurando reconciliarlas, y resolvía de plano las cuestiones de ínfima cuantía. También, cuando era letrado, solía suplir al juez de primera instancia.
Diccionario Jurídico	Son jueces legos, no profesionales, que desarrollan funciones jurisdiccionales en los Juzgados de Paz y que integran el Poder Judicial mientras desempeñan su cargo.

Z analýzy slovníků zjišťujeme, že podle Právníckého a ekonom. slovníku lze tento termín přeložit jako *smírčí soudce*, podle definic španělských slovníků, ale není úplně jasné, zda se jedná o ekvivalenty s *Juez de Paz*, či nikoli.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Podle definic z lexikografické analýzy je osoba *Juez de Paz* soudcem, který nemá skutečné právní vzdělání a vykonává v určitém rozsahu soudní moc. V oblastech,

kde chybí Soud prvního stupně, může v případě, že má právní vzdělání zastupovat jeho funkci. Podle španělského Občanského zákoníku art. 51 je tato osoba oprávněna oddávat snoubence při občanských sňatcích.

Na našem území *smírčí soud* existuje také, zaštiťuje ho Smírčí a rozhodčí komora České republiky¹⁰⁹. Tento soud však není oprávněn k provádění sňatečného obřadu. Jedná se tedy pouze o termíny s částečným ekvivalentem.

- Jazyková analýza

Právní termín *Juez de Paz* je tříslavný a tvoří ho dvě substantiva *Juez* a *Paz*, a předložka *de*. Kolokace je tedy vytvořena na základě vztahu synapse. Z etymologického hlediska je termín latinského původu. Ve španělském Občanském zákoníku se termín *Juez de Paz* nejčastěji vyskytuje s předložkou *ante*: na příklad v art. 57 *el matrimonio deberá celebrarse ante el Juez de Paz*.

6.2. Alcalde

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	starosta
Databáze IATE	starosta
DRAE	Presidente del ayuntamiento de un pueblo o término municipal, encargado de ejecutar sus acuerdos, dictar bandos para el buen orden, salubridad y limpieza de la población, y cuidar de todo lo relativo a la Policía urbana. Es además, en su grado jerárquico, delegado del Gobierno en el orden administrativo.
Diccionario Jurídico	Constituye uno de los órganos del Ayuntamiento, al que corresponde por un lado la tarea de ser Presidente de los diferentes órganos municipales (Pleno y Comisión municipal del Gobierno) y a demás se le otorga un amplio abanico de atribuciones.

¹⁰⁹ Smírčí a rozhodčí komora České republiky. Dostupný z <http://srkcr.cz/index.php> 19.10.2015

Všechny zkoumané slovníky se shodují, že se jedná o nejvyššího správního představitele obcí, tedy *starostu*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Starostové jistě nemají v České republice a ve Španělsku naprosto identické povinnosti, pravomoci a způsob volby etc. Jedná se tedy o termíny s částečným ekvivalentem. Jelikož se ale v pravomoci provádět občanské sňatečné obřady shodují, jedná se pro účely této práce o termíny s úplným ekvivalentem. V obou případech se jedná o *starostu*, do jehož správy spadá místo uzavření sňatku.

V České republice ještě navíc lze občanský sňatek uzavřít před místostarostou obce, městské části hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města, primátorem hlavního města Prahy, náměstkem primátora hlavního města Prahy, jakož i před primátorem statutárního města, náměstkem primátora statutárního města a to pouze ve správním obvodu hlavního města Prahy nebo statutárního města.¹¹⁰

- Jazyková analýza

Lexém *alcalde* je jednoslovný a je tvořen substantivem. Termín *alcalde* je z etymologického hlediska původem z dalšího klasického zdroje španělštiny; z arabštiny. Ve španělském Občanském zákoníku se termín *alcalde* stejně jako termín *Juez de Paz* vyskytuje s předložkou *ante*, dále se zde vyskytuje víceslovná kolokace *Alcalde del municipio donde se celebre el matrimonio*. Podle korpusu CREA se s termínem *alcalde* nejčastěji pojí předložka *de*, za kterou následuje jméno města, např. *alcalde de Madrid*.

6.3. Concejal

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	radní člen městské rady
Databáze IATE	nevyskytuje se

¹¹⁰ Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupný z <http://www.mvcr.cz/clanek/obcan-na-urade-manzelstvi-uzavreni-manzelstvi.aspx> 19.10.2015

DRAE	Miembro de una corporación municipal.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Z tabulky vyplývá, že pro španělský lexém *concejal* existuje český překlad *radní* nebo také *člen městské rady*. V oficiálních zdrojích je ale tato funkce nazývána *člen zastupitelstva*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Podle art. 51 španělského Občanského zákoníku smí být občanský sňatek uzavřen také před osobou zvanou *concejal*, kterou pověřil starosta obce, do jehož správy spadá místo uzavření sňatku. V České republice smí oddávat kromě *starosty* (a dalších alternativ k této funkci) i *pověřený člen zastupitelstva* obce, městské části hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města, pověřený člen zastupitelstva hlavního města Prahy, pověřený člen zastupitelstva statutárního města.¹¹¹

Můžeme tedy tvrdit, že termíny *concejal* a *člen zastupitelstva obce* jsou si z pohledu rodinného práva absolutními ekvivalenty.

- Jazyková analýza

Lexikální jednotka *concejal* je jednoslovná a je tvořena substantivem latinského původu. Opět se ve španělském Občanském zákoníku pojí s předložkou *ante*. V korpusu CREA najdeme kolokace s předložkou *de*, za kterou se nachází substantivum, nejčastěji *Concejal del Ayuntamiento*.

6.4. Secretario judicial

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	soudní tajemník
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	nevyskytuje se

¹¹¹ Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupný z <http://www.mvcr.cz/clanek/obcan-na-urademanzelstvi-uzavreni-manzelstvi.aspx> 19.10.2015

Diccionario Jurídico	Son funcionarios públicos que constituyen un Cuerpo Superior Jurídico, único, de carácter nacional dependiente del Ministerio de Justicia, que ejerce sus funciones con el carácter de autoridad.
----------------------	---

Překlad nebo definice termínu *secretario judicial* se vyskytuje pouze ve dvou ze zkoumaných slovníků. Právnícký a ekonom. slovník nabízí překlad *soudní tajemník*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

V českém i španělském právu se vyskytuje funkce *secretario judicial/ soudní tajemník*, pouze ve Španělsku však tato osoba má podle Občanského zákoníku pravomoc oddávat. Jedná se tedy o termíny pouze s částečným ekvivalentem.

- Jazyková analýza

Právní termín *secretario judicial* je dvouslovný, skládá se ze substantiva *secretario* a adjektiva *judicial*, které mají mezi sebou vztah disjunkce. Termín pochází z klasického zdroje španělštiny; z latiny.

6.5. Notario

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	notář
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	Funcionario público autorizado para dar fe de los contratos, testamentos y otros actos extrajudiciales, conforme a las leyes.
Diccionario Jurídico	Profesional del derecho a la par que funcionario público que tiene encomendada la potestad de dar „fe pública extrajudicial“.

Podle zkoumaných slovníků odpovídá španělský právní termín *notario* českému výrazu *notář* jak co do obsahu, tak co do původu.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Španělský termín *notario* i český *notář* si do velké míry odpovídají, co do obsahu. V obou zemích se tato osoba zabývá na příklad závěťmi nebo ověřováním nejrůznějších dokumentů. Z pohledu rodinného práva se ale nejedná o úplné ekvivalenty, protože před českým *notářem* není možné uzavřít manželství. Můžeme tedy mluvit pouze o částečné ekvivalenci. Co se týče manželství, má v České republice *notář* na starosti na příklad úpravu rozsahu společného jmění manželů¹¹².

- Jazyková analýza

Lexém *notario* je tvořen pouze jedním slovem, kterým je substantivum původu latinského. Ve španělštině i v češtině existuje i rod ženský *notaria* / *notářka*, ale v oficiálních dokumentech se ani v jednom z jazyků nepoužívá. Podle korpusu CREA i španělského Občanského zákoníku se termín *notario* pojí s předložkou *ante*.

6.6. Funcionario diplomático

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Jelikož se termín *funcionario diplomático* nevyskytuje ani v jednom ze zkoumaných slovníků, lexikografická analýza není možná.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Španělský termín *funcionario diplomático* označuje osobu, která by se v češtině dala nazvat jako *diplomatický pracovník*. V českém Občanském zákoníku se nehovoří přímo o konkrétní osobě ale pouze o *diplomatické misi*. Oba tyto termíny slouží jako hyperonymum pro další typy zaměstnanců velvyslanectví daného státu v zahraničí, jako

¹¹² Notářské služby. Dostupný z: http://www.notarskesluzby.cz/manzelske_predmanzelske_smlouvy.html
19.10.2015

jsou na příklad *velvyslanec* a *vyslanec*. Pro účely této práce se dají považovat český i španělský termín za ekvivalentní.

- Jazyková analýza

Termíny je dvouslovný, složený ze substantiva *funcionario* a adjektiva *diplomático*, které jsou ve vztahu disjunkce. Z etymologického hlediska je termín zajímavý tím, že každá jeho část má jiný původ. Substantivum *funcionario* je latinského původu a adjektivum *diplomático* pochází z řečtiny. Korpus CREA i španělský Občanský zákoník se shodují v souvýskytu termínu *funcionario diplomático* a předložky *ante*.

6.7. Funcionario consular

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Opět nelze lexikografická analýza provést, z důsledku neexistence překladů a definic ve zkoumaných slovnících.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Právní termín *funcionario consular* funguje obdobně jako předchozí termín *funcionario diplomático* jako hyperonymum pro *diplomatické pracovníky* pracující pro *konzulární úřad*. V češtině jsou to na příklad *konzul* nebo *vicekonzul*. Opět by tedy český překlad byl *diplomatický pracovník* a pro účely této práce by fungoval jako úplný ekvivalent k *funcionario consular*.

- Jazyková analýza

Termín *funcionariaio cosular* je dvouslovný, složený ze substantiva *funcionario* a adjektiva *consular*, které jsou ve vztahu disjunkce. V tomto případě pochází celý termín z klasického zdroje španělštiny; z latiny.

6.8. Oficial o Jefe superior

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	Militar con cualquiera de los grados de comandante, teniente coronel y coronel en el Ejército, o los de capitán de corbeta, capitán de fragata y capitán de navío en la Armada.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Z tabulky vyplývá, že *oficial superior* nebo také *jefe superior* jsou vojenské hodnosti v pozemním vojsku a námořnictvu.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Španělský Občanský zákoník v art. 52 uvádí, že manželství lze v případě ohrožení života uzavřít kromě výše zmíněných (analyzovaných) osob i před představiteli vojenských sil ve válečném tažení, kterými jsou *oficial superior* a *jefe superior*. Podle definice slovníku DRAE jde o velitele jak pozemního vojska, tak námořnictva. Vzhledem k tomu, že Česká republika námořnictvo nemá, nemůžeme najít pro tyto hodnosti přímý český ekvivalent.

V českém Občanském zákoníku je pro případ ohrožení života v § 667 uvedeno, že mimo území České republiky může provést sňatečný obřad velitel vojenské jednotky České republiky v zahraničí, pokud je alespoň jeden ze snoubenců českým státním občanem.

- Jazyková analýza

Oba španělské termíny jsou dvouslovné a tvoří je substantivum *oficial* / *jefe* a adjektivum *superior* ve vztahu disjunkce. Termín *oficial superior* je celý latinského původu. Druhý termín *jefe superior* je latinského původu jen částečně, protože substantivum *jefe* pochází z francouzštiny a je tedy galismem.

6.9. Capitán o comandante

- Lexikografická analýza

	capitán	comandante
Právníký a ekonom. slovník	velitel	letectvo= major pozemní síly= velící důstojník námořnictvo= kapitán
Databáze IATE	velitel lodi	velitel letadla
DRAE	Oficial de graduación inmediatamente superior al teniente e inferior al comandante.	Jefe militar de categoría comprendida entre las de capitán y teniente coronel.
Diccionario Jurídico	Cap. de buque= Persona a la que corresponde el poder de mando y la dirección náutica y comercial del buque. Al capitán corresponde asimismo el ejercicio de funciones públicas (orden y disciplina a bordo de buque), en representación de la autoridad del Estado del pabellón del buque.	nevyskytuje se

Podle tabulky, ve které jsem provedla analýzu termínů *capitán* a *comandante* současně, nelze přesně určit jaký je význam těchto lexikálních jednotek, jelikož jednotlivé definice a překlady se překrývají.

Právníký a ekonomický slovník uvádí u lematu *capitán* pouze překlad *velitel*, zatímco u lematu *comandante* nabízí širokou škálu českých ekvivalentů pro všechny tři složky ozbrojených sil. Databáze IATE u těchto termínů vidí rozdíl, hlavně v druhu vojenské složky. Slovník DRAE naopak vojenskou složku neřeší, ale definuje tyto termíny jako různý stupeň vojenské hodnosti. Slovník Diccionario Jurídico pak uvádí pouze lema *capitán de buque*, čímž jasně uvádí, že se jedná o *kapitána lodi*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Pokud budeme vycházet ze španělského Občanského zákoníku, najdeme zde větu o tom, že šňatečný obřad v ohrožení života na palubě lodi nebo letadla může provést *capitán* nebo *comandante*. Z této věty vyplývá, že u rozdílu mezi termínem *capitán* a *comandante* pravděpodobně nezáleží na druhu dopravního prostředku, ale na stupni hodnosti.

Podle českého Občanského zákoníku smí v případě ohrožení života mimo Českou republiku oddávat (kromě výše zmíněných) velitel námořního plavidla plujícího pod českou státní vlajkou a velitel letadla zapsaného v leteckém rejstříku v České republice.

Jelikož Česká republika a Španělsko nemají stejný systém vojenských hodností, nemůžeme hovořit o ekvivalentnosti termínů. I mezi jednotlivými vojenskými složkami dochází k nerovnosti, na příklad hodnost námořní kapitán odpovídá hodnosti plukovníka pozemních sil ¹¹³.

- Jazyková analýza

Lexémy *capitán* a *comandante* jsou oba jednoslovné a jsou tvořeny substantivy. Termín *capitán* pochází z latiny na rozdíl od termínu *comandante*, který podle slovníku DRAE má původ v italštině. Podle korpusu CREA vytváří lexém *capitán* kolokace s adjektivem *general*, nebo s předložkou *de*, doplněnou dalším substantivem, např. *capitán del equipo*. Lexém *comandante* ve stejném korpusu vytváří kolokaci *comandante en jefe*, a dále stejná spojení jako lexém *capitán* s adjektivem *general* nebo s předložkou *de*, např. *comandante de la Guardia Civil*.

6.10. Ministro de justicia

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	ministr spravedlnosti
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

¹¹³ Wikipedie Kapitán (vojenství). Dostupný z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kapit%C3%A1n_%28vojenstv%C3%AD%29 19.10.2015

Termín *ministro de justicia* se nachází pouze v Právnickém a ekonom. slovníku, který ho překládá jako *ministr spravedlnosti*. Ostatní slovníky toto lema neuvádějí, a proto není další lexikografická analýza možná.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Česká republika i Španělsko mají své *Ministerstvo spravedlnosti* / *Ministerio de Justicia*, v jehož čele je *ministr spravedlnosti* / *ministro de justicia*. Pod tento typ ministerstva spadá v obou zemích soudnictví. Dalo by se tedy tvrdit, že jsou si tyto termíny ekvivalentní. Pro účely této práce, ale musíme přihlídnout k tomu, že španělský *Ministro de justicia* má podle art. 54 španělského Občanského zákoníku pravomoc oddávat při tzv. *matrimonio secreto* (*utajeném sňatku*). *Utajený sňatek* v českém právním řádu neexistuje a *ministr spravedlnosti* není oprávněn provádět ani kterýkoli jiný sňatečný obřad. Jedná se tedy pouze o termíny s částečným ekvivalentem.

- Jazyková analýza

Ministro de Justicia je tříslavný právní termín, který je tvořen dvěma substantivy: *ministro*, *justicia* a jednou předložkou *de*. Hovoříme tedy o vztahu synapse. Celý termín pochází z latiny. Ve španělském Občanském zákoníku se tento termín pojí se slovesem *autorizar*. Podle korpusu CREA vytváří substantivum a předložka *ministro de* další kolokace, které označují ministry dalších španělských ministerstev, např. *ministro de Defensa*, *ministro del Interior*.

7. Sémantické pole „podmínky / překážky uzavření manželství“

Ve Španělsku i v České republice existuje celá řada podmínek, které musí být splněny, aby mohlo být manželství právoplatně uzavřeno. S podmínkami úzce souvisí překážky uzavření manželství, při jejichž existenci manželství uzavřeno být nesmí. Pokud by i přesto manželství bylo uzavřeno, jakmile někdo výskyt překážky odhalí, může být takové manželství prohlášeno soudem za neplatné. V této kapitole se budu věnovat analýze termínů označujících některé podmínky a překážky uzavření manželství.

7.1. Requisitos del matrimonio

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	požadavky zákona pro uzavření platného manželství
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	A) Requisitos de fondo que exige el Código Civil: Referentes a la edad, en principio se refiere la mayoría de edad o la emancipación, pero la edad a partir de los 14 años, puede ser dispensada por el Juez de la 1ª Instancia; el consentimiento, parentesco y „ausencia“ de condena como autor o cómplice de la muerte dolosa de cualquiera del los contrayentes. B) Forma de celebración del matrimonio ante el Juez, Alcalde o funcionario encargado del Registro civil. C) Requisitos para la eficacia civil de los matrimonios celebrados en forma religiosa.

Z tabulky jsme zjistili, že se jedná o soubor požadavků pro uzavření manželství, které stanoví zákon. Diccionario Jurídico navíc v jednotlivých bodech vychází přímo ze španělského Občanského zákoníku. Ten se však v průběhu času mění, a proto už na definice z Diccionario Jurídico z roku 2006 nelze plně spoléhat. Toto se týká na příklad

údaje z bodu A) o tom, že manželství lze v určitých případech uzavřít již ve čtrnácti letech. (Více se této problematice budu věnovat u analýzy termínu *menor de edad no emancipado*.)

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Španělský Občanský zákoník má pro podmínky uzavření manželství celou „kapitolu“: *CAPÍTULO II De los requisitos del matrimonio (art. 44-48)*. Český Občanský zákoník nehovoří o *podmínkách* ale o *překážkách* v části *Zákonné překážky manželství (§§ 627-676)*. V obou zemích se v těchto částech Občanských zákoníků hovoří hlavně o věku snoubenců, monogamii a příbuznosti. V České republice je navíc překážkou vzniku manželství nesvéprávnost snoubence (§ 673) a ve Španělsku nesmí uzavřít manželství na příklad osoba, která byla odsouzena za účast na vraždě svého partnera nebo manžela (art. 47/3).

Pokud budeme tyto dva termíny chápat pouze jako soubor okolností, při kterých smí nebo nesmí být manželství uzavřeno, můžeme tvrdit, že se jedná o úplné ekvivalenty. Pokud ale budeme zkoumat jednotlivé *podmínky* / *překážky* detailně, zjistíme, že úplně stejné nejsou a jedná se pouze o částečné ekvivalenty.

- Jazyková analýza

Spojení *requisitos del matrimonio* je tvořeno třemi slovy: dvěma substantivy *requisitos* a *matrimonio* a jednou předložkou *de*, která obsahuje mužský člen *el*. Jedná se tedy o vztah synapse. Celý právní termín pochází z latiny.

7.2. Menor de edad no emancipado

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	menor de edad- nezletilý, nepnoletý menor de edad emancipado- nezletilá osoba se způsobilostí k právním úkonům
Databáze IATE	menor de edad- nezletilá osoba
DRAE	menor de edad- Dicho de una persona: Que no ha alcanzado la mayoría de edad.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Z tabulky lze pochopit, že termín *menor de edad no emancipado* v češtině znamená *nezletilá osoba, která je nezpůsobilá k právním úkonům, tedy není plně svéprávná*. Většina slovníků však uvádí pouze lema *menor de edad*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Z lexikografické analýzy vyplývá, že věkovou hranicí pro uzavření manželství je zletilost. Zletilost ve Španělsku podle *Diccionario Jurídico* začíná stejně jako v České republice osmnáctým rokem života (*Mayoría de edad comienza a los dieciochos años cumplidos*). Kdo tedy patří do kategorie *menor de edad no emancipado* /nezletilý, který není plně svéprávný, nesmí sňatek uzavřít.

Existují však výjimky, kdy může být sňatek povolen i osobám mladším. V obou zemích je to v současnosti konkrétně od šestnácti let. Český Občanský zákoník toto uvádí v § 672/2. Ve španělském Občanském zákoníku byl v art. 48 až do července roku 2015 uveden věk čtrnácti let, čímž se výrazně od české úpravy lišil. Od vydání zákona *Ley 15/2015, de 2 de julio, de la Jurisdicción Voluntaria*¹¹⁴ se však tento věk změnil ze čtrnácti na šestnáct let.

Zjistili jsme tedy, že jak v běžném případě tak i u výjimek jsou si právní termíny týkající se věku snoubenců ekvivalentní.

- Jazyková analýza

Právní termín *menor de edad no emancipado* se skládá z pěti lexikálních jednotek: substantiva *edad*, dvou adjektiv *menor*, *emancipado*, předložky *de*, která označuje vztah synapse a španělského adverbia *no*. Z etymologického hlediska mají všechny části termínu původ v latině. Adjektivum *emancipado* je vytvořeno pomocí derivace od slovesa *emancipar* připojením sufixu příčestí minulého – *ado*.

¹¹⁴ *Ley 15/2015, de 2 de julio, de la Jurisdicción Voluntaria*. Dostupný z: <http://www.boe.es/boe/dias/2015/07/03/pdfs/BOE-A-2015-7391.pdf> 4.11.2015

7.3. Parientes en línea recta por consanguinidad

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	pariente- příbuzný
Databáze IATE	pokrevní příbuzní v přímé linii
DRAE	pariente- Respecto de una persona, se dice de cada uno de los ascendientes, descendientes y colaterales de su misma familia, ya sea por consanguinidad o afinidad.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Pouze databáze IATE uvádí překlad celého termínu, zatímco ostatní slovníky nabízí pouze lema *pariente*. Jedná se tedy o *pokrevního příbuzného v přímé linii*. Tento termín se však v českém Občanském zákoníku přímo nevyskytuje.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Španělský termín *parientes en línea recta por consanguinidad* a jeho český překlad *pokrevní příbuzný v přímé linii* jsou si vzájemnými ekvivalenty. Právní úprava problematiky příbuznosti mezi snoubenci je však v obou zemích rozvitější.

V České republice nesmí být manželství uzavřeno podle §§ 675-676 Občanského zákoníku mezi předky a potomky, mezi sourozenci, mezi osobami, jejichž příbuzenství vzniklo osvojením, a ani mezi účastníky náhradní rodinné péče. Ve Španělsku pak podle art. 47 Občanského zákoníku nesmí uzavřít manželství *pokrevní příbuzní v přímé linii* nebo přímí příbuzní na základě adopce, dále pak pokrevní příbuzní ve vedlejší linii do třetího stupně příbuznosti. V obou zemích lze tedy manželství uzavřít na příklad mezi bratřenci a sestřenicemi.

- Jazyková analýza

Právní termín *parientes por línea recta por consanguinidad* je šestislovný a tvoří ho tři substantiva *parientes*, *línea*, *consanguinidad*, adjektivum *recto* v ženském rodě a dvakrát předložka *por*, která označuje vztah synapse. Všechny lexémy tohoto termínu pochází latiny.

7.4. Registro civil

- Lexikografická analýza

Právnický a ekonom. slovník	registro civil- matriční kniha, matrika Registro Civil- matriční úřad/ matrika/ evidence obyvatelstva
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	Aquel en que se hacen constar por autoridades competentes los nacimientos, matrimonios, defunciones y demás hechos relativos al estado civil de las personas.
Diccionario Jurídico	Es la „Institución pública“, constituida y regulada para la constancia oficial de la existencia, estado civil y condición de las personas. Se estructura en cuatro Secciones: nacimiento y general, matrimonios, defunciones, tutelas y representaciones legales.

Z tabulky vidíme, že termín *registro civil* lze do češtiny přeložit jako *matrika*. Pouze Právnický a ekonom. slovník vidí rozdíl ve významu, v případě že na počátku slova je velké nebo malé písmeno. Ve španělském Občanském zákoníku se vždy vyskytuje s velkými písmeny, tedy *Registro Civil*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

V obou zemích mají matriky velmi podobnou funkci: zajišťují evidenci narození, úmrtí, sňatků (v České republice i registrovaného partnerství), a vztahů náhradní rodinné péče. Termíny *matrika* a *registro civil* jsou si tedy částečně ekvivalentní. Ani v České republice ani ve Španělsku není zápis manželství do *matriky* zařazen přímo mezi podmínky uzavření manželství, přesto je ale tento úkon nutný pro další právní účinky manželství.

- Jazyková analýza

Právní termín *registro civil* je dvouslovný a je tvořen substantivem *registro* a adjektivem *civil*, které jsou ve vztahu disjunkce. Obě části termínu jsou latinského původu. Ve španělském Občanském zákoníku se tento termín nejčastěji pojí se slovesem *inscribir*.

8. Sémantické pole „manželství a jeho zánik“

Manželství je svazek, který nikdy netrvá věčně. Existuje několik způsobů zániku manželství; některé jsou přirozené, jiné stanoví zákon. A právě slovní zásobu ze sémantického pole týkajícího se zániku manželství budu analyzovat v této kapitole.

8.1. Disolución del matrimonio

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	zánik manželství
Databáze IATE	zánik manželství
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	El matrimonio se disuelve, sea cual fuere la forma y el tiempo de su celebración, por la muerte o la declaración del fallecimiento de uno de los cónyuges y por el divorcio.

Z lexikografické analýzy vyplývá, že termín *disolución del matrimonio* v češtině znamená *zánik manželství*. Definice z Diccionario Jurídico je navíc doslovnou citací španělského Občanského zákoníku (art. 85).

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Přirozenou příčinou *zániku manželství* je *smrt / muerte* nebo *prohlášení manžela za mrtvého / declaración de fallecimiento de uno de los cónyuges*. Tento způsob *zániku manželství* popisuje § 22 Zákonu o rodině, který v současnosti není platný a art. 85 španělského Občanského zákoníku. Právě proto, že *smrt* je přirozeným způsobem *zániku manželství*, nový český Občanský zákoník již tento způsob neuvádí¹¹⁵. Dalším způsobem *zániku manželství* je v České republice i ve Španělsku *rozvod / divorcio*. Můžeme tedy tvrdit, že obsah termínu *zánik manželství* a *disolución del matrimonio* je stejný a jedná se tedy o úplné ekvivalenty.

¹¹⁵ NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK: Obecně o rodinném právu. Dostupný z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/rodinne-pravo/obecne> 9.11.2015

- Jazyková analýza

Právní termín *disolución del matrimonio* se skládá ze dvou substantiv *disolución*, *matrimonio* a z předložky *de*, která obsahuje ještě člen rodu mužského *el*. Mezi jednotlivými částmi termínu je vztah synapse. Celý termín pochází z latiny. Substantivum *disolución* je vytvořeno derivací od slovesného základu *disolver* pomocí suffixu – *ción*. Ve španělském Občanském zákoníku se nachází spojení *efectos de la disolución del matrimonio*. Zkoumaný termín se také pojí s předložkou *por* a následuje způsob *zániku manželství*, např.: *disolución del matrimonio por divorcio*.

8.2. Separación

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	separación cónyugal/matrimonial- rozluka manželů
Databáze IATE	rozluka
DRAE	Acción y efecto de separar o separarse. Interrupción de la vida conyugal por conformidad de las partes o fallo judicial, sin que quede extinguido el vínculo matrimonial.
Diccionario Jurídico	Separación del matrimonio- Situación en la que subsiste el vínculo conyugal, pero cesa la vida en común de los cónyuges, con la consiguiente transformación de sus derechos y deberes.

Z tabulky vyplývá, že španělský termín *separación* nebo také *separación del matrimonio* se do češtiny překládá jako *rozluka* nebo *rozluka manželů*. V českém občanském zákoníku se ale tento termín nevyskytuje.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Separación / rozluka nepatří přímo mezi způsoby zániku manželství, ale jedná se o jakýsi jeho předstupeň. *Rozlukou* manželství jako takové nezaniká, ale zanikají některé jeho účinky jako na příklad povinnost manželů žít společně ¹¹⁶. Španělský Občanský zákoník se *rozlukou* zabývá v arts. 81-84. Existují dva druhy *rozluky*:

¹¹⁶ Berendová, A. 2014. *Introducción al español jurídico*. Vyd. 1. Praha: Leges. str. 54.

separación consensual a separación por causa legal ¹¹⁷. V prvním případě o *rozluku* požádají oba manželé společně nebo jeden se souhlasem druhého nejdříve tři měsíce od uzavření manželství (art. 81/1). V druhém případě žádá pouze jeden z manželů také nejdříve tři měsíce od uzavření manželství nebo i dříve pokud nastane některá ze zákonných situací, mezi které patří na příklad ohrožení života žádajícího manžela nebo společných dětí (art. 81/2).

Pokud se podíváme do českého práva, *rozluku* zde v současné době nikde nenajdeme. Lze tedy říci, že termín *separación* nemá v českém právu svůj ekvivalent.

- Jazyková analýza

Právní termín *separación* je jednoslovný a tvoří ho substantivum latinského původu, které je derivované od slovesného základu *separar* pomocí sufixu – *ción*. Jak již bylo naznačeno v lexikografické analýze, vytváří termín *separación* často kolokace. Ve španělském Občanském zákoníku se vyskytuje jak spojení na základě synapse *separación del matrimonio* tak na základě disjunce *separación matrimonial*. Dále se v něm vyskytují spojení jako *efectos de la separación*, *separación de mutuo acuerdo*, *demanda de separación*, *decreto de la separación*, nebo také *sentencia de la separación*. Termín *separación* se podle zmíněného zákoníku pojí nejčastěji se slovesy *acordar* a *decretar*.

8.3. Reconciliación

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	smír/ smíření
Databáze IATE	usmíření
DRAE	Acción y efecto de reconciliar.
Diccionario Jurídico	Reconciliación de los cónyuges separados- La reconciliación pone término al procedimiento de separación y deja sin efecto ulterior lo en él resuelto , pero los cónyuges separadamente deberán poner aquella en conocimiento del Juez que entienda o haya entendido en el litigio.

¹¹⁷ Berendová, A. 2014. *Introducción al español jurídico*. Vyd. 1. Praha: Leges. str. 54.

Z tabulky vyplývá, že termín *reconciliación* v češtině znamená *smíření* nebo *usmíření*. Diccionario Jurídico nabízí definici termínu *reconciliación de los cónyuges separados*, který z části kopíruje art. 84. španělského Občanského zákoníku a říká, že toto *usmíření* ukončuje *rozluku*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Termín *reconciliación* velmi úzce souvisí s termínem *separación*. Španělská *rozluka* má dva možné způsoby zakončení: prvním z nich je právě *usmíření* manželů a druhým je *zánik manželství* (přirozeným způsobem nebo *rozvodem*). Jelikož české právo nezná termín *rozluka* je zřejmé, že nemá ani název pro její ukončení. Proto je tedy termín *reconciliación* v kontextu rodinného práva v češtině bez příslušného ekvivalentu.

- Jazyková analýza

Právní termín *reconciliación* je jednoslovný a tvoří ho substantivum pocházející z latiny. Je vytvořen derivací slovesného základu *reconciliar* přidáním sufixu – *ción*. Korpus CREA nabízí kolokace *reconciliación nacional*, ta však s rodinným právem a *rozlukou manželství* nikterak nesouvisí.

8.4. Divorcio

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	rozvod manželství/ rozchod, oddělení, odloučení
Databáze IATE	rozvod
DRAE	Acción y efecto de divorciar o divorciarse.
Diccionario Jurídico	Institución que permite la disolución del vínculo matrimonial en vida de ambos cónyuges y por efecto de una decisión judicial, en atención a causas posteriores a la celebración del matrimonio.

Právní termín *divorcio* se do češtiny překládá jako *rozvod*. Právníký a ekonom. slovník nabízí ještě další možnosti překladu jako jsou *rozchod*, *oddělení* nebo *odloučení*, ty se však v českém Občanském zákoníku v souvislosti se *zánikem manželství* nevyskytují.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Rozvod / divorcio je v České republice i ve Španělsku zákonným důvodem *zániku manželství*. Dalo by se tedy říci, že se jedná o úplné ekvivalenty. Při detailnějším studiu obou právních řádů, ale zjistíme, že tomu není zcela tak a jedná se spíše o ekvivalenty částečné.

Stejně jako u *rozluky* mohou ve Španělsku o *rozvod* požádat oba manželé společně, nebo jeden manžel se souhlasem druhého manžela po uplynutí doby tři měsíců od uzavření manželství. Tato lhůta je zároveň jedinou podmínkou *rozvodu manželství* ve Španělsku. Pokud o *rozvod* žádá pouze jeden z manželů, může být doba od uzavření manželství kratší v případě, že dojde k situacím, které španělský občanský zákoník uvádí v art.81/2, mezi které patří: *zřejmé ohrožení života, fyzické integrity, svobody, morální integrity nebo sexuální zchovalosti manžela, který je navrhovatelem v rozvodovém řízení, nebo dětí obou manželů nebo jednoho z nich*¹¹⁸. Ani u jednoho z těchto případů soud nezjišťuje příčiny rozvratu manželství.

Hlavním rozdílem v českém právu je, že o *rozvod* mohou manželé žádat až po uplynutí jednoho roku trvání manželství, pokud spolu déle než šest měsíců nežijí. Dalším rozdílem je také zjišťování příčin rozpadu manželství. Již § 755 Občanského zákoníku říká, že *manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení*. Pokud však oba manželé chtějí manželství ukončit a jsou schopni se dohodnout na rozdělení společného majetku a péči o nezletilé děti je *rozvod* klasifikovaný *nesporný* a soud příčiny rozvratu manželství nezjišťuje. Jakmile by ale jeden z manželů s *rozvodem* nesouhlasil, nebo by manželé nebyli schopni vyřešit rozdělení společného majetku a následnou péči o nezletilé děti, byl by *rozvod* klasifikovaný jako *sporný* a soud by musel příčiny rozvratu manželství zjišťovat.

- Jazyková analýza

Právní termín *divorcio* je jednoslovný a tvoří ho substantivum latinského původu. Ve španělském Občanském zákoníku se nachází několik kolokací termínu *divorcio* na základě vztahu synapse, jsou to např.: *divorcio de mutuo acuerdo, sentencia de divorcio* nebo *demanda de divorcio*. Ze stejného zdroje pochází i spojení se slovesem

¹¹⁸ Rozvod- Španělsko. Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. Dostupný z http://ec.europa.eu/civiljustice/divorce/divorce_spa_cs.htm#1. 9.11.2015

decretar. V korpusu CREA se nachází na příklad kolokace na základě vztahu disjunkce *divorcio contencioso*, nebo slovní spojení termínu *divorcio* se slovesy *pedir* a *solicitar*.

8.5. Desequilibrio económico

- Lexikografická analýza

Právnický a ekonom. slovník	nevyváženost stavu hospodářství
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

K termínu *desequilibrio económico* se nachází překlad pouze v Právnickém a ekonom. slovníku. Již na první pohled je ale jasné, že překlad ve znění *nevyváženost stavu hospodářství* sice odpovídá španělskému termínu, ale zřejmě nepatří do slovní zásoby rodinného práva.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Právní termín *desequilibrio económico* se nachází ve španělském Občanském zákoníku v art. 97 v části, která se zabývá řešením následků *rozluky* nebo *rozvodu*. Jedním z nich může být právě i situace, kdy po *rozluce* nebo *rozvodu* není jeden z manželů schopen sám se uživit a výrazně je na tom ekonomicky hůře než ve srovnání s dobou trvání manželství. V českém Občanském zákoníku je tato situace přesně popsána v § 760, ale nenachází se zde přímo ekvivalentní termín ke španělskému *desequilibrio económico*.

- Jazyková analýza

Dvouslovný termín *desequilibrio económico* se skládá ze substantiva *desequilibrio* a adjektiva *económico*, mezi kterými je vztah disjunkce. První část termínu je latinského původu, zatímco adjektivum *económico* derivované od *economía* pochází z řečtiny.

8.6. Pensión

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	výživné
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	Cantidad periódica, temporal o vitalicia, que la seguridad social paga por razón de jubilación, viudedad, orfandad o incapacidad.
Diccionario Jurídico	Pensión por desequilibrio- Puede establecerse en aquellos casos en que la separación o divorcio produzca un desequilibrio económico en relación a la posición del otro, que implique un empeoramiento en su situación anterior en el matrimonio.

Španělský termín *pensión* nebo podle Diccionario Jurídico *pensión por desequilibrio* se dá do češtiny přeložit podle Právníckého a ekonom. slovníku jako *výživné*. V českém Občanském zákoníku se tento termín objevuje jako *výživné rozvedeného manžela*. Definice slovníku DRAE nabízí mnoho situací, kdy může člověk tzv. *pensión* získat, *rozvod* však mezi nimi není.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Právní termín *pensión* se úzce pojí s předchozím analyzovaným termínem *desequilibrio económico*. Pokud *rovedený* nebo *rozloučený* manžel výrazně ekonomicky strádá ve srovnání s dobou trvání manželství, má podle španělského Občanského zákoníku art. 97 právo na *výživné*. To mu může být vypláceno dočasně, po dobu neurčitou nebo v jediné splátce. Pokud se manželé na výši *výživného* nedomluví, určí jej soud na základě věku, zdravotního stavu, vzdělání a dalších kritérií. *Rozvedený / rozloučený* manžel má právo na toto *výživné* do doby, než nezmizí příčina, na základě které mu bylo přiděleno, nebo dokud neuzavře nové manželství, nebo nevede manželský život s jinou osobou (viz *vivir maritalmente*). Pokud by manžel vyplácející *výživné* zemřel, přechází tato povinnost podle art. 101 na jeho dědice, ti však mohou požádat soud o jeho snížení nebo úplné zrušení.

V České republice se toto *výživné* vztahuje pouze na *rozvedeného* manžela, jelikož *rozluka* zde není možná. Podmínky pro uznání *výživného* rozvedenému manželovi jsou velmi podobné jako ve Španělsku. Liší se ale na příklad doba vyplácení *výživného*, čímž zjišťujeme, že se jedná pouze o částečné ekvivalenty. Pokud vyplácení *výživného* nařídil soud je podle § 762 možné *výživné* vyplácet maximálně tři roky. Právo rozvedeného manžela na *výživné* zaniká podle § 763, *uzavře-li oprávněný rozvedený manžel nové manželství, nebo vstoupí-li do registrovaného partnerství*.

- Jazyková analýza

Jednoslovný termín *pensión* je tvořen substantivem, které pochází z klasického zdroje španělštiny, kterým je v tomto případě latina. Ve španělském Občanském zákoníku najdeme hned několik kolokací tohoto termínu. Patří mezi ně na příklad typy *výživného* podle způsobu vyplácení: *pensión temporal*, *pensión por tiempo indefinido*, *pensión en una prestación única*. Dále pak *derecho de pensión* a *derecho a la pensión*.

8.7. Convenio regulador

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	dohoda o vypořádání společného jmění manželů
Databáze IATE	nevyskytuje se
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Právnícký a ekonom. slovník uvádí pro termín *convenio regulador* český překlad *dohoda o vypořádání společného jmění manželů*. Jelikož ale ostatní zkoumané slovníky toto lema neuvádí, není možné další srovnání.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Tzv. *convenio regulador* je dokument související s *rozlukou* a *rozvodem*. Jeho obsah přesně uvádí art. 90/1 španělského Občanského zákoníku. V tomto dokumentu by mělo být určeno, komu případnou společné děti do péče a kdy a kde se budou vídat s rodičem, který s nimi nežije. Pokud je to nutné, může tento dokument určit i návštěvy dětí se svými prarodiči. Dále se zde určí, kdo z manželů zůstane ve společné

domácnosti, jakým způsobem bude vypořádáno společné jmění manželů, jak bude probíhat vyživovací povinnost. Popřípadě zda bude jeden z manželů pobírat *výživné rozvedeného manžela* (viz *pensión*).

Z tohoto výčtu jasně vyplývá, že *convenio regulador* není pouze *dohoda o vypořádání společného jmění manželů* a tím pádem je překlad Právnického a ekonom. slovníku chybný.

V českém právu neexistuje jeden dokument, který by vše upravoval stejně jako *convenio regulador*. Jsou nutné dokumenty dva. První se týká společných dětí a nazývá se *dohoda o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu*, druhý pak řeší majetkové vztahy manželů a nazývá se *dohoda o vypořádání vzájemných majetkových vztahů a o úpravě práv a povinností společného bydlení pro dobu po rozvodu*.¹¹⁹ Mezi španělštinou a češtinou tak dochází k jazykové nesymetrii.

- Jazyková analýza

Právní termín *convenio regulador* se skládá ze substantiva *convenio* a adjektiva *regulador*, které jsou ve vztahu disjunkce. Obě části termínu pocházejí z latiny. Ve španělském Občanském zákoníku se nachází spojení *propuesta de convenio regulador*, *formulación de un convenio regulador*. V korpusu CREA se dále nachází spojení *convenio regulador de separación conyugal* a *convenio regulador del divorcio*.

¹¹⁹ Rozvod manželství. Portál veřejné správy. Dostupný z <https://portal.gov.cz/portal/obcan/situace/152/167/11052.html> 10.11.2015

9. Sémantické pole „vztahy mezi rodiči a dětmi“

O manželství by se dalo říci, že se je to smlouva mezi dvěma lidmi, kteří se rozhodli žít společně a založit rodinu. Podmínky a následky každé smlouvy by měly být upraveny zákonem a u manželství tomu není jinak, jak jsme se již přesvědčili v předchozích kapitolách. Rodina je ale přirozené uskupení předků a potomků, které v přírodě funguje již od prvopočátku a dalo by se tvrdit, že nepotřebuje žádná psaná pravidla. Přesto se však zákon snaží rodinné vztahy regulovat, pro případ že by byla něčí přirozená práva ohrožena. V této kapitole se tedy budu věnovat analýze slovní zásoby ze sémantického pole „vztahy mezi rodiči a dětmi“.

9.1. Filiación

- Lexikografická analýza

Právnický a ekonom. slovník	původ, příbuznost
Databáze IATE	rodičovství
DRAE	Acción y efecto de filiar. Procedencia de los hijos respecto a los padres.
Diccionario Jurídico	Es la relación bilológica que une a procreantes y procreados. Por tanto es un hecho natural, pero también es una realidad reconocida y regulada por el derecho, que presupone la determinación de la paternidad y maternidad.

Z tabulky vyplývá, že termín *filiación* znamená vztah mezi předky a potomky. Český občanský zákoník tento vztah nazývá *příbuzenství*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Filiación nebo *příbuzenství* jsou právní termíny, které si plně odpovídají. *Příbuzenství* podle § 771 českého Občanského zákoníku je *vztah osob založený na pokrevním poutu, nebo vzniklý osvojením*. Stejně tak je tomu i ve Španělsku. Španělský občanský zákoník se také zabývá *příbuzenstvím manželským*

a *nemanželským*. Český Občanský zákoník řeší i *příbuzenství* s rodinou manžela, které nazývá *švagrovství*.

- Jazyková analýza

Jednoslovná lexikální jednotka *filiación* je tvořena substantivem, které je původem z latiny. Jejím základem je sloveso *filiar*, od kterého byla derivována pomocí sufixu – *ción*. Španělský Občanský zákoník nabízí kolokace se vztahem synapse např.: *filiación por naturaleza*, *filiación por adopción*, nebo se vztahem disjunkce *filiación matrimonial*, *filiación no matrimonial*, *filiación materna*.

9.2. Progenitor

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	rodič
DRAE	Pariente en línea recta ascendente de una persona. El padre y la madre.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

Zkoumané slovníky, v nichž se toto lema vyskytuje, se shodují na jeho významu, kterým je *rodič*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Španělský právní termín *progenitor* má v českém právu význam *rodič*. *Rodiči* pak jsou *matka / madre* a *otec / padre*. Jedná se tedy o úplné ekvivalenty. *Matkou* je ve většině kultur *žena, která dítě porodila*. Podle zásady římského práva *Mater semper certa est, pater semper incertus est*, je *matka* dítěte vždy jistá, zatímco *otec* není jistý nikdy. Problematice *otcovství* se ale budu věnovat až později v této kapitole.

- Jazyková analýza

Lexikální jednotka *progenitor* je tvořena substantivem, které pochází z latiny. Korpus CREA nabízí kolokaci se vztahem disjunkce *progenitor rechazado*.

9.3. Presunción de paternidad matrimonial

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	domněnka otcovství
Databáze IATE	domněnka otcovství
DRAE	presunción: Acción y efecto de presumir. Hecho que la ley tiene por cierto sin necesidad de que sea probado.
Diccionario Jurídico	Si bien la paternidad en cuanto elemento fáctico, no debe presentar problemas „mater semper certa est...“; supone una mayor dificultad la prueba de la paternidad, vieja preocupación de los juristas desde antiguo, que en defecto de prueba directa, exigió la formulación de una presunción: „pater est quem nuptiae demonstrant“.

Právní termín ze španělského Občanského zákoníku *presunción de paternidad matrimonial* se ve zkoumaných slovnících vyskytuje v různých modifikacích, jako je *presunción de paternidad* (Práv. a ekonom. slov., IATE) nebo *presunción de paternidad del marido* (Dicc. Jur.). Ale pouze verze *presunción de paternidad* odkazuje k termínu, používaném v českém právu, kterým je *domněnka otcovství*. Slovník DRAE pak popisuje obecně jen samotný termín *presunción*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Jak již bylo zmíněno výše: *otec je vždy nejistý*, a právě kdo a za jakých okolností je *otcem* dítěte, řeší zákon pomocí *domněnek otcovství* / *presunción de paternidad*. A právě první *domněnkou* je ta, o které hovoří citát z definice Diccionario Jurídico *pater est quem nuptiae demonstrant*, a která se ve španělštině nazývá *presunción de paternidad matrimonial*. Podle art. 116 španělského a § 776 českého Občanského zákoníku je *otcem* dítěte *manžel matky*, pokud se dítě narodilo v době trvání *manželství* nebo do 300 dnů od jeho zániku (ve Španělsku se počítá i 300 dnů od *rozluky*). Dá se tedy tvrdit, že termíny *presunción de paternidad matrimonial* a *zákonná domněnka otcovství svědčící manželce matky* si jsou vzájemně ekvivalentní. Rozdíl se pak nachází

v případě popření této *domněnky*. V českém právu smí podle § 785 Občanského zákoníku *manžel otcovství popřít do šesti měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech zakládající důvodnou pochybnost, že je otcem dítěte*, toto smí učinit nejpozději do šesti let věku dítěte. Španělský Občanský zákoník je poněkud přísnější, protože podle art. 117 smí *otec otcovství popřít do šesti měsíců od doby, kdy se dozvěděl o porodu, ale pouze pokud se dítě narodí 180 dní od uzavření manželství*.

- Jazyková analýza

Čtyřslovný termín *presunción de paternidad matrimonial* se skládá ze dvou substantiv *presunción, paternidad*, jednoho adjektiva *matrimonial* a předložky *de*. Mezi prvním a druhým substantivem je tedy díky předložce vztah synapse, zatímco mezi druhým substantivem a adjektivem je vztah disjunkce. Všechny části tohoto termínu pochází z latiny. Substantivum *presunción* je derivované od slovesa *presumir* pomocí sufixu – *ción*, substantivum *paternidad* je derivované od *padre* a adjektivum *matrimonial* od *matrimonio*.

9.4. Patria potestad

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	rodičovská pravomoc péče o dítě
Databáze IATE	rodičovská zodpovědnost rodičovská práva a povinnosti
DRAE	Conjunto de deberes y derechos que conforme a la ley tienen los padres sobre sus hijos menores no emancipados.
Diccionario Jurídico	Los padres deben prestar asistencia de todo orden a sus hijos, habidos dentro o fuera del matrimonio, durante su minoría de edad y en los demás casos en que legalmente proceda. La patria potestad se ejerce siempre en beneficio de los hijos, de acuerdo con su personalidad.

Všechny zkoumané slovníky se shodují, že se jedná o soubor povinností a práv rodičů a dětí. Právním termínem je ale z výše zmíněných pouze *rodičovská*

zodpovědnost. Tento termín pochází ze Zákona o rodině a v současné době se již nepoužívá. V novém Občanském zákoníku byl nahrazen termínem velmi podobným, kterým je *rodičovská odpovědnost*¹²⁰.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Patria potestad / *rodičovská odpovědnost* vzniká narozením dítěte a zaniká dosažením zletilosti. Rodiče se jí nemohou jen tak vzdát, ale může jim být soudně upravena, či pozastavena. *Rodičovskou odpovědnost* mají oba rodiče a nezaniká ani rozvodem. V obou zemích zahrnuje podle Občanských zákoníků péči o dítě, udržování osobního styku s dítětem, zajišťování jeho výchovy a vzdělání, zastupování dítěte a správu jeho majetku. Hlavním rozdílem ale je, že *patria potestad* ve Španělsku zahrnuje i *vyživovací povinnost*, na rozdíl od České republiky, kde je *vyživovací povinnost* od *rodičovské odpovědnosti* oddělena, protože její trvání nezávisí na dovršení zletilosti. Jedná se tedy pouze o částečné ekvivalenty.

- Jazyková analýza

Dvouslovný termín *patria potestad* je tvořen adjektivem *patria* a substantivem *potestad*, které jsou ve vztahu disjunkce. Celý termín pochází z latiny. Ve španělském Občanském zákoníku se dále nachází spojení *privación de la patria potestad* a *ejercicio de la patria potestad*. Termín se také pojí s předložkou *bajo* (*estar bajo la patria potestad*) a se slovesem *ejercer*.

9.5. Alimentos

- Lexikografická analýza

Právnícký a ekonom. slovník	výživné / výchovné / alimenty
Databáze IATE	výživné
DRAE	Prestación debida entre parientes próximos cuando quien la recibe no tiene la posibilidad de subvenir a sus necesidades.
Diccionario Jurídico	nevyskytuje se

¹²⁰ Novotný, P. 2014. *Nový občanský zákoník: rodinné právo*. 1. vyd. Praha: Grada. str. 143.

Všechny slovníky, ve kterých se překlad nebo definice lematu *alimentos* vyskytuje, se shodují, že se jedná o *výživné*, což je termín který používá i český Občanský zákoník. Podle slovníku DRAE si *výživné* poskytují blízcí příbuzní.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Ačkoli by mělo být zcela přirozené, že rodiče živí své děti a děti se následně postarají o výživu svých rodičů, zákon přesto tyto povinnosti upravuje. Podle španělského i českého Občanského zákoníku má probíhat vzájemná *vyživovací povinnost* mezi *manžely / cónyuges* a mezi *předky / ascendientes* a *potomky / descendients*. *Manželé* by měli mít stejnou hmotnou a kulturní úroveň a životní úroveň *dětí* by měla odpovídat životní úrovni *rodičů*. *Alimentos* a *výživné* nebo také *obligación de dar alimentos* a *vyživovací povinnost* si jsou plně ekvivalentní.

- Jazyková analýza

Jednoslovný termín *alimentos* je tvořen substantivem latinského původu. Ve španělském Občanském zákoníku se dále vyskytuje termín *alimentista*, který označuje příjemce *výživného* a je derivován od termínu *alimento* pomocí sufixu *-ista*. Podle španělského Občanského zákoníku se termín *alimento* pojí se slovesy *dar*, *prestar*, *suministrar* a *procurar*.

10. Sémantické pole „vztahy mezi účastníky náhradní rodinné péče“

Ne vždy vychovávají děti jejich vlastní biologičtí rodiče a tak jsou vedle vztahů mezi manžely a vztahy mezi rodiči a dětmi třetím a posledním předmětem rodinného práva vztahy mezi účastníky náhradní rodinné péče. Analýze základních španělských a českých právních termínů z tohoto sémantického pole se budu věnovat v této kapitole.

10.1. Acogimiento de menores

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	acogimiento- náhradní péče
Databáze IATE	umístění dítěte do náhradní rodinné péče
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	Figura que introdujo la Ley 21/1987. Éste puede constituirse por la entidad pública complemente cuando concurre el consentimiento de los padres, en otro caso debe dirigirse al Juez para que sea éste quién lo constituya.

Z tabulky vyplývá, že termín *acogimiento de menores* může v češtině znamenat *náhradní rodinnou péči*. Právníký a ekonom. slovník obsahuje pouze lema *acogimiento*, přesto jej překládá téměř stejně jako databáze IATE.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Za běžných okolností se o děti starají jejich vlastní rodiče, dochází ale i k situacím, kdy toto není možné, a děti jsou svěřeny do tzv. *náhradní rodinné péče*. Principem *náhradní rodinné péče* je, že z různých důvodů děti nejsou v péči svých biologických rodičů, ale žijí u jiné rodiny, která o ně pečuje. V tomto smyslu jsou termíny *náhradní rodinná péče* a *acogimiento de menores* ekvivalentní.

- Jazyková analýza

Právní termín *acogimiento de menores* se skládá ze dvou substantiv *acogimiento* a *menores*, mezi kterými stojí předložka *de*. Jedná se tedy o vztah synapse. Celý termín je latinského původu. Substantivum *acogimiento* je derivované od slovesa *acoger* přidáním sufixu – *miento*. Ve španělském Občanském zákoníku se nacházejí ještě spojení *acogimiento familiar* a *acogimiento residencial*.

10.2. Desamparo

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	desamparar- opustit / zanechat koho bez ochrany
Databáze IATE	právní uvolnění dítěte / opuštění dítěte
DRAE	Acción y efecto de desamparar. Abandonar, dejar sin amparo ni favor a alguien o algo que lo pide o necesita.
Diccionario Jurídico	Se considera como situación de desamparo la que se produce de hecho a causa del incumplimiento, o del imposible o inadecuado ejercicio de los deberes de protección establecidos por las leyes para la guarda de los menores, cuando éstos queden privados de la necesaria asistencia moral o material.

Podle lexikografické analýzy zjišťujeme, že španělský právní termín *desamparo* se dá dočeštiny přeložit jako *opuštění dítěte*. V českém Občanském zákoníku se však takový termín nenachází.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Podle španělského Občanského zákoníku je právě *desamparo* / *opuštění dítěte* důvodem k *acogimiento de menores* / *náhradní rodinné péči*. V českém Občanském zákoníku se ale přímo termín *opuštění* nenachází. Tato situace je většinou opsána slovy *nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů*. Můžeme tedy říci, že termín *desamparo* nemá v českém Občanském zákoníku terminologický ekvivalent.

- Jazyková analýza

Lexikální jednotka *desamparo* je jednoslovná a tvoří ji substantivum latinského původu. Toto substantivum je vytvořeno pomocí derivace od slovesa *amparar* pomocí prefixu *des-* a sufixu *-o*. V korpusu CREA se nachází synaptická kolokace *situación de desamparo*.

10.3. Tutela

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	poručníctví / opatrovnictví
Databáze IATE	poručenství
DRAE	Autoridad que, en defecto de la paterna o materna, se confiere para cuidar de la persona y los bienes de aquel que, por minoría de edad o por otra causa, no tiene completa capacidad civil.
Diccionario Jurídico	El Código Civil declara sometidos a tutela a: 1° Los menores no emancipados que no estén bajo la patria potestad. 2° Los incapacitados, cuando la sentencia lo haya establecido. 3° Los sujetos a la patria potestad prorrogada, al cesar ésta, salvo que proceda la curatela. 4° Los menores que se hallen en situación de desamparo.

Z tabulky vyplývá, že *tutela* je jednou z možností náhradní rodinné péče v situaci, kdy se o dítě nemohou starat jeho vlastní rodiče. České slovníky nabízejí dohromady tři možnosti, z nichž je podle Občanského zákoníku správná pouze varianta *poručenství*.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Český Občanský zákoník v § 928 říká, že *není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, soud jmenuje poručníka*. Ve Španělsku je *tutela* podle art. 222 Občanského zákoníku pro nezletilé děti, k nimž rodiče nemají *rodičovskou odpovědnost*, pro právně nezpůsobilé, kterým ji určí

soud, pro děti, jejichž rodičům byla *rodičovská odpovědnost* pozastavena a pro *opuštěné* děti. *Poručníka / tutor* vybere výše zmíněným osobám soud, který může přihlédnout k přání rodičů. Podle této analýzy se tedy nejedná o úplné ekvivalenty.

- Jazyková analýza

Jednoslovný termín *tutela* je tvořen substantivem, které má svůj původ v latině. Od tohoto substantiva jsou odvozeny názvy účastníků tohoto typu *náhradní rodinné péče*, kterými jsou *tutor / poručník* a *tutelado / poručenec*. První z nich je vytvořen derivací pomocí sufixu – *or* a druhý pomocí sufixu příčestí minulého – *ado*. V korpusu CREA se nachází kolokace *tutela judicial*.

10.4. Curatela

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	nevyskytuje se
Databáze IATE	opatrovnictví
DRAE	nevyskytuje se
Diccionario Jurídico	La diferencia entre tutor y curador radica, en que mientras el tutor suple la voluntad de las personas sometidas a tutela, en atención a que ellas la Ley les niega la capacidad para declararla; en la curatela, la persona afectada tiene la capacidad necesaria para manifestar su propia voluntad, pero la Ley exige para su validez que tal manifestación vaya acompañada por la del curador, de modo que éste complementa la voluntad de otra persona, pero no la sustituye.

Z výše zkoumaných slovníků nabízí český překlad termínu *curatela* pouze databáze IATE, která ho překládá jako *opatrovnictví*. Tento termín se vyskytuje i v českém Občanském zákoníku. Diccionario Jurídico pak nabízí vysvětlení rozdílu mezi termíny *tutor* a *curador*, kdy *tutor* zcela zastupuje vůli *poručenců*, zatímco *curador* pouze doplňuje vůli svěřené osoby.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

V českém právu je hlavním rozdílem mezi *poručenstvím* a *opatrovnictvím* ten, že *poručník* je dítěti přidělen, pokud žádný jeho rodič nevykonává *rodičovskou odpovědnost*, zatímco *opatrovník* je dítěti přidělen podle § 943 v případě, *hrozí-li střet zájmů dítěte na straně jedné a jiné osoby na straně druhé, nehájí-li zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte, nebo je-li toho v zájmu dítěte zapotřebí z jiného důvodu*.

Podle art. 286 španělského Občanského zákoníku se *curatela* vztahuje na děti, kterým rodiče zemřeli, nebo nejsou schopni vykonávat své povinnosti, na zplnoletněné osoby a na osoby, kterým soud určí, že nejsou schopny obhospodařovat svůj majetek.

Z tohoto srovnání vyplývá, že se nejedná o ekvivalentní termíny.

- Jazyková analýza

Právní termín *curatela* tvoří jedno substantivum. Z etymologického hlediska má původ v latině. Od tohoto termínu je derivací odvozen i termín *curador* pomocí přidání sufixu – *dor*.

10.5. Adopción

- Lexikografická analýza

Právníký a ekonom. slovník	adopce, adoptování
Databáze IATE	osvojení
DRAE	Acción de adoptar.
Diccionario Jurídico	Es una de las formas en que puede tener lugar la filiación, pues ésta no es un acto biológico sino jurídico.

Podle Diccionario Jurídico se jedná o typ *příbuzenství*, které ale není biologické, nýbrž právní. Z českých překladů jsou zde dvě možnosti *adopce*, jak je tento typ *příbuzenství* nazýván *laiky* a *osvojení*, což je termín pocházející z Občanského zákoníku.

- Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem

Podstatou *osvojení / adopción* je vytvoření plnohodnotného vztahu mezi rodičem a dítětem, tedy stejného vztahu, který vzniká narozením. *Osvojitel / adoptante* má tedy stejná práva a povinnosti jako biologický rodič.¹²¹ V *řízení o osvojení* je kladen důraz na to, aby jeho výsledek byl v zájmu *osvojenec*.¹²² V obou zemích se *osvojením* zabývá Občanský zákoník. Do tohoto bodu můžeme hovořit o úplných ekvivalentech.

Již po prostudování prvního článku týkajícího se *adopción* ve španělském Občanském zákoníku zjišťujeme, že se bude jednat pouze o částečné ekvivalenty, protože některé podmínky pro *osvojení* se v jednotlivých zemích liší. Art. 175 určuje, kdo se může stát *osvojitelem / adoptante*; osvojit nezletilé dítě si ve Španělsku může osoba starší dvacetipěti let, zatímco v České republice podle § 799 stačí zletilá a svéprávná osoba, tedy osoba starší osmnácti let. Ve Španělsku je dále určeno, že mezi *adoptante / osvojitel* a *adoptado / osvojenec* musí být věkový rozdíl minimálně šestnácti let, v čemž se shoduje s českou úpravou, uvádí ale navíc i maximální hranici, kterou je čtyřicetpět let.

- Jazyková analýza

Jednoslovný termín *adopción* je tvořen substantivem latinského původu. Lexém je derivovaný od slovesného základu *adoptar* pomocí sufixu – *ción*. Od stejného základu jsou derivovány i názvy osob, figurujících v procesu *osvojení*; jsou to *adoptante* a *adoptado*. První z nich je vytvořena přidáním sufixu přičestí přítomného – *ante* a druhý přidáním sufixu přičestí minulého – *ado*. Ve španělském Občanském zákoníku se nacházejí kolokace *adopción internacional*, *propuesta de adopción* a *resolución judicial de adopción*.

¹²¹ Novotný, P. 2014. *Nový občanský zákoník: rodinné právo*. 1. vyd. Praha: Grada. str. 112.

¹²² Svoboda, K. 2014. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer. str. 78.

11. Komentovaný glosář

Tuto kapitolu tvoří dva komentované glosáře, které jsou sestaveny z právní terminologie analyzované v předchozích kapitolách této práce.

11.1. Komentovaný glosář 1- ekvivalence, původ, kolokace

V prvním glosáři jsou analyzované termíny a slovní spojení seřazeny podle míry ekvivalence s odpovídajícími výrazy z českého Občanského zákoníku, dále je zde uveden jejich původ a případné kolokace ze španělského Občanského zákoníku a korpusu CREA.

VÝRAZ	PŘEKLAD	EKVIVALENCE	PŮVOD	KOLOKACE CREA, španělský Občanský zákoník
acogimiento de menores	náhradní rodinná péče	úplná	LAT	x
alcalde	starosta	úplná	ARAB	ante ~, ~de municipio
alimentos	výživné	úplná	LAT	obligación de dar ~
casado/casada	ženatý / <u>vdaná</u>	úplná	LAT	recién~
celebración del matrimonio	uzavření manželství	úplná	LAT	~religioso
celebrar matrimonio	uzavřít manželství	úplná	LAT	x
concejal	člen zastupitelstva obce	úplná	LAT	~del Ayuntamiento
consentimiento matrimonial	prohlášení o vstupu do manželství	úplná	LAT	prestar~
consorte	manžel	úplná	LAT	Reina~, Rey~, Príncipe~
contraer matrimonio	uzavřít manželství	úplná	LAT	x
contrayente	snoubenec	úplná	LAT	~extranjero, ~de mala fe, ~de buena fe
cónyuge	manžel / manželka	úplná	LAT	~sobreviviente, ~ supérstite, ~viudo
disolución del matrimonio	zánik manželství	úplná	LAT	~por divorcio
esposos	manželé	úplná	LAT	~futuros
filiación	příbuzenství	úplná	LAT	~por naturaleza, ~ por adopción, ~matrimonial, ~no matrimonial
forma de celebración del matrimonio	forma uzavření manželství	úplná	LAT	x
funcionario consular	dipломatický pracovník	úplná	LAT	x
funcionario <u>dipломático</u>	dipломatický pracovník	úplná	LAT+ŘEČ	ante~
marido	manžel	úplná	LAT	x
matrimonio celebrado	uzavřené manželství	úplná	LAT	x
matrimonio en peligro de muerte	manželství v přímém ohrožení života	úplná	LAT	x
matrimonio por apoderado	sňatek v zastoupení	úplná	LAT	celebrar~
matrimonio rato y no consumado	manželství uzavřené a nedokonané	úplná	LAT	x

matrimonio religioso	církevní sňatek	úplná	LAT	contraer~, ~ con efectos civiles
menor de edad no emancipado	nezletilý, který není plně svéprávný	úplná	LAT	x
pariente en línea recta por consanguinidad	pokrevní příbuzný v přímé linii	úplná	LAT	x
presunción de paternidad matrimonial	zákonná domněnka otcovství svědčící manželu matky	úplná	LAT	x
progenitor	rodič	úplná	LAT	~rechazado
régimen <u>económico</u> del matrimonio	manželské majetkové právo	úplná	LAT+ŘEČ +LAT	modificar~, estipular~, sustituir~, liquidación del~
adopción	osvojení	částečná	LAT	~internacional, propuesta de~, resolución judicial de ~
capitán	kapitán	částečná	LAT	~general
comandante	velitel	částečná	ITA	~en jefe
convenio regulador	dohoda o vypořádání vzájemných majetkových vztahů a o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu	částečná	LAT	propuesta de~, formulación de~
curatela	opatrovnictví	částečná	LAT	x
divorcio	rozvod	částečná	LAT	~de mutuo acuerdo, demanda de~, sentencia de~, decretar~, ~contencioso, pedir~, solicitar~
juez de paz	smírčí soudce	částečná	LAT	ante~
matrimonio	manželství	částečná	LAT	x
matrimonio civil	občanský sňatek	částečná	LAT	contraer~
matrimonio nulo	neplatné manželství	částečná	LAT	declarar~
ministro de justicia	ministr spravedlnosti	částečná	LAT	x
notario	notář	částečná	LAT	ante~
nulidad de matrimonio	neplatnost manželství	částečná	LAT	x
patria potestad	rodičovská zodpovědnost	částečná	LAT	ejerccer~, estar bajo~
pensión	výživné	částečná	LAT	~temporal, ~por tiempo indefinido, ~ en una prestación única, derecho de~
registro civil	matrika	částečná	LAT	inscribir en~
requisitos del matrimonio	zákonné překážky manželství	částečná	LAT	x
secretario judicial	soudní tajemník	částečná	LAT	x
tutela	poručenství	částečná	LAT	~judicial
vínculo matrimonial	manželský svazek	částečná	LAT	disolver~, romper~, extinción del~
desamparo	opuštění dítěte	žádná	LAT	situación de~
desequilibrio <u>económico</u>	finanční nerovnováha	žádná	LAT+ŘEČ	x
jefe superior	velitel	žádná	FRA+LAT	x
matrimonio <u>homosexual</u>	homosexuální manželství	žádná	LAT+ŘEČ	x
matrimonio prometido	přislíbené manželství	žádná	LAT	x
matrimonio secreto	utajený sňatek	žádná	LAT	autorizar~, reconocimiento del~
promesa de matrimonio	příslib manželství	žádná	LAT	hacer~, aceptar~

reconciliación	usmíření	žádná	LAT	~nacional
separación	rozluka	žádná	LAT	~de mutuo acuerdo, demanda de~, decreto de~, sentencia de~
vivir maritalmente	vést manželský život	žádná	LAT	x

11.2. Komentovaný glosář 2- struktura

Druhý glosář obsahuje stejné termíny a slovní spojení jako první glosář. Tentokrát jsou však seřazeny podle počtu slov a struktury.

VÝRAZ	POČET SLOV	STRUKTURA	VZTAH
adopción	1	Sub	X
alcalde	1	Sub	X
alimentos	1	Sub	X
capitán	1	Sub	X
casado	1	Adj	X
comandante	1	Sub	X
consejal	1	Sub	X
consorte	1	Sub	X
contrayente	1	Sub	X
cónyuge	1	Sub	X
curatela	1	Sub	X
desamparo	1	Sub	X
divorcio	1	Sub	X
esposo	1	Sub	X
filiación	1	Sub	X
marido	1	Sub	X
matrimonio	1	Sub	X
notario	1	Sub	X
pensión	1	Sub	X
progenitor	1	Sub	X
reconciliación	1	Sub	X
separación	1	Sub	X
tutela	1	Sub	X
celebrar matrimonio	2	V+Sub	disjunkce
consentimiento matrimonial	2	Sub+Adj	disjunkce
contraer matrimonio	2	V+Sub	disjunkce
convenio regulador	2	Sub+Adj	disjunkce
desequilibrio económico	2	Sub+Adj	disjunkce
funcionario consular	2	Sub+Adj	disjunkce

funcionario diplomático	2	Sub+Adj	disjunkce
jefe superior	2	Sub+Adj	disjunkce
matrimonio celebrado	2	Sub+Adj	disjunkce
matrimonio civil	2	Sub+Adj	disjunkce
matrimonio homosexual	2	Sub+Adj	disjunkce
matrimonio nulo	2	Sub+Adj	disjunkce
matrimonio prometido	2	Sub+Adj	disjunkce
matrimonio religioso	2	Adj+Sub	disjunkce
matrimonio secreto	2	Sub+Adj	disjunkce
patria potestad	2	Sub+Adj	disjunkce
registro civil	2	Sub+Adj	disjunkce
secretario judicial	2	Sub+Adj	disjunkce
vínculo matrimonial	2	Sub+Adj	disjunkce
vivir maritalmente	2	V+Adv	disjunkce
acogimiento de menores	3	Sub+prep+Sub	synapse
celebración del matrimonio	3	Sub+prep+Sub	synapse
disolución del matrimonio	3	Sub+prep+Sub	synapse
juez de paz	3	Sub+prep+Sub	synapse
matrimonio por apoderado	3	Sub+prep+Sub	synapse
ministro de justicia	3	Sub+prep+Sub	synapse
nulidad de matrimonio	3	Sub+prep+Sub	synapse
promesa de matrimonio	3	Sub+prep+Sub	synapse
requisitos del matrimonio	3	Sub+prep+Sub	synapse
presunción de paternidad matrimonial	4	Sub+prep+Sub+Adj	syn+dis
régimen económico del matrimonio	4	Sub+Adj+prep+Sub	dis+syn
matrimonio rato y no consumado	5	Sub+Adj+Conj+Adv+Adj	
matrimonio en peligro de muerte	5	Sub+prep+Sub+prep+Sub	synapse
forma de celebración del matrimonio	5	Sub+prep+Sub+prep+Sub	synapse
menor de edad no emancipado	5	Sub+prep+Sub+Adv+Adj	syn+dis
parientes en línea recta por consanguinidad	6	Sub+prep+Sub+Adj+prep+Sub	syn+dis+syn

Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce, který jsem si v úvodu určila, byla exerce typické terminologie týkající se rodinného práva ze španělského Občanského zákoníku a následné porovnání její ekvivalence s českou terminologií ze stejného právního pole. Terminologii jsem vybírala ze tří hlavních oblastí vztahů, kterými se rodinné právo zabývá. Jsou to vztahy mezi manžely, vztahy mezi rodiči a dětmi a vztahy mezi účastníky náhradní rodinné péče. Tato práce je rozdělena na dvě hlavní části; teoretickou a praktickou.

První kapitola teoretické části je věnována odbornému právnímu jazyku. Nejprve je zde charakterizován odborný styl, jehož funkce je odborně sdělná a typická je pro něj vysoká pojmovost. Dále se zabývám právním jazykem, který je charakteristický mimo jiné svou významovou přesností, jednoznačností, stručností, srozumitelností a ustáleností. Z těchto vlastností vyplývá, že pro právní jazyk je nežádoucí terminologická synonymie. V praktické části jsem ji ale přesto objevila v případě španělského pojmenování termínu *církevní sňatek*, který se ve španělském Občanském zákoníku vyskytuje buď jako *matrimonio canónico* nebo jako *matrimonio religioso*. V poslední části této kapitoly je porovnávána právní španělština s právní češtinou. V rovině morfosyntaktické jsou pro oba jazyky typická dlouhá souvětí a pasivní konstrukce. Právní španělština dále používá subjuntiv budoucího času a neosobní vazby. Zatímco právní španělština běžně pro rozkazování používá imperativ, v právní češtině se více používají modální slovesa, jelikož imperativ působí spíše archaicky. Pro češtinu běžné anteponované adjektivum se ve španělštině vyskytuje právě v právních textech. V rovině lexikální jsem se zabývala zdroji obou právních jazyků. Z klasických zdrojů nejvíce právní španělštinu i češtinu ovlivnila latina a v současné době má na oba jazyky největší vliv angličtina. V rovině stylistické je pro právní španělštinu i češtinu nutností spisovný jazyk a typický je také vyšší podíl substantiv než v obecném jazyce.

Druhá kapitola teoretické části se zabývá právním překladem. Nejprve je představen vnitrojazykový překlad a jeho metody a následně mezijazykový překlad a jednotlivé překladatelské postupy. Dále jsou v této kapitole nastíněny nejčastější problémy při překladu, mezi které patří na příklad částečná ekvivalence nebo neexistence příslušného ekvivalentu. Problém také může nastat u překladu tzv. zrádného

slova (*falso amigo*). Takové slovo se vyskytlo i v praktické části. Je jím termín *promesa de matrimonio*, který by nabízel překlad *manželský slib*, jeho význam je ale *(při)slib manželství*. V závěru této kapitoly se věnuji představení profesí právních překladatelů a tlumočnicků v České republice a ve Španělsku.

V poslední kapitole teoretické části je stručně představeno české a španělské rodinné právo, jejich předmět studia a právní zdroje.

Jádrem této práce je část praktická, kterou tvoří osm kapitol (4. - 11.). Prvních sedm kapitol praktické části je rozděleno podle sémantických polí zkoumaných právních termínů, poslední kapitola pak obsahuje komentovaný glosář. U jednotlivých termínů byly provedeny tři analýzy, které sloužily pro naplnění hlavních i vedlejších cílů této práce.

První lexikografická analýza sloužila jako základ pro analýzu vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem. Překlad nebo definice zkoumaného termínu se alespoň v jednom z vybraných slovníků vyskytoval v 93 % případů. Analýza vztahu mezi španělským a českým ekvivalentem ukázala, že u 29 % zkoumaných výrazů se v Občanských zákonících obou zemí jedná o absolutní ekvivalenty (např. *disolución del matrimonio*, *progenitor*, *forma de celebración del matrimonio*) a ve 33 % případů o ekvivalenty částečné (např. *matrimonio*, *divorcio*, *adopción*). Toto potvrdilo mou hypotézu, že ekvivalence jednotlivých španělských a českých právních termínů a slovních spojení bude vysoká. Pouze jedenáct španělských termínů bylo v českém Občanském zákoníku bez příslušného ekvivalentu (např. *matrimonio secreto*, *vivir maritalmente*, *separación*, *desamparo*).

V jazykové analýze byl zkoumán původ španělských právních termínů a struktura kolokací. Právní jazyk je velmi ovlivněn latinou a jinak to není ani u slovní zásoby rodinného práva. Z latiny pochází 92 % zkoumaných termínů (např. *contraer matrimonio*, *consorte*, *notario*). Čtyři termíny jsou pak z poloviny latinského a řeckého původu (*matrimonio homosexual*, *régimen económico del matrimonio*, *funcionario diplomático*, *desequilibrio económico*), jeden je z poloviny latinského a francouzského původu (*jefe superior*). Dále se mezi zkoumanými termíny vyskytl jeden původem z arabštiny (*alcalde*) a jeden z italštiny (*comandante*). Z padesátidevíti analyzovaných termínů jich je 39 % jednoslovných a 96 % z nich je tvořeno substantivem (např. *cónyuge*, *pensión*, *filiación*). Víceslovné kolokace tvoří 61 % zkoumaných termínů. Více než polovina z nich je tvořena dvěma slovy, čtvrtina je tvořena třemi

slovy, dvakrát se zde vyskytují čtyřslovné kolokace (*régimen económico del matrimonio, presunción de paternidad matrimonial*), čtyřikrát pětislovné kolokace (např. *matrimonio rato y no consumado, forma de celebración del matrimonio*) a jednou šestislovná kolokace (*parientes en línea recta por consanguinidad*). Dvouslovné termíny mají v 80 % strukturu substantivum + adjektivum (např. *matrimonio prometido, registro civil, patria potestad*). Všechny tříslovné termíny mají strukturu substantivum + předložka + substantivum (např. *juez de paz, acogimiento de menores promesa de matrimonio*), bez jednoho případu předložky *por* (*matrimonio por apoderado*) je u všech těchto kolokací mezi substantivy předložka *de*.

Ačkoli Česká republika a Španělsko nejsou sousední země, nemají mnoho společné historie a hovoří různými jazyky, z vysoké míry ekvivalentnosti termínů z oblasti rodinného práva usuzují, že na rodinu a vztahy mezi jejími členy pohlížejí velmi podobně.

Résumé

El presente trabajo trata sobre el análisis comparativo entre la terminología jurídica española y checa de los campos semánticos del derecho de la familia. El principal objetivo de mi tesis es buscar en el Código Civil español la terminología típica para el derecho de la familia, compararla con la terminología del Código Civil checo y llegar a averiguar si son equivalentes o no. Los objetivos secundarios son estudiar la etimología, morfología y estructura de los términos. La tesis está dividida en dos partes: la parte teórica y la parte práctica.

En el primer capítulo se describen las características del lenguaje jurídico que pertenece al grupo de los lenguajes de especialidad. Se analiza su función, estilística, léxico y al final de este capítulo se compara el español jurídico con el checo jurídico en el nivel morfosintáctico, lexicológico y estilístico. Para el lenguaje jurídico es típica la univocidad de la terminología, que no permite la sinonimia de los términos. Sin embargo en el Código Civil español podemos encontrar un ejemplo que rompe esta regla. Es el caso del matrimonio celebrado en la iglesia que se denomina o *matrimonio religioso* o *matrimonio canónico*. Puesto que los textos jurídicos tienen la función regulativa, el español jurídico usa el modo imperativo, por el contrario el imperativo en el checo jurídico parece arcaico y por esta causa se usan más los verbos modales. La fuente principal del español jurídico es el latín; sin embargo últimamente la mayor parte del léxico nuevo proviene del inglés.

El segundo capítulo se refiere a la traducción de los textos jurídicos. Habla sobre las traducciones intralingüísticas e interlingüísticas y explica sus métodos. Después resalta los problemas mayores que pueden producirse al traducir un texto de un idioma a otro; por ejemplo la situación cuando no existe el equivalente adecuado o cuando el equivalente es sólo parcial. El final de este capítulo trata sobre los traductores e intérpretes españoles y checos, específicamente sobre la educación necesaria para estas carreras.

En el tercer capítulo se presenta el derecho de la familia español y checo. En concreto se habla sobre el objeto de su estudio, que es similar tanto en la República checa como en España, y sobre sus fuentes principales, que en la actualidad son en ambos países los Códigos Civiles.

La parte principal de la tesis es la parte práctica que contiene ocho capítulos. Los primeros siete representan los análisis de terminología jurídica española de diferentes campos semánticos del derecho de la familia. Los campos semánticos son los siguientes: el matrimonio y su celebración, las personas que contraen el matrimonio, las personas competentes para celebrar el matrimonio, los requisitos del matrimonio, la disolución del matrimonio, las relaciones paterno-filiales y las relaciones de acogimiento de menores. Cada término es estudiado en el análisis lexicográfico, en el análisis de equivalencia del término español y checo y en el análisis lingüístico. El último capítulo de la parte práctica es una lista comentada de los términos analizados.

Los análisis demuestran que casi la mitad de los términos españoles analizados tiene su equivalente absoluto en el derecho de la familia checo, en el caso de un tercio de términos analizados existe la equivalencia parcial con términos checos y sólo once términos españoles no tienen equivalente adecuado en el Código Civil checo. El estudio de la etimología de los términos españoles mostró que un 92 % de ellos proviene del latín (p.ej. *matrimonio*, *divorcio*, *adopción*), cuatro son parcialmente del griego (p.ej. *desequilibrio económico*, *funcionario diplomático*), uno es parcialmente del francés (*jefe superior*), uno es del italiano (*comandante*) y uno del árabe (*alcalde*). El 39 % de términos analizados está formado de una palabra que suele ser un sustantivo (p.ej. *cónyuge*, *curatela*) y el 61 % se compone de dos y más palabras. El 80 % de ellos tiene la estructura sustantivo + adjetivo (p.ej. *matrimonio secreto*, *registro civil*), nueve términos tienen la estructura sustantivo + preposición + sustantivo. En ocho de los casos es la preposición *de* (p.ej. *nulidad de matrimonio*, *ministro de justicia*) y en una es la preposición *por* (*matrimonio por apoderado*).

La familia tuvo gran importancia para la sociedad desde siempre y por eso la mayor parte de la terminología jurídica del derecho de la familia español equivale a la checa aunque España y la República checa tienen casi dos mil kilómetros entre sí.

Seznam použitých zdrojů

Tištěná literatura

- Alcaraz Varó, E. & Hughes, B. 2002. *El español jurídico*. 1. ed. Barcelona: Ariel.
- Álvarez, M. 1995. *Tipos de escrito*. Madrid: Arco Libros.
- Berendová, A. 2014. *Introducción al español jurídico*. Vyd. 1. Praha: Leges.
- Borja Albi, A. 2000. *El texto jurídico inglés y su traducción al español*. 1. ed. Barcelona: Editorial Ariel.
- Calvi, M. 2010. *Las lenguas de especialidad en español*. 2a ed. Roma: Carocci.
- Čechová, M., Krčmová, M. & Minářová, E. 2008. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Čermák, F. 2011. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum.
- Díez- Picazo, L. 2006. *Sistema de derecho civil. Vol. IV. Derecho de familia, derecho de sucesiones*. Madrid: Tecnos.
- Dubský, J. 1989. *Základy španělské lexikologie pro překladatele a tlumočníky*. 2. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Holländer, P. 2006. *Filosofie práva*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk.
- Hrušáková, M. & Králíčková, Z. 2006, 1998. *České rodinné právo*. přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita.
- Knittlová, D., Grygová, B. & Zehnalová, J. 2010. *Překlad a překládání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.
- Krobotová, M. 2004. *Úvod do české stylistiky*. Dotisk 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Latorre, Á. 2002. *Introducción al Derecho*. 1. ed. Barcelona: Ariel.
- Mounin, G. 1999. *Teoretické problémy překladu*, Přeložila Milada Hanáková. Vyd. 1. Praha: Karolinum.
- Novotný, P. 2014. *Nový občanský zákoník: rodinné právo*. 1. vyd. Praha: Grada.
- Svoboda, K. 2014. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer.
- Tomášek, M. 2003. *Překlad v právní praxi*. 2. dopl. vyd. Praha: Linde.

Právní předpisy

- Kodex kanonického práva. Dostupný z <http://web.katolik.cz/feeling/library/Kodex.pdf>
- Ley 15/2015, de 2 de julio, de la Jurisdicción Voluntaria. Dostupný z <http://www.boe.es/boe/dias/2015/07/03/pdfs/BOE-A-2015-7391.pdf>
- Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal. Artículo 142/1. Dostupný z http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/lo10-1995.12t1.html
- Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil. Dostupný z <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1889-4763>
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Dostupný z <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcansky-zakonik/>

Odborné online články

- Holl, I. 2012. *Técnicas para la traducción jurídica: Revisión de diferentes propuestas, últimas tendencias*. Hermēneus. Revista de Traducción e Interpretación. Núm. 14. – Año 2012. str. 5. Dostupný z <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0C CAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fdialnet.unirioja.es%2Fdescarga%2Farticulo%2F4089480.pdf&ei=fW8SVdqTA9SraZaXgsAL&usg=AFQjCNGmJAoUzFUjvwtHBDNBEpk0QnrHXQ&bvm=bv.89184060,d.d2s>
- Jakobson, R. 1959. *On linguistic aspects of translation*. Dostupný z http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic84298.files/Supplementary_readings/JAKOBSON.PDF
- Montés Giraldo, J.J. 1985. *Calcos recientes del inglés al español*. THESAURUS. Tomo XL. Núm. 1. Dostupný z http://cvc.cervantes.es/lengua/thesaurus/pdf/40/TH_40_001_017_0.pdf
- Tymofeyeva, A. 2012. *Právníková mluva v kontextu českého, ruského, ukrajinského a anglického jazyka*. Výstup projektu vnitřních grantů 2012 FF UK. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta. Dostupný z <http://ubs.ff.cuni.cz/system/files/pdf/PM%20211212.pdf>

Tištěné slovníky

- Brynda, J. 2007. *Španělsko-český právní a ekonomický slovník*. Praha: Linde.
- Fernández Martínez, J. 2006. *Diccionario jurídico*. 4a ed. Cizur Menor: Aranzadi.

Internetové slovníky

- ABZ Slovník cizích slov. Dostupný z <http://slovník-cizich-slov.abz.cz>
- Diccionario de la lengua española. Dostupný z <http://lema.rae.es/drae/>
- Inter-Active Terminology for Europe. Dostupný z <http://iate.europa.eu/SearchByQueryLoad.do?method=load>

Kvalifikační práce

- Brůčková, L. 2010. *Komentovaný překlad povídek Ellen Gilchristové*. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Dostupný z <http://www.theses.cz/id/uponsz/57007-895634176.pdf>
- Čížová, H. 2013. *Právní jazyk*. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. Dostupný z <http://theses.cz/id/hn6yah/?lang=en;furl=%2Fid%2Fhn6yah%2F;so=nx>
- Říhová, E. 2013. *Komparativní analýza české a španělské úpravy manželství a rozbor příslušné právní terminologie*. Bakalářská práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta. Dostupný z <http://www.theses.cz/id/ri86x5/>
- Tkachuk, T. 2006. *Jazyk a styl právní češtiny*. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Dostupný z http://is.muni.cz/th/23289/ff_m_b1/

České internetové zdroje

- Jednota tlumočnicků a překladatelů. Dostupný z http://www.jtpunion.org/spip/article.php3?id_article=1082
- Komora soudních tlumočnicků České republiky. Dostupný z <http://www.kstcr.cz/cz/jak-se-stat-soudnim-tlumocnikem>
- Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupný z <http://www.mvcr.cz/clanek/obcan-na-urade-manzelstvi-uzavreni-manzelstvi.aspx>
- Notářské služby. Dostupný z http://www.notarskesluzby.cz/manzelske_predmanzelske_smlouvy.html
- Nový Občanský Zákoník: Obecně o rodinném právu. Dostupný z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/rodinne-pravo/obecne>
- Rozvod manželství. Portál veřejné správy. Dostupný z <https://portal.gov.cz/portal/obcan/situace/152/167/11052.html>
- Smírčí a rozhodčí komora České republiky. Dostupný z <http://srkcr.cz/index.php>
- Wikipedie: Kapitán (vojenství). Dostupný z https://cs.wikipedia.org/wiki/Kapit%C3%A1n_%28vojenstv%C3%AD%29

Španělské internetové zdroje

- Administración de justicia. Edicto Célula de notificación. Dostupný z http://www.boem.es/boletin/CM_Orden_BOEM/2015/02/20/BOEM-20150220-133.PDF
- Carfer, B. 2012. *¡Precaución con el gerundio!* Ecoescritura. Dostupný z <http://www.ecoescritura.com/usos-incorremos-del-gerundio/>
- Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación. Dostupný z <http://www.exteriores.gob.es/Portal/es/ServiciosAlCiudadano/Paginas/Traductor-esas---Int%C3%A9rpretes-Jurados.aspx>
- Ministerio de Justicia. Dostupný z <http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/areas-tematicas/registros/entidades-religiosas>

- Nash, M. 1983. *Mujer, familia y trabajo en España (1875-1936)*. Anthropos. str. 185. Dostupný z https://books.google.cz/books?id=AJwhjozdAIQC&pg=PA185&lpg=PA185&dq=bienes+parafernales&source=bl&ots=Y_m49ha2BJ&sig=F222cyEd3S0oGinJl2G4k_pSP4c&hl=cs&sa=X&ei=JHv5VNePBYPMPWegcgO&ved=0CGgQ6AEwCQ#v=onepage&q=bienes%20parafernales&f=false

Evropské internetové zdroje

- Rozvod- Španělsko. Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci. Dostupný z http://ec.europa.eu/civiljustice/divorce/divorce_spa_cs.htm#1
- Správa EU- zaměstnanci, jazyky a sídla. Dostupný z http://europa.eu/about-eu/facts-figures/administration/index_cs.htm
- Unión registrada. Tu Europa. Oficiální stránky Evropské unie. Dostupný z http://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/registered-partners/index_es.htm